

Boletí de la Societat Arqueològica Euliana

PALMA.—MAIG—JUNY—JURIOL DE 1915

SUMARI

- I. † El Bisbe Campins, pel Rdm. Mn. Antoni M. Alcover, Vic. Cap.
- II. Oficis conferits a Pere Jordá, Doctor en Medicina (1455), per D. E. K. Aguiló.
- III. Publicacions rebudes.
- Lámina CXLIII.—L' Ilm. y Rdm. Dr. D. Pere Joan Campins y Barceló Bisbe de Mallorca.

EL BISBE CAMPINS

Fonts d' aquest estudi.

- 1.—Boletín Oficial del Obispado de Mallorca. Els toms corresponents a 1897-1915.
- 2.—Historia | del Santuario y Colegio | de | Nuestra Señora de Lluch | Parroquia de Escorca | Diócesis de Mallorca | —Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner | 1914. — Un volum de XII—266 planes de 190 X 125 mm. N' és autor lo M. I. Mn. Mateu Rotger.
- 3.—Restauración | de la | Catedral de Mallorca | por M. Rotger | (Con licencia) | —Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner | 1907.—Un volum de VII—90 planes de 217 X 150 mm.
- 4.—Panorama | Optico - histórico - artístico | de las | Islas Baleares | Redactado | por Don Antonio Furió | Socio Correspondiente de la Academia de Buenas Letras | de Barcelona y de otros cuerpos literarios | y científicos | —Palma. Imprenta de Pedro José Gelabert. | 1840—Un Any XXXI.—Tom XV.—Núm. 422, 423 y 424.

- volum de 168 planes de 354 X 245 mm. i gran multitud de litografies fetes demunt dibuixos a mà.
- 5.—Viaje Literario | a las Iglesias de España | [Su autor | Don Jaime Villanueva, | Presbítero, Individuo de la Academia | de la Historia.—Madrid. 1805-1851. | Son 22 toms, d' unes 300 planes quiscún, de 205 X 148 mm. Els toms XXI i XXII són tots de l' història esglesiàstica de Mallorca.
- 6.—De la Corte | de los | Señores Reyes de Mallorca | Apuntes para' una historia privada de aquellos Monarcas | y de los de la Casa de Aragón | Reyes de Mallorca.—Publicalos de Orden de Su Majestad el Rey nuestro Señor | su Gentilhombre de Cámara | Enrique Sureda | abogado, . . . | Administrador del Real Patrimonio Balear | — Madrid | Imprenta clásica Española. 1914.—Un volum de 162 planes de 298 X 165 mm.
- 7.—La Filosofía Mallorquina | en 1890 | por | D. José Miralles i Sbert | Presbítero | Licenciado en Filosofía i Letras | (Con licencia eclesiástica) | — Palma | Tipografía Católica Balear, 1891.—Un volum de 106 planes de 155 X 104 mm.
- 8.—La Obra Litúrgica del Pontificado del ilmo. Dr. D. Pedro Juan Campins y Barceló. Tres articles dalt *Correo de Mallorca* dels dies 30 i 31 de març i 31 d' abril (1915), del M. I. Mn. Juan Quetgles.
- 9.—Los Capuchinos | Fundación de esta Orden en Mallorca | Sus monasterios. Propiedad de sus edificios | Informe del Cronista de la Ciudad | D. Benito Pons Fábregues | Publicado por acuerdo del

Exmo. Ayuntamiento—Palma de Mallorca | Est. Tip. de Francisco Soler Prats | 1910.—Un volum de 174 planes de 265 × 189 mm.

10.—**El Ilmo. Sr. Don | Pedro Juan Campins Barceló | Obispo de Mallorca** | Notas Biográficas y necrológicas | publicadas | de orden del | Ilmo. Sr. Vicario Capitulár S. V. | XXIX junio de MCMXV | —Palma de Mallorca | Tipo-Litografía de Amengual y Muntaner | 1915.—Un volum de 120 planes de 223 × 163 mm. L'autor és lo M. I. Mn. Bartomeu Pascual, Canonge Lectoral i Secretari de Cambra.

11.—**El Seminario Conciliar | de | San Pedro** | Estudio Histórico | sobre la Enseñanza Eclesiástica en Mallorca | por | D. Mateo Rotger Capllonch, Pbro. | Con Licencia Eclesiástica | —Palma de Mallorca | Tipo-Litografía de Amengual y Muntaner | 1900.—Un volum de 190 planes de 213 × 134 mm.

Introducció.

Agaf la ploma per cumplir la comanda, per mi massa feixuga, que m'han feta, honrant-me més que jo no meresc, mos companys de *Junta de l'Arqueològica*, de trassar dins les planes d'aqueix BOLLETÍ la fesomia del Bisbe incomparable que Mallorca acaba de perdre. Essent el BOLLETÍ una especie de crònica de la vida mallorquina, no hi pot mancar tal fesomia, i cal trassarla amb tot esment i amb tota exactitut per allò que deien els llatins: *suum cuique*.

Posem fil a l'agulla.

§. 1.

Neixor, Estudis, Ordes, Graus.

Nat el minyonet Pere Juan Campins i Barceló a la Ciutat de Mallorca dia 14 janer 1859 dels digníssims consorts D. Jaume, nadiu d'Alaró, i D.ª Elisabet, nadiua de la Ciutat mateixa, batiat a la Seu el mateix dia per mà de Mn. Rafel Llabrés, Primatxer, el confirmà el Bisbe Salvà dia 4 de febrer de 1860, i feu la primera comunió dia 18 de març de 1869. Posat a les primeres lletres de bona hora, demostrà tot d'una el seu bon cap per aprendre. Envest el llatí l'any 1870, i se'n examina l'any 1872 *sortint bé*; l'any 1873 s'exa-

mina de retòrica i treu *benemeritus*, l'any 1874 de poètica i treu *meritissimus*; i amb aqueixa mateixa nota capdal cursà desde l'any 1875 fins a 1886, fora l'any 1877, *primer i segon any* de filosofia, els *quatre anys* de Teologia, els *dos anys* de Sagrada Escripura, els *dos anys* de Cànon i l'any de Disciplina Esglesiàstica. L'any 1877 cursà i s'examinà de *Metafísica*, amb el famós catedràtic Mn. Bernat Sales, que només li donà *benemeritus* per una de tantes de rareses que valgueren tan risible celebrat a tal catedràtic. ¡Si precisament la Metafísica era el fort del nostre jovenet seminarista que, en desplegar-hi les ales, atenyia altures sublimes, amb esglai de sos condeixebles i deixant aquell bo de D. Bernat veient visions.

Pel setembre de 1877 vaig comparèixer jo an el Seminari per examinar-me de llatí, de *primer i segon any*; surt aprovat i començ retòrica. Estava de casa amb tres o quatre estudiants del Seminari, formant una especie de república. Els altres anaven més envant que no jo, i allà aclaríem el passol an els *gallets*, an els *calops* de cada curs, això és, discutíem quins eren els qui ho *feien millor*, els qui demostraven més suc de cervell i més memoria, els qui eren més *estudiadors*, els qui pretenien més de cames primes, els qui més la volien pintar.—No hi ha que oblidar que els estudiants solen esser els qui se xapen més pel mig ells amb ells envers d'això de jutjar-se i d'establir els graus de superioritat o d'inferioritat de talent. Idò bono, recort molt bé que el primer que citaven com un talent caporal, indiscutible, que guanyava a tots els estudiants del Seminari, però d'un bon tros, era *En Campinets* que li deien. I no sols això, sino que passava com el més humil de tots, que mai es volia donar gens de to, que era la mateixa modestia.

Mentres cursava Teologia Dogmàtica, li tocà per torn un sermó de Corema, per dir-lo dins la *Capella* davant tots els seminaristes. Compón el *sermó*, i el dia senyalat se'n puja a la troneta i el fa, dient-lo amb tota la seua característica calma. Presidia lo M. I. Sr. Dr. Mn. Pere Jusep Llompart, Magistral de la Seu i Rector del Seminari; i troba aquell sermó tan extraordinariament bo (era de la Transfiguració), que no pogué creure que aquella mica de seminarista, magret i petitó, el s'hagués tret del cap, i aficà bolenga que l'havia copiat, i allà mateix li donà un mal arrambatge dient-li que allò no era cosa de fer i que no hi tornàs pus.

L'ILM. Y RVM. DR. D. PERE JOAN CAMPINS Y BARCELÓ

BISBE DE MALLORCA

* 14 DE JANER DE 1859 — † 23 DE FEBRER DE 1915

Era que el Sr. Rector no coneixia En Campins. Els seminaristes, que el coneixien prou, tots cregueren que el *sermó* era ben bé d'ell i no copiat de negú. En Campins, per respecte en el M. I. Sr. Rector, callà com un mut; pero no callaren els altres seminaristes, que se presentaren dins el despatx del Sr. Rector, un vespre, com acabava de sopar, que era l' hora més bona per anar a veure aquell bon senyor, i li manifestaren amb tota la suavitat i sinceritat que varen sebre, que estigués segur i re-de-segur que el *sermó* que En Campins havia fet, era ben fet d'ell i no copiat d'en lloc, perque el seu cap era una cosa mai vista, com se'n poria convèncer demanant-ho an els Catedràtics que l'havien tengut o subjectant-lo ell mateix a un examen.—El M. I. Sr. Rector se'n arribà a convèncer de que era així el seminarista Campins, i que encara més que el seu talent, el recomanava la seua modestia i humilitat, les quals tenfen guanyat el cor de tots els estudiants del Seminari. Me'n recort ben bé de lo molt que ja l'estimava jo sensa haver-lo tractat gens ni conversat mai amb ell, just de les veus tan bones que en corrien entre tota la seminarista. Una de les coses que contaven era que la major part dels seminaristes que havien de *fer arguments* els vespres dins la Capella davant el Sr. Rector, acudien an En Campins per que els ho fés o se miràs els que havien fets ells, per que els posàs mitges soles si ho havien mester. I ell se sacrificava arretglant tot aquell andarivell, donant cap a tot, sensa deixar negú descompassat; tot ho agombolava. I llavò que ell mai se'n feia gros ni negú se'n entre-sentia, en no esser per boca dels mateis *favorits*, que llavò, en venir bé, ho deien, rendint homenatge an el talent i a la virtut d' En Campins.

Anant a *primer any* de Teologia, pren *Tonsura*, dia 21 desembre de 1877; dia 17 del mateix mes, l' any 1880, pren *Ordes Menors* i lo endemà *Subdiaca*, *Diaca* dia 15 de juny de 1881, i el fan *Prevere* dia 25 de març de 1882, amb dispensa d' edat; només corria 23 anys. Diu *Missà Nova*, s' egrega a la Parroquial de Sta. Eularia, i comença a fer qualque *sermó*, seguint an el Seminari els cursos de Sagrada Escriptura i Cànon.

Fundada en aquelles saons la *Fovintut Catòlica*, primer an el carrer d' En Zavellà i després an el d' En Campaner, lletgint-hi jo poesies i venint ell a les sessions, ens férem amics, ens començarem a tractar amb gran pler de la meua

ànima, perque jo me considerava honradíssim amb tal amiat; i ell, tan inefablement bo com era, me distingí desde llavò amb un afecte ben coral, que ha durat fins a la tomba, lo qual per mí és una honra altíssima que per res del mon donaria.

Acabats els seus estudis complementaris an el Seminari, s' espitxa a Toledo, i an el Seminari Central d' allà pren el grau de *Batxiller en Teologia* dia 3 de desembre de 1885, i dos dies més tart la *Llicenciatura* en la mateixa Facultat. Sab que hi ha oposicions convocades a la Seu de Salamanca, a la Magistralia, i s' hi presenta a prendre-hi part. Ho fa molt bé, les hi aproven *nemine discrepante* i fins té uns quants vots. S' entrega de bell nou a Toledo i dia 20 de març pren el grau de *Batxiller* i dia 27 el de *Llicenciat en Cànon* (1886), i torna a Mallorca tot gojós i satisfet.

§. 2.

Oposicions, Rectoratge, Magistralia.

Possessionat de la Diòcesi el Bisbe Cervera, la primeria del setembre següent (1886), crida *oposicions de Rector* i de *Canonge Lectoral* per omplir el buit que havia deixat dins el Capítol l' Illm. Sr. Mn. Juan Maura que l' acabaven de fer Bisbe d' Oriola. En Campins se presenta an aqueixes dues oposicions, i a unes i altres ho feu beníssim, com era d' esperar; però allà on se distingí més fou a les de *Canonge*. La dissertació que hi feu sobre el *Pare-nostre* fonc una cosa sublim, que deixà amb un peu alt els més intesos, que llavò se'n feien llengues. Com era tan jove (27 anys) i era la primera vegada que en feia, no sortí *canonge*, pero s' hi va fer ben envant. En camvi sortí *Rector de Porreres*: el Rei N' Anfós XIII, això és, la Reina Regent le hi nomenà dia 17 de febrer de 1887, n' hi donaren *col·lació* i *institució canònica* dia 14 d' abril i en prengué possessorí tres dies més tart.

¡En Campins Rector de la Pagesia! Va venir de nou a molts, i creien que no serviria perque hi havia massa home, és a dir, que era un home de massa talent per haver de davallar a la mala fi de coses materials de que s' ha de cuidar un Rector, si vol cumplir així com pertoca.

A dir ver, no semblava ell fet per tal càrrec, sino per catedràtic de teologia o de metafísica, a on estava tan preparat per esser una eminen-

cia amb tota l'orde. Pero ell no mirava les coses així: Deu, sensa ell cercar-ho, l'havia posat an el cap de la Parroquia de Porreres; doncs era allà que havia de desplegar tota la seua activitat intel·lectual i espiritual. A Porreres tot d'una se pensaren que no hi faria gaire de Rector, que se passaria el temps estudiant teologia; pero tals comptes foren ben errats. Comença per fer un estudi ben formal i detengut de com se trobaven totes les coses de la Parroquia: les *Obreries*, les *Associacions piadoses*, com s'invertien els fondos, quines funcions feien, quina vida duien, quin moviment religiós i cultural hi havia dins la Parroquia. Enterat curiosament de tot això, feu sentir en tot la seua acció rectoral *suaviter in modo fortiter in re*, de tal manera que resultà un dels Rectors de Mallorca que feu més de Rector els sis anys que ho fou de Porreres; i tant ho fou per la banda *temporal* com per l'*espiritual*. Imprimí un segell artístic a les obres que feu a l'església (el *presbiteri* nou, les *fonts de batisme* i la sacristia), donant-los ensems un caràcter altament pràctic i una severa majestat, com escau a la *Casa del Senyor*. I ¿què en direm de la restauració del santuari de Monti-Sion d'aquella vila? restauració que feu segons totes les regles de l'art i la lliturgia sagrada, obrint una nova època en la vida propia de tal santuari. Lluny de concretar-se a la *restauració material* de la *casa del Senyor*, treballà molt més encara en la *restauració espiritual* d'aquella feligresia, que no deixà mai de mantenir a balquena amb el pa de la *Divina Paraula* damunt la trona cada diumenge a l'Ofici i a la *Doctrina* dels diumenges de cap-vespre en forma més familiar. S'esforçava molt en l'explicació de l'Evangelí a no enfilar-se massa dins les sublimes regions de la Teologia, que li eren tan conegudes i hi sabia tant les tresques i sabia fer-s'hi tan amunt. Tota la seua idea era de que l'entengués la gent senzilla que enrevoltava la trona; i era un pler de reis sentir-lo descapdellar damunt l'Evangelí cada diumenge.

Amb això la *Academia Filosófico-Científica de Sto. Tomás de Aquino* de Barcelona dins l'octubre de 1887 l'anomenà *Soci* i l'any 1890 li comanà el Discurs de la festa, que aquell any, com els anteriors, dedicà a St. Tomàs, discurs que anà a lletgir allà sobre *La Libertad de Dios*, i en rebé mil enhores bones perque li resultà una obra-mestra d'alta teologia, i més tart el publicà dalt *El Eco del Santuario*, revista mensual mallorquina (T. I, p. 5, 17, 33, 49 i 65).

Se celebra a Madrit l'any 1889 el *Primer Congrés Catòlic* d'Espanya; el Rt. Rector de Porreres hi envia un estudi sobre les condicions que ha de tenir, per esser exacta, la definició del concepte general de ciencia, i fou l'admiraició de tots els qui s'hi fixaren, resplandint-hi tota la solidesa i sublimitat d'intel·ligencia de l'autor, que després allargà el coll a que se publicàs tal estudi damunt *Semanario Catòlico* de la Ciutat, n.º 119-123).

Mort dia 9 de febrer de 1891 lo M. I. Mn. Matgí Vidal, Canonge Penitencier de la Seu i publicades oposicions a la Canongia vacant dia 6 de març, les feren dins el maig, i hi prengué part lo Rt. Rector de Porreres, que tornà demostrar la superioritat olímpica del seu talent i la fondaria meravellosa del seu sebre filosòfic i teològic. No tenia encara l'edat canònica per esser Penitencier; per això, mort lo M. J. Mn. Pere Jusep Llompart, Magistral de la Seu i Rector del Seminari; dia 20 de febrer de 1893, i publicades oposicions dia 18 de maig, s'hi presenta lo Rt. Rector de Porreres, i se posà a l'altura de sempre, come filosof i teolog caporal, come dialèctic i llatinista de cap de brot. Acabades las oposicions la primaria d'agost, dia 11 fou elegit Canonge Magistral de la Seu amb satisfacció de tothom. Tenia a-les-hores 34 anys. Dia 27 de setembre següent el Bisbe Cervera l'anomena Catedràtic de Llocs Teològics, que desempenyà dos anys amb llüiment extrordinari i gros profit de sos deixebles. Come canonge feu sentir la seua influencia benefactora en moltes de coses, especialment come *Canonge-Obrer* i come *Canonge-Magistral*. Ell conseguí que l'Il·lm. Capítol de la Seu acordàs obrir el finestral del fondo de la *Capella Reial* del costat de l'Epístola i posar-hi una vidriera de colors, que la casa-Amigó de Barcelona dibuixà i cogué. Com dit finestral queia darrera el gran retaule barroc de l'altar-major, aquella vidriera era la primera fita per la futura restauració de la Seu. Molts no se'n adonaren, pero era així, sobre tot dins el cap del novell Magistral, Mn. Campins, que ja hi pensava i en bollia el seu cervell. An el cornaló esquerra de la capella Reial hi havia una especie de casull innoble a on se guardaven els incomparables candelers de plata, de la primaria del sigle XVIII, sens dupte una de les majors meravelles de l'art barroc, no ja d'Espanya, sino del mon. Aquell casull li feia massa mal d'ulls a Mn. Campins, i logra que l'Il·lm. Ca-

pitòl acordi llevar-lo i posar els candelers dins la capella de Sta. Eularieta, resultant així més avinents de l'altar-major. Les obres que se feren per això despertaren an el Magistral l'idea de veure què hi havia dins un caragol condemnat entre la capella de St. Fere i la de Sta. Eularieta i la sacristia-major; i fou tan sortat que dadins trobaren, dins caixes de fust percintades, els còssos dels Venerables Dominics Fr. Julià Font i-Roig, Fr. Antoni Creus, Fr. Bartomeu Riera, Fr. Guillem Malferit i Fr. Guillem Benàsser, duits i depositats assí del Convent de St. Domingo l'any 1837 quant el comensaren a tomar els barbres del *constitucionalisme* anti-relligiós i anti-espanyol. Ja s'era perduda la memoria de on eren precisament aqueis còssos; no se sabia més que los havien amagats dins la capella de St. Pere. Poreu pensar si se'n alegraren ferm de tal troballa primerament Mn. Campins i llavò els altres Canonges i tots els amics de la Seu. Una altra cosa conseguí Mn. Campins d'una gran transcendencia: que, mort lo M. I. Mn. Pere Juan Julià i Uguet dia 13 desembre 1895, imposàs l'Edicte d'Oposicions per la Canongia vacant an el futur canonge el càrrec d'Arxiuer de la Seu amb l'obligació de consagrar «una hora cada dia fener» «a ordenar els documents de l'Arxiu Catedral, formar-ne l'indic, fer-hi útils escorcolls, especialment els que el Bisbe o el Capítol li comanassen.» L'estat de l'Arxiu de la Seu era lamentable amb tantíssims d'anys que no hi havia hagut arxiuer de bon de veres. Basta dir que l'Il·lm. Capítol per aclarir les coses que li interessaven, per sebre si dins l'Arxiu n'hi havia claricies, havia d'apellar an els pocs erudits seglars que hi eren anats a enforinyar i a girar papers, i d'aqueis erudits seglars s'havia de servir l'Il·lm. Capítol per lletgir els documents de lletra antiga (anterior an el sigle XVI). Conscient Mn. Campins de lo anormal que era tal estat de coses, logrà que posassen dins la Seu tal càrrec d'Arxiuer, i volgué la bona sort que se presentàs a oposicions el nostre amic de tota la vida, Mn. Jusep Miralles i Sbert, a les-hores catedràtic de Teologia del Seminari i Fiscal de la Curia Esglesiàstica, i avui Rdm. Bisbe de Lleida, que sortí elegit Canonge-Arxiuer de la Seu dia 24 d'abril de 1896; ell posà fil a l'agulla a l'acte, i no s'aturà fins que tengué ordenats tots els documents de l'Arxiu i fets els índics pel sistema de cèdules, engirgolant-ho tot amb tanta de perfec-

ció, netedat i claredat, com pocs arxius hi haurà dins Espanya i fora d'Espanya més ben ordenats i escorcollats. Tal *ordenació* és una gloria de l'actual Bisbe de Lleyda; pero l'*iniciativa* és una gloria del Magistral Campins, que ja havia demostrat son zel per l'Arxiu, essent canonge-obrer, fent-hi adobar els armaris i prestatges, que deixaven qualque cosa que desitjar, a fi de que els documents estiguessen ben guardats.— Pero lo més gros que feu al temps de sa canongia foren sos sermons de Magistral. Ocupà sempre la trona de la Seu comè Mestre de ver. La seua eloqüencia no era la del llamp que enlluerna ni la del riu que corre ajogassat cap a la mar capdellant i duguent-se'n tot quant troba; no era cap esclat de brillantors esglaia-dores ni cap pluja de flors aromatisants; no aixordava ni aborronava: era la veu d'una intel·ligencia caporal, serena, estil·lada, argentina, armònica de part de dins, senyorívola, armada de tots els remeis i enginys de la dialèctica i de la dicció pura, llampant, adequada, avenguda, que brufa i rebetja de suavidat i dolçor el cor, que il·lumina, esbadella, enlaira i sublima l'enteniment, umpl l'ànima de serenor de cel, ensenyorint-se irresistiblement del qui escolta dòcil, atent i comportívol, fent brollar i brotinar dins l'esperit la flor divina de la persuasió i de la convicció. ¡Quina llástima que aquell bell enfilall de sermons del Magistral Campins no los taquigrafassen! Així les haurien poguts estampar i serien un magnífic monument d'alta catequesi cristiana.

§. 3.

Vicariatge Capitular. Elecció bisbal.

Dia 14 de novembre de 1897 troben mort dins el llit lo Rdm. Dr. D. Jacinto M.ª Cervera, de gloriosa memoria; dia 19 s'aplega l'Il·lm. Capítol de Canonges i elegeixen Vicari Capitular el jovenívol Magistral, amb sorpresa agradabilíssima de casi tot Mallorca. Això feu brollar l'idea de demanar-lo per Bisbe. Dins dos dies tots els Rectors i Vicaris *in capite* de Mallorca hagueren firmada una Instancia an el Nunci del Papa i una an el Govern d'Espanya, fent tal petició, Instancia que duen a Madrid i presenten allà on pertocava los Rts. Rector de St. Jaume de Ciutat 'avui M. I. Mn. Bonaventura Barceló, Dignidat d'Arxipreste de la Seu, i el Rector d'Esporles, més envant Rector de Sóller i finalment

Capiscol de la mateixa Sèu, lo M. I. Mn. Sebastia Maimó i Truyols (mort dia 28 de setembre de 1913). La cosa anà tan en popa que devers dia 10 de janer de 1898 ja arribaren noves de Roma que la Santa Seu acceptava per Bisbe de Mallorca el Vicari Capitular Campins; dia 10 de febrer següent arriba la noticia de que Sa Majestat l' havia Presentat a la Santa Seu per tan sublim càrrec, i en repicaren a la Sèu i a totes les altres esglésies de la Ciutat, causant tal nova una satisfacció general com poques vegades s' era vista dins Ciutat i la *part forana*. El Papa l' accepta i el *preconisa* dia 21 d' abril per Breu de 4 de maig Bisbe de Mallorca; pren possessoria de la Diòcesi dia 25 de juny; dia 27 ho fa sebre a sos diocesans pel *Bolletí Oficial*, me fa a mi Vicari General i Governador Esglesiàstic fins que torn de Madrid de consagrar-se, i a quell mateix dia hora baixa se tanca dins la Residència de Pares de la Companyia de Jesus, fent-hi nou dies d' Exercicis Espirituals; acabats ells, s' embarca cap a Alacant i d' allà cap a Madrid a on reb dia 17 de juliol la consagració Bisbal; arriba a Mallorca dia 23, dia 24 fa la seua solemne *Entrada*, observant totes les ritualitats de rúbrica i de costum, prenint-hi part tota la Ciutat, demostrant tothom una alegríia que no era de dir, per motiu de que la gent estava ben convençuda de que el Bisbe novell reunia totes les grans qualitats de sabiduria, il·lustració, experiència i virtut que escauen a tan alta i sobirana Dignitat. Els set mesos de Vicariatge capitular, els cinc anys de Canonge Magistral els sis anys de Rector i tots els altres anys de la seua vida, tots fragants de la *bona olor de Crist*, eren altres tantes de penyores i averanys de que s' inaugurava un Pontificat gloriós.

§. 4.

Primeres petjades: Decrets importants. Reforma del Pla d' Estudis del Seminari.

Quatre dies després de feta l' *Entrada* dona el Bisbe novell sa primera *Pastoral*, a on exposa que és la Dignitat i Potestat Bisbal, que té per objecte realisar dins les animes la santificació; i demana el concurs de tothom per dur-la a cap. Aquesta *Pastoral* omplí de gaubança els cors feels, donant-los coratge ferm.

Una cosa vengué molt de nou: el sistema, que adoptà tot d' una i el seguí fins a la mort, de posar en llatí tots els documents diocesans

que sortien dalt el *Bolletí Oficial*, endressats exclusivament an els clergues, per capturar de rel la curiositat mal sana de certs caps-de-gri.

L' obra que emprèn i posa en planta tot d' una és la reforma del *pla d' estudis* del Seminari, donant dia 20 de setembre el famós decret *Ratio Studiorum servanda in Seminario Conciliari Sti. Petri Diocesanos Majoricensis*, a on posà:—
a) *exàmens de llatí* pels alumnes de tots els cursos, que se fan la primeria de cada any; i, si no surten bè, se n' han de tornar examinar la darre-
ria;— b) *Química i Historia Natural*, afegides an el curs de *física*;— c) *Institucions i Critica Bibliqués i Dret Canònic*, afegides a la Teologia i les feu *obligatories*, allà on primer eren *lliures*:— d) *Grec, Hebreu, Contabilitat, Historia de Mallorca, Astronomia, Llengua i Literatura Mallorquina, Historia de la Filosofia i Oratoria Sagrada*: aquestes vuit assignatures se cursen just el dijous dematí;— e) *Patrologia* (primer era *lliure* i la feu obligatoria), *Arqueologia Sagrada i Historia de la Literatura*. Totes les persones il·lustrades i cultes saludaren tal reforma amb vius aplaudiments, enviant an el novell Bisbe calentes enhoresbones la *Lliga de Catalunya* i el *Centre Excursionista de Catalunya* (Barcelona) per l' institució de les càtedres de *Llengua i Literatura Mallorquina d' Historia de Mallorca* i per les altres càtedres introduïdes dins el novell *Pla d' Estudis*. La nostra Llengua Catalana, cent voltes benvolguda, ja tenia una càtedra dins un Centre d' Ensenyança Oficial Superior; la primera càtedra que ha obtenguda dins tot el seu reialme (Catalunya espanyola i francesa, Balears i Reine de Valencia). Quina trascendencia no tenia aqueixa reforma del *Pla d' Estudis*, amb tantes d' assignatures noves, d' orientació tan avenguda, tan polent, tan ampla, tan anostadora, tan enlairada? ¿Quin bé no han fet i no seguiràn fent tan belles ensenyances dins el jovent clerical, dins l' Esglesia de Mallorca?

Darrera la reforma del *Pla d' Estudis* del Seminari vengué el *Decret* de dia 10 d' octubre «sobre conservació d' ornaments i objectes artístics» de les esglésies de Mallorca, a on «recomana a tots» els qui n' estan encarregats, que «conservin amb molt d' esment tot quant hi haja de gens de mèrit artístic o arqueològic», i que no se fin del cas que en facen els ignorants, sino «les persones competents i perites». I diu en rudes tot això: «'er més que ens consta que cap (encarregat d' església) ignora ni deixa d' observar les lleis severíssimes de l' Esglesia

que priven la alienació de bens i d' objectes preciosos; no obstant, perque les ofertes tentadores dels qui adquireixen obres d' art per dur-les-se'n a l' estranger, podrien donar ocasió, amb la penuria que reina, a que qualcú amb zel poc laudable intentàs expedients de venudes o barats per bé d' edificis o ornaments. Nos feim a sebre, que no estam disposats a tramitar cap d' aqueixes sollicituts. Mereixeràn, doncs, gran alabança aquells que, sentint altament de l' art cristià, capturin dilapidacions que l' inexperiencia i l' astucia consumaren sovint amb igual complicitat». Tots els amics de l' art celebraren coralment tal *circular* del Bisbe, i l' *Associació Arqueològica* de Barcelona el felicità (21 janer de 1899) amb tota l' ànima per haver donada tal disposició i per haver fundada en el Seminari la *Càtedra d' Arqueologia Cristiana*.

La capella principal del Palau se trobava en un estat deplorable. El Bisbe emprèn la seua restauració, embellint-la tót lo possible, i dia 25 de febrer (1899) s' obri an el culte, establint-hi per primera vegada i amb facultat pontificia el SS. Sagrament.

Movem de fer una esglesia nova a So'n Carrió, perque la vella era com una boal de mal-fenta i esquerrana; i, per encalentir el cor an aquella pobre gent en tal obra, endressa el Bisbe una *Pastoral* en bon mallorquí i ben llampant an el Rt. Vicari i demás feels d' aquella feligresia. Feim els plans de gust romànic, dia 22 de maig Sa Il·lma. posa ja la *primera pedra* amb tota la solemnidad del Pontifical Romà, comencen les obres amb gran ardor, essent-ne el Bisbe el contribuient més gros, i dia 14 d' abril de 1907 la beneí, casi acabada de tot i amb la deguda solemnidad.

Aprofitant una idea de Mn. Jusep Rullán, lo meritíssim autor de l' *Historia de Sóller* (Palma, 1875-1876.—Dos toms en 4.ª ben gruixats), fa fer un *Compendi de Doctrina Cristiana* a on hi haguès lo més sustancial del *Catecisme Diocesà*, de tamany setzau i que 's pogués donar per deu cèntims de pesseta. Ens ho comanà a Mn. Jusep Miralles, a les hores Canonge-Arxiuer i avui Rdm. Bisbe de Lleida, a Mn. Miquel Costa i Llobera, el poeta caporal de Mallorca, i a mi; i la primeria de juny romangué llesta l' edició, aprovant-la el Bisbe per Decret de 13 de dit mes; i abans d' un any ja se'n hagué de fer una nova edició. Aquesta *Doctrina* oferia la particularidad de dur la *Lletania Lauretana* en mallorquí per avesar la gent a dir-le-hi i tallar

de rel els greus desbarats i esforrelladures horribles que resulten de dir-la en llatí, sense entendre lo que diuen.

Tan vitenc era el zel del Bisbe Campins per la conservació i defensa del tresor artístic i arqueològic de les esglesies, que no se contentà amb el Decret de dia 10 d' octubre de 1898, sino que dia 17 de juliol de 1899, després d' haver-ho madurat ferm, dona el solemne Estatut *De rebus ecclesiasticis accurate recteque gerendis*, establint:—^a) per l' art. I, que no serà permés a negú construir, adobar o trastocar cap esglesia, oratori, capella, altar, rectoria ni cap joia ni objecte d' algún valor, pertanyent al culte, sense la venia i coneixement de l' Ordinari i sense sometre a l' aprovació del mateix el pla i descripció de l' obra projectada;—^b) per l' art. V, queden privats els Rectors d' esglesies de vendre, baratar, empenyorar ni estojar, ni guardar fora de l' esglesia qualsevol joia o objecte pertanyent al culte;—^c) per l' art. VII, priva de llevar ni restaurar qualsevol monument antic sense previa consulta a l' Ordinari;—^d) i per l' art. VIII mana fer dos inventaris de tots els objectes de cada esglesia; un per l' arxiu de la mateixa i l' altre per l' arxiu del Palau.—Els altres articles, xxx entre tots, se refereixen a la recta administració de les coses esglesiaístiques, donant disposicions avengudíssimes, que no s' aturen de produir excel·lents resultats per tot allà on les observen feelment. Durant tot el seu Pontificat el Bisbe Campins feu tot quant sabé per mantenir vigent aqueix *Estatut* tan explicit, tan sabi, tan clarivalent, per bé de l' art, de la cultura, de la prosperidad i de l' honor de l' Esglesia.

No sols demostrà el novell Bisbe preocuparse de les obres d' art, sino també dels monuments escrits, creant per edicte de 24 d' agost d' aquell mateix any l' *Arxiu Històric Diocesà*. Deia dins aquell *Edicte* memorable que, seguint l' exemple de les principals esglesies d' Orient i d' Occident, que sempre malavetjaren tenir llurs arxius come tresors d' alt preu, sobre tot l' Esglesia Romana, que erigí an el Vaticà l' arxiu més polent de tot lo mon, creava l' *Arxiu Històric Diocesà*, manant aplegar-hi tots els documents de la *Curia* i de la *Cambra de Govern* i tots els de les Parroquies, exceptuant just els recents *sagramentals* i d' altres coses que no afecten a l' Historia; feia avinent que Mn. Mateu Rotger recorria a compte de la Mitra els

arxisu parroquials amb orde de replegar tota la documentació que hi hagués de caràcter històric, fent les referides excepcions; i acabava anomenant dit Mn. Rotger cap de tal *Arxiu Històric*, i manant an els Rts. Rectors d'esglésies que li fessen costat en tot lo referent a la replega de documents i a Mn. Rotger que facilitàs an els «conradors de l'antiguedat» l'entrada a l'Arxiu, i que posàs els documents a disposició dels qui s'hi acostassen per fer-hi estudis històrics i per procurar el bé de les esglésies, pero no an els qui just cercarien llur profit particular o el d'altres, exceptuant aquells documents que la prudència manava reservar. La feina de l'*Arxiu Històric Diocesà* serà: a) ordenar els documents. b) fer-ne el catàleg, c) aplegar els qui van alloure, d) consignar segons les lleis de la sana crítica totes les coses que vagen succeïnt, dignes de romandre escrites per ensenyança dels venidors. Respecte dels llibres i altres documents que havien de romandre a les parroquies, mana que els Rts. Rectors o els arxius particulars que s'anomenin, los guardin ben acondicionats a lloc segur i decent. —Totes les persones il·lustrades i cultes no pogueren menys d'aplaudir amb tota l'ànima aqueix *Edicte* i se'n alegraren fora mida.

Lo endemà en donà un altre d'edicte lo Rdm. Campins de tanta d'importancia com els anteriors, endressat a procurar la santificació del Clero, manant que els preveres practicassen *exercicis espirituals* cada any i tancats dins qualque Casa Relligiosa, i un dia de *recés espiritual* cada mes, per mantenir-se ben fervorosos, ardits i aorats per poder esser autèntics *Ministres de Crist* i *Dispensadors dels Misteris de Deu*.

Dia 21 de juny havia cridat el Bisbe e's seminaristes a un *Certamen Científic-literari* just per ells, senyalant-los nou *temes* i oferint-los altres tants de premis pels qui se'n desfessen millor. Els *temes* eren lo més variats i sugestius: 1.º *Una poesia sobre la vocació de St. Pere*; 2.º *Una descripció de l'arribada del cadàver del Bt. Ramon Lull a Mallorca després del martiri*; 3.º *La telegrafia sensa fils*; 4.º *Restauració de la Esglesia de Mallorca an el sigle XIII*; 5.º *Estudi filosòfic-teològic del «Libre del Gentil e los tres sabis» del Bt. Ramon Lull*; 6.º *Les Investidures: estudi històric-jurídic sobre les lluites entre l'Esglesia i l'Estat durant els sigles X-XII*; 7.º *Estudi sobre l'Evangeli de St. Juan*; 8.º *Traducció i anàlisi d'un text grec*; 9.º *Traducció i anàlisi d'un text hebreu*. Se feia avinent que els

treballs referents an els temes 1.º 2.º i 5.º porien escriure-los en *llatí*, MALLORQUÍ o castellà. La nostra Llengua Catalana rebia aquest homenatge del Rdm. Sr. Bisbe.—Donchs dia 4 d'octubre se celebrà tal certamen, sortint-hi premiats Mn. Salvador Galmés, Mn. Llorens Riber, Mn. Juan Garau, Mn. Juan Quetgles, Mn. Jaume Borràs i Mn. Emili Ságristà, cridats tots ells a esser honor de les nostres Lletres, com han demostrat els fets. Va sorprendre tothom que aquells seminaristes tan tenrals se'n sabessen desfer tan garrit d'aquells *temes* tan rimats.—L'any qui vengué davant tornà haver-hi *Certamen Científic-literari* pels Seminaristes, i n'hi ha hagut cada any de llavò ensà, produïnt magnífics resultats, esperonant admirablement el jovent clerical, fent brollar un floret d'escriptors dins el Clero, com mai s'era vist dins Mallorca, lo qual es una honra grossa per l'Estat sacerdotal.

Ademés, hi ha que dir que dins aqueix any 1899 l'Exm. Capítol de Canonges de la Seu de Valencia dia 1 de maig elegí el nostre Bisbe Senador del Reine i dia 10 de novembre el Senat le hi proclamà solemnement, i ell jurà el càrrec i en prengué possessorí.

§. 5.

El Bisbe Campins i l'*Urbionisme*. Conferencies teològiques sacerdotals. Visita Pastoral. Visita ad Limina.

L'any 1899 va esclatar el bony verinós de l'*Urbionisme*, que feia temps ferm que se congregiava, una verdadera secta que amb capa de zel apostòlic i d'integridat de principis i puresa de doctrina embellumava i entabanava els beneits i curts de tei, que sempre són estats, poc sa poc llà, tan molts com en temps de Salomó, que ens conta que eren infinits. L'*urbionisme* era el dimoni desfressat d'*àngel de llum*; era l'*integrisme* tret de pollaguera. El *Urbion*, verdadera fleuma de l'Anti-Crist, això és, Mn. Segimon Pey-Ordeix, son fundador i director, pretenia tenir una missió directa i immediata de l'Esperit Sant per defensar i salvar la puresa i l'integridat de la Doctrina Catòlica contra tots els *lliberals*, contra tota classe de *lliberalisme*; i p' En Pey Ordeix *lliberalisme* era tot lo que no li entrava per l'ull dret, i *lliberals* tots els qui no se subjectaven a lo que ell volia, fossen qui fossen, Bisbes, Congregacions Romanes; el Papa. A tots aqueis, que no admeten

els seus oracions, que li condemnaven els seus articles, los tractava públicament de *lliberals*, d' *heretges*, de *cismàtics*, que el dimoni ja los tenia enforcats. De manera que *El Urbion*, que pretenia esser el *depositari* i *custodi exclusiu* de l' *integritat de la Doctrina Catòlica*, de la *Doctrina anti-lliberal*, va caure dins el *lliberalisme* més ferest. L' essència del *lliberalisme* està en voler sostreure la societat civil de l' influència de l' Autoritat de l' Església; l' *urbionisme* donà una passa més: no sols volia sostreure de l' Autoritat de l' Església la societat civil, sino fins i tot la societat religiosa, l' Església mateixa, que ja no havia de tenir per Caps els que l' Esperit Sant hi posà, el Papa i els Bisbes, sino En Pey-Ordeix i els seus sogueus. Fins que el bony va esclatar de tot, moltíssims no veren res d' això, mentres el bony se congriava; i En Pey-Ordeix los duia enganats de tot, tenint-lo per un Profeta, per un home providencial que Deu havia enviat per salvar l' Església, que, a llur dir, insensiblement era caiguda en mans d' una partida de *lliberals*, que a lo que anaven era a esveïr la puresa i l' integritat de la fe i a fer *lliberals* tots els feels. —Aqueixes doctrines, tan endimoniades, trobaren eco i arrelaren dins Mallorca, fins a l' extrem d' haver l' *urbionisme* presa aquesta illa per camp d' experimentació, logrant seduïr una Comunitat Religiosa, els *Ermitans de la Cella* de Pollensa, i altres caps lleugers, rebel·lant-los ubertament contra l' Autoritat Esglesiàstica, que los hagué d' aplicar la llei per esveïr una nafra tan pudenta que deshonrava la nostra Diòcesi. Molt enèrgic se demostrà contra tal pesta-cernuda el Bisbe Campins, duit sempre del seu zel ardentíssim pel bon orde que Deu posà dins la seua Església, això és, que hi ensenyassen i comandassen el Papa i els Bisbes i que els altres feels seguisen tals ensenyances i obeïssen de cor llurs Pastors, posats de Deu Esperit Sant per retgir l' Església. Ell fonc el primer Bisbe d' Espanya que tengué pit per condemnar solemnement *El Urbion*, publicant dia 12 de febrer de 1900 aquella admirable *Pastoral* llatina, que dins breus dies se feu seua lo Rdm. Bisbe de Santander publicant-la damunt el seu *Bolletí Oficial* i donant-la per norma an el seu clero per jutjar *El Urbion*. Dia 14 de dit mes el condemnaren també el Metropolità de Tarragona amb tots els altres Bisbes de Catalunya, i prompte l' hagueren condemnat tots els altres Bisbes d' Espanya; i a la fi dia 8 d' agost del mateix any, el

condamnà la Santa Seu per via de la Congregació del Sant Ofici. En Pey-Ordeix se senti molt del mal cop que li venia de Mallorca i ja fonc partit a desparar bala rasa contra el Bisbe Campins i la seua Curia fins a publicar tot un llibre en contra dins el febrer de 1901, an el qual contestí jo amb un altre llibre *Las Cosas en su Punto* (Palma, 1902, XII-536 planes de 233 X 165 mm.), an el qual no fonc capaç ell de replicar. Amb l' actitud enèrgica del Bisbe l' *urbionisme* romangué ferit de mort a Mallorca, i aviat ja no en cantaren galls ni gallines, i s' esveï com un grum de sal dins un ribell d' aigua, gracies a Deu.

Passada aqueixa barrumbada, dia 23 de maig (1900) publica el cartell del *Certamen Científico-literari* pels seminaristes del curs vinent, que també dona magnífics resultats; i dia 28 d' agost per un edicte llatí estableix, completa i especifica la celebració de *Conferencias teològiques* i *litàrgiques* mensuals a la Seu pel Clero de la Ciutat baix de la presidència del Canonge Penitencier, i a totes les altres Parroquies, mentres hi haja tres Ordenats *in sacris*, baix de la presidència del propi Rector, disposant que hi hagués un *tema teològic*, un *tema moral* i un *tema litàrgic*; havent de durar la *conferencia* lo menys una hora; han d' esser tres els *disser-tants*, un per cada *tema*; el Secretari n' ha d' extendre acta, consignant les solucions; cada mes se treuràn sòrts entre totes les Parroquies, i aquella a qui tocarà, enviarà a la Secretaria de Cambra las solucions que hagen donades an els temas; el Canonge Penitencier dirà si estan bé; i si hi estan, sortiràn dalt el *Bolletí Oficial Esglesiàstic*. Hi ha que regonèixer que aqueix estatut era la nata per mantenir vives dins els enteniments dels clergues les materies estudiades an el Seminari, fonamentals pel Ministeri Sagrat. ¿Qui sab el bé que això ha fet a la Clerguia de Mallorca?

Dia 18 de janer de l' any vinent (1901) fa la *Visita Pastoral*, i endressa una *Exhortació* an els seminaristes ferventíssima, fent-los veure l' estat present del mon i l' altesa del Ministeri a que estan cridats, senyalant los les virtuts que necessiten per exercir-lo dignament; i estableix que aqueix dia, 18 de janer, que l' Església celebra l' erecció de la Càtedra de St. Pere a Roma, sia la festa que els seminaristes dediquin a St. Peré còme titular del Seminari i de la seua esglesia, ja que el dia 29 de juny els seminaristes, per amor de les vacances, no hi

son mai.—Una altra millora introduí aqueix any (14 de setembre) dins el Seminari: els *concursos*, una pràctica de l' Universitat Gregoriana de Roma, una especie de d' exàmens o oposicions que fan voluntariament els alumnes de cada *curs*, quant tornen del *punt* de Nadal i Pasqua, de lo que han donat de cada assignatura dins la càtedra. Això los serveix de repàs i per aficar-se més i més dins el cervell lo estudiat, i resulta un esperó de primera per fer fer el cap viu an els estudiants i espassar-los la vessa si en duïen gens, tan llapissosa com és.

Dia 24 de juny anuncia dalt el *Bolletí Oficial Esglesiàstic* que se'n va a Roma a fer la *Visita ad Limina Apostolorum* que els Cànoncs manen an els Bisbes per visitar els sepulcres de St. Pere i St. Pau, rendir homenatge personal an el Romà Pontific i donar-li compte per menut i ben especificat de com se troba la Diòcesi i totes les coses d' ella. El Bisbe Campins presentà una relació tan espinzellada, que hi havia una descripció de totes les esglésies de Mallorca, expressant la grandaria i l' estil arquitectònic de totes elles i les joies i demés òbres d' art notables que posseïa quiscuna. No és gens duptós que mai s' era presentada a la Santa Seu una relació de les esglésies de Mallorca tan completa i tan ben espinzellada com la que hi presentà el nostre Bisbe l' any 1901. Tant el Papa Lleó XIII com el Cardenal Rampolla, Secretari d' Estat, com l' altra gent grossa de la Curia Romana amb qui conferí, l' ompliren d' atencions d' allò més fi, sobre tot el Papa, que en l' Audiencia particular que li concedí, va estar afectuosíssim. Així és que el Bisbe Campins tornà de Roma satisfet una cosa de no dir.

§. 6.

La qüestió dels bens del Santuari de Lluch.

També tocà an el Bisbe Campins arreglar amb l' Estat l' envitricolladíssima qüestió dels bens del Santuari de Lluch que tant havien donat que fer i que sentir a l' Autoritat Esglesiàstica de Mallorca. Les possessions que tenia dit Santuari, feia tants de sigles, no és gens extrany que despertassen an els inemics de l' Església ganes ben fortes d' espampolar-les-hi d' un vent o d' altre. Convertits en lleis els projectes, despulladors dels bens esglesiàstics, d' En Mendizabal i en virtut de la llei *desamortisadora* de 1841, comensaren les actuacions per dur a cap l' *espoliació* del Santuari de Lluch. Dia 12

de setembre de 1845 una Reial Orde declara que tres setenes parts dels bens del Santuari estaven subjectes a la *desamortisació*; dia 13 de setembre de 1855 l' Estat, en virtut de les noves lleis *desamortisadores*, dictades durant el famós *bienni progresista*, s' apodera dels censals i de les possessions i cases del Santuari. El *col·legial* Mn. Ramón Bosch logra dia 17 de febrer de 1857 una altra Reial Orde que mana tornar provisionalment an els preveres *col·legials* de Lluch l' administració i percepció de les rendes dels bens del Santuari. L' any 1862 l' administració de dits bens passa an el Rt. Rector d' Escorca, que seguí administrant-los pacíficament, fins que l' any 1882 una mala ànima denuncia a l' Estat dits bens come subjectes a la *desamortisació*. Amb això se mou un plet, i una Reial Orde de 29 de març de 1884 regoneix la *personalitat* del Rt. Rector d' Escorca i declara improcedent tal denuncia. Així tornà seguí el Santuari de Lluch en pacífica possessió de sos bens fins que dia 21 d' agost de 1897 se presentà de cop i boleí an el Santuari l' *Administrador-Substitut de Bens i Propiedats de l' Estat* d' aquesta Província amb una Reial Orde de 31 de juliol anterior que manava l' incautació i venda dels bens del Santuari per l' Estat. El Rt. P. Prior de Lluch posà emperons ben fundats a l' execució de tal Reial Orde. Dia 24 del mateix mes aquell *Administrador substitut* insisteix en que el Rt. P. Prior li entrec tots els bens del Santuari; el Rt. P. Prior s' hi negà, protestant de tal exigència, i donant-ne compte an el Rdm. Sr. Bisbe, Dr. D. Jacinto M.ª Cervera, que protestà de tot allò davant l' Il·lm. Sr. Delegat d' Hisenda de Balears i davant l' Exm. Sr. Ministre d' Hisenda, recordant-li que, per dur a cap tal incautació, en tot cas hi havia que instruir i resoldre l' expedient de *permutació* de tals bens, segons les mateixes lleis civils, i ensems *recorria* de tal Reial Orde an el Consell d' Estat. El Ministre, lluny de fer gens de cas de tot això, confirmà la Reial Orde de 31 de juliol i manà an el Delegat d' Hisenda d' aquí que s' apoderàs immediatament dels bens i propiedats del Santuari de Lluch. El Delegat dia 5 de setembre notifica an el Rt. P. Prior les ordes que tenia del Ministre per que les complís i entregàs tots aquells bens i propiedats. Dia 9 se presenta an el Santuari i davant el Rt. P. Prior aquell mateix *Administrador substitut* amb un estol de Guardia Civil i Carabiners, exigint l' entrega de dits bens. El P. Prior s' hi nega, protestant-ne amb gran ener-

gia i ple de santa indignació; pero aquell enviat de la Reial Hisenda feu son cap envant, i desde el dia 6 fins el dia 13 (setembre) s'apoderà de tot lo del Santuari, sensa exceptuar res; ni església ni rectoria ni altre edifici ni cap pam de terra. Lo Rt. P. Prior comunica tot això an el Bisbe, que protesta de tot allò davant el President de Ministres i recorregué an el Nunci del Papa, demanant-li adjutori. Dia 14 de setembre el Delegat d'Hisenda comunica an el Bisbe que la seua instancia el Ministre l'ha rebutjada i que li mana el Ministre *incautarse* immediatament dels bens i propietats del Santuari. Aquí fonc que aquell Bisbe heròic publicá, dia 15 de setembre, aquella memorabilíssima *Circular 221* contra l'incautació ilegal, anti canònica i injusta de tots vents, dels bens del Santuari de Lluch, recordant l'Excomunió que el sant Concili de Trent (Sess. 22, cap. 11) i la Bul·la *Apostolicæ Sedis* fulminen contra qualsevol clergue o llec, ancque siga Emperador o Rei (i «Nos afegim», deia el Bisbe, «ancque sia Ministre»), que «usurp», sia com sia, «la jurisdicció, bens, censals, fruits i qualsevol obvencions de cap església» o «benefici», fins i tant que haja restituit lo «usurpat» i l'haja absolt el Papa. I llavò deia en rudes: «El Sr. Ministre d'Hisenda ha incorregut en excomunió; i, si jo consentia en l'espoliació de Lluch que ell ha comesa, també estaria excomunicat». —Aquesta *Circular* del Bisbe fonc una bomba, no sols dins Mallorca, sino dins tota Espanya i a l'extranger; tota la Prensa espanyola la publicà i la catòlica de França, Bèlgica i d'Italia. Fonc tan forta aquella bomba que tomà del Poder, no sols el malanat Ministre d'Hisenda, sino tot el Ministeri i; el nostre Bisbe heroic rebé centenars i centenars d'enhoresbones, no ja de Mallorca, sino de tota Espanya i de fora-d'Espanya. Resultà tan gros l'estrai que feu per salvar el Santuari de Lluch i n'hi vengueren tals disgusts de qui ell mai havia d'esperar, que la seua salut ja massa esfondrada d'abans se'n resenti tan fort que dia 14 de novembre següent, el dematí, el trobaren mort dins el llit. ¡Al cel sia ell i tots los cristians difunts! Aquell cop tan avengut que havia donat an el Govern d'Espanya, es ver que el va dur a la tomba, però salvà en realitat el Santuari de Lluch, perque el novell Ministre d'Hisenda i tot el Govern de que formava part se demostraren desitjosos d'una *solució pacífica*, a on no hi hagués vençuts ni vencedors, i el successor del Bisbe Cer-

vera, que fou Mn. Campins, primer còme Vicari Capitular S. V. i llavò còme Bisbe, trobà més bona açullida dins les regions oficials en les passes que donà i en les gestions que feu, plenes de prudencia i d'energía per arribar an aquella *solució pacífica* que salvàs la situació del Santuari de Lluch, com ho arribà a conseguir, segons anam a veure. Poc abans de morir-se el Bisbe Cervera havia induïts el Rt. P. Prior de Lluch i Mn. Jeroni Veyn, antich *col·legial* del Santuari, a moure plet contra les Reials Ordes de 31 de juliol i 4 de setembre (1897) davant el Tribunal de lo Contenciós-Administratiu. Aqueix recurs suspengué els efectes de tals Reials Ordes. Se dicta la suspensió dia 16 de desembre, la comuniquen dia 5 de janer (1898) an els *recurrents*. El Vicari Capitular Campins envià a Lluch l'Exm. Sr. D. Jusep Socies i Gradolí còme Delegat seu per rebre de l'Estat els bens i propietats del Santuari, i el Delegat d'Hisenda hi envià un tal D. Miquel Vidal per entregar-los-hi en nom de l'Estat per tot el temps que duràs el plet. Així se feu; el Rt. P. Prior tornà administrar aquells bens i propietats, i el plet seguí el seu curs. El Bisbe Campins se desteixinà tot quant era dable per que el Santuari guanyàs, fins que dia 14 de març de 1901 vengué la sentència, que el Delegat d'Hisenda de Balears comunicà an el Bisbe dia 22 d'agost, la qual declarava fortes les Reials Ordes de 31 de juliol i 4 de setembre de 1897 que manaven l'incautació dels bens i propietats del Santuari de Lluch. Lo Rt. Prior i el col·legial Mn. Veyn havien somesa la qüestió an el Tribunal de lo Contenciós-Administratiu, i no quedava altra remei que sometre-se a la sentència que aqueix dictava. El Bisbe Campins no hi va veure altra sortida, ni n'hi havia altra. Lo que ell procurà, i ho conseguí, treure tot el partit possible d'aquella situació anguniosa. Dia 30 de setembre (1901) l'Església de Mallorca entregà a l'Estat aquells ditxosos bens de Lluch (*Ca-s' Amitger*, un molí fariner de la mateixa possessió, *Menut*, *Binifaldó*, *Es Barracà*, el *Clos de Ca'n Maria*, una casa-posada a Inca, una altra a Muro i una altra a Pollensa: total, quatre possessions, que feien entre totes unes mil trecentes corterades, casi casi tot muntaya i garriga. A l'acte d'entregar l'Església tot això a l'Estat, el Representant del Bisbe, l'Exm. D. Pere Sampol i Rosselló, feu constar, segons les instruccions que tenia del Rdm. Campins: 1.er Que la casa que la Mare

de Deu de Lluch tenia a Muro, desde el moment que deixava d'esser de Lluch, passava a esser propietat de l'església de dit poble i el seu valor s'havia de fer dir de misses en sufragi del qui l'havia deixada a la Mare de Deu de Lluch; 2.ª Que també se reservava reclamar que l'Estat indemnisi el Santuari, entregant-li una *lámينا del Deute Nacional* que don uns interessos equivalents an els censals del Santuari de que s'apoderà l'Estat en virtut de la llei desamortisadora de 1.er de maig de 1855; 3.er Que, considerant que lo que la Sentencia del Tribunal Contenciós-Administratiu (14 març 1901) exceptuava de l'incautació, no bastava per satisfer les necessitats del Santuari, puis se concretava a l'església amb el pati de davant, les habitacions del Rector o Prior, Capellans i Escolania i les destinades a pelegrins amb llurs corresponents corrals, patis i placetes i dret d'aigo (dia 14 de març de 1901 l'Estat ja se demostrava més generós i considerat que dins el setembre de 1897),—demanava: a) el pujol, tot alzar, de darrera el Santuari a on segons la tradició trobaren la vederanda figura de la Mare de Deu; b) el clos anomenat *Ca'n Maria* que hi ha entre dit pujol i l'hort rectoral; c) el molí primer que mol amb l'aigua que rega l'hort i que sempre ha servit just per fer farina pel Santuari; d) el caminó que du a dit molí amb el corralet que l'enrevolta i el dret d'aigua que mou el molí i rega l'hort rectoral; e) la *Font-Cuberta* amb lo corralet de davant a on se posa la gent per anar-hi a beure i l'ample camí o passeig que de la *Font* va an el Santuari, a on els pelegrins deixen els carros i los serveix d'esplai i per anar i venir i no haver d'estar encaixonats sempre dins l'església o dins l'hostatgeria; 4.ª que se faça segons les lleis concordades entre la Santa Seu i l'Estat la permuta dels bens del Santuari, com és de rigurosíssima justícia. Totes aqueixes reclamacions que, a l'acte d'entregar l'Església dits bens a l'Estat expresà en nom del Bisbe l'Exm. Sr. D. Pere Sampol, les formulà amb tota solemnidad i gran eloquencia el Bisbe dia 22 d'octubre següent (1901) an el Ministre d'Hisenda, demanant també la casa-posada d'Inca. El Ministre accedí dia 21 de maig de 1903 a tot lo que reclamava el Bisbe, i dia 3 de desembre l'Estat ho entregà solemnement a l'Església, i així s'acabà la famosa qüestió dels bens de la Mare de Deu de Lluch, i s'acabà de la manera millor i més ventatjosa pel Santuari que hi havia que espe-

rar; i acabà tan bé, de teulades en avall, per lo que s'hi desturmellà el Bisbe Campins, apellant a tots els remeis honests imaginables, enviant i mantenint a Madrid, tot el temps d'aquelles reclamacions, una persona entesa que hi estigués sempre damunt, instant el Ministre i tots els subalterns del Ministeri d'Hisenda que haguessen d'intervenir en la concessió d'aquelles reclamacions. Dia 5 d'octubre del mateix any manà una Reial Orde que s'entregàs an el Bisbe de Mallorca la *lámينا intransferible* del Deute Nacional del tres per cent que donàs uns interessos equivalents an el producte anyal dels bens del Santuari de Lluch de que l'Estat s'era incautat, *lámينا* que no arribà a mans del Bisbe fins dia 8 d'abril de 1905, pero arribà a la fi, gracies a Deu.

Es una gloria grossa ferm del Bisbe Campins aqueixa *solució* que conseguí que tengués la qüestió dels bens del Santuari de Lluch.

Més envant ja parlarem dels altres grans beneficis que feu amb el temps an aquest venerable Santuari.

§. 7.

Dotació de Vicaries.—Certamen per una *Vida de Crist* i el resultat que dona. Gros augment de la *Biblioteca del Palau*.

Començà el Bisbe l'any 1902 *dotant* la Vicaria de St. Jordi *des Prat*, fundada l'any 1888; la de la Mare de Deu *del Remei* del Coll d'En Rebassa, fundada l'any 1890; la de la Mare de Deu del Carme *des Molinar*, fundada l'any 1890; i la de la Mare de Deu de *La Soledat*, fundada l'any 1894, totes procedents de l'antiga parroquia de Sta. Eularia. La *dotació* d'aquestes quatre *Vicaries* la deposità en *paper de l'Estat* dins la *Caixa Diocesana*, i lo mateix feu l'any 1904 quant fundà i dotà la *Vicaria del Terreno* i més envantet comprà devora l'església d'allà una casa pel Vicari.

Mn. Miquel Parera, Secretari d'Estudis i Catedràtic del Seminari, ofereix an el Bisbe cinc centes pessetes per *premi* d'una *Vida de Crist*, escrita en bon mallorquí i de caràcter popular. An el Bisbe li agradà l'idea, i afegí an aquella cantidat altres cinc centes pessetes per que el *premi* correspongués millor a la gran feinada que s'era mester per compondre tal *Vida*. Dia 30 de març (1902) sortí l'*Edicte* publicant un certamen per escriure tal obra,

oferint an el qui l' escrivés millor dit *premi* de mil pessetes. Aqueixa *Vida* havia d' esser per donar a conèixer d' aprop el Bon Jesús a la gent humil, i l' havien de compondre segon les normes de la crítica més severa, il·lustrada per les llums de la cronologia, arqueologia i geografia. La relació dels fets i de les paraules del Bon Jesús no havia de romandre aufegada a força de notes, havia de seguir l' orde cronològic, anar dividida en capitols no gaire llargs i tenir unes cinc centes planes; donava de temps per escriure l' obra fins dia 1 de janer de 1904, això és, un any i nou mesos, i la *premiada* seria propietat del Seminari.—Publicat tal Certamen foren alguns que posaren fil a l' agullà, i se'n arribaren a presentar dues: la *premiada* fonc la que presentà Mn. Juan Aguiló de Manacor, la qual després d' alguns retocs, la començaren a estampar a Felanitx, a Ca'n Reus, i arribà a sortir antany (1914), baix del títol de *Llibre de la Vida de N. S. Jesucrist* (un volum de 676 planes de 184 X 108 mm.): és una obra feta amb molt d' esment, escrita en mallorquí ben pur i amb molta d' unció apostòlica; és un llibre que hauria d' esser dins totes les cases cristianes. És una de tantes de glories del Bisbe Campins haver motivada la composició i la publicació de tal obra, enriquint amb ella la nostra literatura ascètica.

L' ex-jesuïta Mn. Miquel Mir, de la *Reial Academia Espanyola* i Bibliotecari de la mateixa, mogut de l' amistat antiga que l' unia an el Bisbe Campins, se resol a dur tots els seus llibres a la *Biblioteca del Palau* i que hi romanguessen per a sempre. Com no se tractava d' uns quants milenars de volums, sino de molts de milenars, va esser necessari fer lloc per tan grandiosa llibretada. A compte del Bisbe arretglaren l' antic local, això és, les parets i les finestres, i hi feren uns prestatges d' en-terra fins a la sotilada amb una balconada per tot lo redó a mitjana altura per poder còmodament davallar i pujar els llibres, i llavò posaren una partida de llibrerías dobles de través dins la sala i fins i tot se taparen de prestatges les parets de la saleta d' entrada. Amb tot aqueix lloc, que costà de fer an el Bisbe milenars de pessetes, pogueren col·locar els milenars i milenars de llibres que Mn. Miquel Mir anava enviant de Madrid. Començà per encaminar-ne cap aquí vint i set caixes, gens menudes, i no de llibres qualsevol ni rotam de biblioteca, sino llibres escullits, obres de gran mèrit en general, casi

totes modernes, moltes d' elles enriquides amb autografs de llurs autors que les dediquen a Mn. Miquel Mir. De lo que hi ha més és de ciències històriques, arqueologia, filosofia, teologia i ciències naturals. I lo bo fonc que Mn. Miquel Mir seguí enviant-ne més de caixes de llibres, si uns bons els altres millors, acabant per resultar la *Biblioteca del Palau* una biblioteca notabilíssima per Mallorca. I això sí que és una altra gloria, i de les grosses, del Bisbe Campins, haver sabut atreure cap an el Palau Bisbal de Mallorca tants de milenars de llibres plens de ciencia, que Deu sab a on serien anats a parar sensa el Bisbe Campins.

Dia 26 d' abril de 1877 s' aplegaren en aquesta Ciutat algunes digníssimes senyores formant l' «Obra piadosa a favor de les esglésies pobres» per zelar el culte del Santíssim Sagrament en lo espiritual per via de «l' oració, adoració, vel·la i comunió freqüent» i preparant nines per la primera comunió i fomentant entre els malalts el combregar sovint, i en lo temporal dedicant-se a fer de franc robes i ornaments del culte eucarístic, a conservar i adobar i netejar dites robes i ornaments, especialment per les esglésies pobres. Aquesta «Obra piadosa» Deu la beneí, i, lluny de mancabar ni desmaiar, va dur més força de cada dia, guanyant-se les simpaties de tota la gent devota. Bo és de veure que s' havia de guanyar les de Mn. Campins, primer capellà l·lis, després Rector, més envant Canonge, llavò Vicari Capitular i finalment Bisbe. Així se comprèn amb quin pler de la seua ànima no accediria dia 8 de setembre de 1902 a la petició que aquelles digníssimes senyores de l' «Obra piadosa» li dirigiren de que les erigís en Congregació Relligiosa de vots simples per poder cumplir millor el nobilíssim fi d' aquella «Obra» baix del títol de «Congregació de Germanes Zeladores del Culte Eucarístic». Sí, el Bisbe accedí an això, donant-los unes *Constitucions* escrites, que de llavò ensà han observades sempre amb gran fervor, prestant uns servicis a la Esglesia de Mallorca que no son de dir. Sols Deu del cel ho sab el bé que fan.

Dia 21 de novembre del mateix any (1902) el famós Comte de Romanones, Ministre d' Instrucció Pública a les hores, tengué l' acudit de donar un Real Decret privant que a les escoles oficials s' ensenyàs el *Catecisme* en cap altra llengua que no fos la castellana, Decret que meresqué la més absoluta reprovació de

totes les persones de seny de Catalunya, Balears i demés regions de llengua no castellana, i aquell Decret se 'n anà a fons, gracies a Deu. Un dels cops més forts que se 'n dugué fons del Bisbe Campins que dia 2 de desembre següent dirigí an el President del Consell de Ministres, dient-li entre altres coses tot això: «Me pertoca acudir a V. E. per suplicar-li se digni interposar la seua eficaç mediació en benefici dels interessos espirituals que estàn encomanats a l' Esglesia». — «El Reial Decret darrerament publicat sobre l' ensenyança del Catecisme en castellà, perjudica d' una manera extraordinaria i irreparable aqueis interessos suprems dins les Diòcesis a on la llengua castellana no és la del poble, perque d' una banda dificulta el coneixement dels dogmes i devers cristians i d' altra banda vé a confondre i torturar les tenres intel·ligencies dels infants que s' instrueixen, més que a l' escola, a casa llur, a on el magisteri insubstituïble de les mares se convertiria necessàriament en una especie de rectificació continua de les ensenyances religioses mal apreses amb un idioma que no usa la familia, idioma que per molts és totalment desconegut i amb el qual no arriben mai a expressar llurs sentiments ni hi saben mai pregar tots aquells que no l' aprengueren damunt la falda de llur mare». — «Per lo mateix, oblidant ara tot quant se refereix an els drets jurisdiccionalis i mirant únicament, com me pertoca, pel bé de mos diocesans, — me permet molestar l' atenció de V. E. per exposar-li lo molt temeraria i funesta que poria ser l' empresa de que se tracta». — «No dupt de que V. E. tindrà medis per evitar aqueixes dificultats que fora de lloc s' oposen a l' instrucció religiosa de tants d' infants, avui que, com deia un prelat insigne, fa tanta de falta posar en mans de tothom a balquena fulles de catecisme». — «Per lo demés, me sia permès, assegurar que an aquesta illa no té que estar gens rezelós el Govern, perque tal volta aquí és el troç de terra espanyola a on hi ha més amor a la Patria i a on, conservant-se integra la llengua nadiua, escolten amb més fruició la armoniosa llengua de Castella».

Amb aquest cop tan a ferir del Bisbe de Mallorca i altres que se 'n dugué per l' estil, aquell malanat Decret d' En Romanones romanqué fet benes i soterrat per a sempre: no era digne d' altra cosa.

Empenta forta a les obres de l' esglesia nova de Sta. Catalina (Ciutat) i a la del Pont d' Inca. Les festes del cinquantenari de la Definició dogmàtica de l' Immaculada.

A l' arraval de Sta. Catalina començaren una esglesia posant-hi el Bisbe Salvà la *primera pedra* dia 18 d' agost de 1867. Dia 7 de març de 1862 l' Exm. Sr. Marquès de la Romana havia cedit el solar per escriptura notarial; dia 3 de maig del mateix any un Reial Decret havia aprovats els plans que el *Mestre d' Obres* D. Miquel Ferrà havia trassats i dia 2 d' abril de 1867 l' Excm. Sr. Marquès de la Font Santa havia cedida la pedrera del mateix nom per la mateixa obra. Comença ella trobant reclaus i sobams a luf, fins que dia 7 de desembre de 1877 pogueren ja benèir el troç que hi havia fet per que hi poguessen dir i oir missa i celebrar-hi les altres funcions parroquials. Dia 14 d' octubre de 1881 hi dugueren les Fonts de Batisme i dia 2 de desembre que vengué, el Santíssim Sagrament. L' ànima de tota aquella obrada, gegantina per les dificultats que hi hagué que véncer, fons Mn. Francesc Mulet, Rector de l' esglesieta de St. Matgí. Li succeïren honorablement an aquell Rectoratge Mn. Jaume Fleixes i Mn. Antoni Deyà, i l' any 1893 Mn. Juan Ensenyat, que trobà qui li feu costat i comanà la direcció de les obres an el *Mestre d' Obres* D. Bartomeu Ferrà, fill del qui havia fets els plans i persona meritíssima de l' arquitectura religiosa i de les Lletres de Mallorca. El Bisbe Campins desde que començà son pontificat se preocupà seriament de la sort i del pervindre d' aquella esglesia, de tants d' anys principiada i que no s' arribava a acabar mai, i hi anava ajudant així com poria. La primeria de 1903 se presentà una bona avinantesa per tancar de paret el solar i evitar futurs conflictes amb l' Ajuntament, amb el qual se va éntendre el Bisbe, i tot d' una se feu la tanca, per la qual i per seguir les obres de l' esglesia entregà el mateix Bisbe 4742 pessetes, escrivint una *Carta* ben rimada an el Rt. Sr. Vicari, Clero i feels de Sta. Catalina, a on, després de fer-los l' historia de les esglesies que ha tengudes l' Arraval desde el sigle XIV, los pintava vivíssimament lo que és una esglesia pels individus, per les families, per la Societat en general i els bens

imponderables i trascendentals que en veïen a tot lo mon; i, per lo mateix, que tothom de l'Arraval havia de contribuir, així com le hi permetessen les seues forces a la gran obra d'acabar aqueixa esglesia, perque ja feia massa temps que la tenien sense acabar. Amb aquella empena tan ben donada les obres seguiren endavant, i el Bisbe pogué beneïr dia 26 de desembre de 1904 el creuer amb la cúpula acabada i el presbiteri, enriquít amb lo pompós retaule barroc de l'altar major de la Sèu, d'on el llevaren per posar el chor i l'altar allà on pertocava. Continuaren les obres de la nova esglesia de Sta. Catalina i continúen encara, i no deixà mai el Bisbe de fer-hi costat amb diners i conseis, posant-hi un esment fora mida. Molt, però molt li deu aqueixa bona d'esglesia nova de Sta. Catalina an el Bisbe Campins.

I què en direm de l'esglesia de St. Alonso Rodriguez del *Pont d'Inca*? Dins el març de 1902 m'hi envià el Bisbe a veure com estaven les obres i a prendre el pols a la gent d'allà per continuar-les. Aquella esglesia l'havien començada en temps del Bisbe Cervera, al cel sia; hi havien feta molta de feina seguint els plans de D. Pere d'Alcántara Penya, al cel sia també, fins que s'arribaren a cansar quant tenien l'abside cuberta i els murs laterals amb les capelles, cubertes també, i un parei de daus de volta de la nau closos. El coratge de la gent d'allà d'acabar tal obra no existia. Doní compte an el Bisbe de la cosa, i comprengué que, per animar aquella gent, no tenia altre llivell que encarregar-se d'acabar la volta i fer la fatxada, i així se desxondiria el coratge de molts a contribuir-hi cadascú segons els seus possibles. Dit i fet, un tall de picapedrers tornà a pegar an aquella esglesia a compte del Bisbe; i dia 26 de juny de 1903, quant ell en passà aturant-s'hi per practicar-hi la *Pastoral Visita*, ja pogué veure la via que havien feta aquelles obres, que era molta, i troba aquella bona gent pont-d'inquera plena de coratge de porer-les veure acabades i ben disposta per ajudar hi. Succel allò que el Bisbe havia previst: com aquella gent veren tota l'esglesia tapada de volta i la fatxada que se feia amunt i amunt, en brollaren de donatius per acabar tal i tal capella, per pagar el batiport del cancell, per tal vidriera i tal altra, per enratjolar el presbiteri, per enratjolar tal trast o tal altre de la nau. Sobre tot, dia 21 d'agost de 1904 ja estigué aquella esglesia a punt d'obrir-se an el culte; per això

hi vaig anar a beneïr-la provisionalment, amb gran satisfacció i gaubança d'aquella bona gent, que ells mateixos no se'n porien avenir de veure casi acabada i ja uberta an el servici relligiós aquella esglesia tan espaiosa i tan garrida, per ells la que ho era més de Mallorca. Quant la tengueren acabada de tot, anà a beneïr-los-ho definitiva i solemnialment el Bisbe dia 25 de juliol de 1909, i aquella gent botava d'alegría i de gaubança.

L'any 1904 fonc el *cinquantenari* de la Definició Dogmática del Misteri de l'*Immaculada Concepció de Maria Verge*, que se celebrà amb gran esplendor dins totes les nacions catòliques i especialment dins Mallorca, degut en bona part a l'impuls vigorós que hi donà el nostre Bisbe, començant per publicar dia 14 de novembre de 1903 una calenta *Circular* (n.º 62) en castellà i mallorquí fent avinent a tot Mallorca el *cinquantenari* que s'acostava, que començaria per la Puríssima (8 desembre), convidant tothom a celebrar-lo així com pertocava, recomanant que se fés a les esglesies cada mes el piadós exercici del *dia vuit* i que els pares preparassen amb esment especial llurs tendres infants per la *primera comunió* i que hi hagués per tot arreu més freqüència de sagraments i dugués tothom l'idea més forta d'honrar, imitar i invocar Maria Immaculada. La diòcesi va respondre meravellosament a tal crida. El Bisbe per fer l'homenatge a l'Immaculada més gros i més esplèndid el dia de Totsants (1904) fa un *Edicte* anunciant una Missió a la Ciutat, i cinc dies després dona una *Circular* (n.º 70) disponent que dia 20 (novembre) duguessen en processó solemne la veneranda figura del Sant-Crist de *la Sanc* a la Sèu per tot el temps que duraria la Missió i que aqueixa començaria aquell mateix dia a la Sèu i a les esglesies parroquials de Santa Creu i St. Miquel i a la grandiosa esglesia de St. Francesc, i que també hi hauria actes de Missió a Sta. Eularia i a Monti-Sion. L'èxit de tal Missió contra-passà totes les esperances, i el Bisbe dia 27 del mateix mes publica una *Exhortació Pastoral sobre la propera festa de la Puríssima Concepció* excitant tot Mallorca a que tothom ho fés de tot a fi de que resultàs un digne coronament d'aquell any jubilar, que se celebrava de cap a cap de l'illa amb demostracions relligioses mai vistes; i dia 27 de desembre se cregué an el cas de publicar una *Circular* (n.º 73) per «donar a la Diòcesi l'enhonabona i les gracies» per lo bé que havia

correspost tothom celebrant «l' any jubilar» de l' Immaculada d' una manera tan extraordinàriament solemne i entusiasta, que les festes del *cinquantenari* resultaren poc sà poc llà tan grosses i memorables per diferents conceptes i en certes coses més positivament fructuoses que no les que se feren aquí dins la primavera i l' estiu de 1855 per celebrar la *Definició Dogmàtica*, que foren colosals, segons la relació que n' escrigueren els grans polígrafs mallorquins D. Jusep M.ª Quadrado i D. Tomàs Aguiló, còme testimonis de vista (En Quadrado en donà un extracte dins sos *Ensayos Religiosos, Politicos y Literarios*. — Palma de Mallorca, 1894— T. III, p. 259-90). Se veu que les segones no desmeresqueren de les primeres, si comparem la relació d' En Quadrado i N' Aguiló amb la que publicà de les del *cinquantenari* el *Bolletí Oficial del Bisbat de Mallorca*, T. LI (1911), que umpl un apèndic de 77 planes, a on s' espinzellen: a) les *pelegrinacions* que se feren de casi tots els pobles de Mallorca a casi tots els Santuaris marians, b) la *Missió* que hi haguè a la Ciutat, que fonc, com hem dit, una cosa verament extraordinaria, c) les *festes* solemníssimes que se consagraren a l' Immaculada dins totes les esglésies de Mallorca, d) i els *monuments* que s' hi erigiren o s' hi restauraren, com foren la restauració de la Sèu, i an els diferents pobles de l' illa esglésies o capelles començades de bell nou o acabades o restaurades o embellides amb una cosa o altra, retaulles daurats i policromats o nous de trinca, estatues, salomons, trispols enratjols de fresc, endomassades, corones d' argent i pedres precioses, penons, estandarts, dossers, canelobreria, palis d' altar, vidrieres de colors, terns, capes pluvials. Casi cap església hi hagué en tot Mallorca a on no fessen qualque construcció o objecte de culte que romangués còme recordança de l' any jubilar de l' Immaculada. Foren especialment notables les *pelegrinacions* an els Santuaris marians; la relació del *Bolletí Oficial* retreu per menut totes aquestes: a la *Capelleta de St. Alonso* de Bellver, a *Bon Any* de Petra, an el Puig de Pollensa, a *Gracia* del Puig de Randa, a *Monti-Siòn* de Porreres, a Lluç, a *Portals* de Calvià, a *St. Salvador* de Felanitx, a la *Mare de Deu del Refugi* del castell d' Alaró, a *Sta. Ana* de Alcudi, a la *Mare de Deu de la Pau* de Castelletx, a la *Mare de Deu de la Trapa* de Andraitx, a la *Mare de Deu* de Costitx, al *Puig de Sta. Magdalena* de Inca, a la *Mare de Deu de la Bona Pau* de Montuiri, a la *Mare de Deu del Cocó* de

Lloseta, a la *Mare de Deu de la Consolació* de St. Juan, a la *Mare de Deu Trobada* de St. Llorens des Cardessar, a *St. Salvador* de Artà.— Motiu tenia el Bisbe per donar, dia 27 de desembre, l' enhorabona i les gracies an els seus diocesans per lo bé que havien respost a les crides que les havia fetes per celebrar dignament el *Cinquantenari de la Definició Dogmàtica de l' Immaculada*!

§. 9.

La restauració de la Sèu.

Se pot dir que tothom de Mallorca donava per mal fet que la Sèu hagués de tenir el chor al mig, perque amb tot el seu embalum tapava la vista de l' altar-major a gran part de l' espai de les tres naus; i, essent tan grans elles, resultava la Sèu molt més petita que moltíssimes d' esglésies parroquials per lo que se refereix a quebre-hi gent que pogués veure els divinals Oficis. Tothom veia això, però també no hi havia casi negú que no s' esglaiàs de les dificultats que sortirien per decantar el chor d' allà on estava; casi tothom considerava que era un mal que no tenia cura i que per això lo millor era deixar ho fer així com ho havíem trobat. No tots, però foren sempre d' aqueix sentit. «Ja an el sigle XVIII, amb motiu de perillar un dau de volta de les naus de la Sèu, no s' hi faltà gaire per provar de restituir el chor an el seu lloc primitiu, la *capella Reial*.» (Rotger, *Restauración de la Catedral de Mallorca*, VII, p. 39). En Furió (*Panorama*, p. 36) expressava el sentit general dels mallorquins l' any 1840 quant deia: «Es cierto que las catedrales de nuestra España tienen un estorbo que les quita mucho de su magnificencia y suntuosidad. El Coro puesto al centro de la nave mayor, ocupa un puesto que impide el que en las grandes solemnidades pueda el pueblo asistir cómodamente a los divinos oficios. Contra esta costumbre han clamado nuestros mejores viajeros Ponz y Bahamonde, sin conocido provecho. Es verdad que no hace muchos años que se trató de trasladar el coro tras del altar mayor, haciendo salir éste, más hacia el centro de la capilla real; pero o bien sea que las empresas útiles tienen siempre por opositores a muchos ignorantes, o que las circunstancias del tiempo no favorecieron este acertado pensamiento, lo cierto es que tenemos en el centro de la Cate-

drál un edificio que tiene ochenta y siete piés de longitud y cuarenta y ocho de latitud». No estigué menys explicit el famós i entès Fr. Jaume Villanueva dins la *Carta CXLVII* de son clàssic *Viaje Literario a las Iglesias de España* (T. XXI, p. 100 i 101), a ont, referint-se a la nostra Sèu, diu: «El coro está en medio de la nave mayor, como se acostumbra en nuestras catedrales, donde como en todas ellas hace inútil la mayor parte del templo a los fieles que concurren a los oficios y sermones. Es cosa para notarse, y ya te lo he dicho otra vez, que de todas las costumbres monacales que adoptaron nuestras iglesias antiguas sólo hayan conservado la de los coros en medio de la iglesia, que es puntualmente la que nunca debieron adoptar; porque los templos de las catedrales no eran hechos para solo el clero, como lo eran para solos los monjes las iglesias de los monasterios. Y todavía admira más que pudiese tanto la costumbre, que aun en iglesias puramente seculares, como esta, se hiciese tal cosa de propósito. Aunque a decir la verdad yo me inclino a creer que el grande arquitecto que trazó su planta, ideó el coro en lo que ahora es capilla real mayor. . . . Aun hoy, si se siguiese el pensamiento del artífice, sacando el altar a la entrada de la capilla, quedaría hermosísimo el templo con la traslación del coro, con no poca comodidad de los cantores. . . .» Del sentit d' aqueis escriptors, que era el d' una gran part dels mallorquins, sobre decantar de la nau major el chor i tornar-lo a la *Capella Reial*, se feu eco l'arquitecte francès D. Juan Bta. Peyronnet, anomenat del Govern espanyol per Reial Orde de 23 de juny de 1853 arquitecte i director de les obres que s' hagueren de fer a la Sèu amb motiu del terra-tremol de 15 de maig de 1851, que posà la fatxada en gran perill de caure. En Peyronnet feu un pla de *restauració* de la Sèu, *exterior* (la fatxada i acabar el campanar) i *interior* (llevar el chor de la nau major i tornar-lo dins la *Capella Reial*, passant l' altar i el retaule vell ogival davant, en el primer trast de dita *Capella*). Aquest *pla* el presentà l' any 1854, i le hi aprovà el Govern per Reial Orde de 17 de març de 1858. Dins la memoria aclarativa que acompanya el pla, diu que la Sèu de Mallorca «adolece de defectos capitales; el primero, muy común en las catedrales, consiste en la mala situación del coro que impide la vista de la Capilla Real al entrar por cualquiera de las puertas que dan ingreso al Templo; quitando

al propio tiempo todo punto de vista, capaz de formar la perspectiva que debe buscarse en edificios de esta magnitud; segundo, la poca extensión del altar mayor para funciones de gran solemnidad. . . .» Per defogir d' aqueix defecte, En Peyronnet donava an el presbiteri tot el primer trast de la nau major; pero no aprofitava la gentil capella de la Trinidad i deixava tapada a la vista dels feels, darrera el retaule ogival, la *cadira* de marbre o Càtedra Bisbal, obra preciosíssima del sigle XIV (Veiau Mn. Rotger, *ibid.* p. 40-3), deguda segons totes les probabilitats a la munificencia del Bisbe Berenguer Balle (*id. ibid.* p. 13-16), que ocupà la nostra Sèu de l' any 1332 fins a 1349 (Villanueva, *ibid.*, p. 186-93), i que serví tants de sigles per seure-hi els Bisbes de Mallorca quant feien de Pontifical, com se desprèn de l' acort del Bisbe i Capítol de la Sèu de 23 novembre de 1576, de conservar l' antigadat de començar la missa pontifical darrera l' altar a la cadira de pedra segons la costum» (*Actes Capitulars*, volum de 1574 a 1585, fol 98 girat, cita del Bisbe Campins dins la *Carta Pastoral sobre la Restauració de la Sèu*, de 15 agost 1904). Del pla d' En Peyronnet només se realisà la *restauració exterior*, la fatxada; la *restauració interior* romangué a l' aire per falta de diners i també perque la figa encara no era prou madura, si bé responia a una aspiració de moltíssims de mallorquins, un d' ells, el nostre Bisbe. Aquesta aspiració, confessa ell dins la *Pastoral* citada, «la tengué sempre» «còme fill de Mallorca». I afig tot això altre: «Se feu més viva i més fonda (tal «aspiració» i «manera de pensar», allò de decantar el chor de la nau major i tornar-lo dins la *Capella Reial*, «quant per la consagració episcopal fórem revestits d' aqueixa paternitat que ens uneix a la nostra illa amb vincles espirituals. Desde llavò consideràrem dever nostre fomentar i patrocinar unes aspiracions tan llegendimes i dedicarnos a cumplir les així com millor poguésem».

De lo que tenia més poc el Bisbe Campins era de *superficial*; sempre se'n anava a la rel de les coses. Volia llevar el chor del mig de la nau, no propiament perque feia nosa an els feels per veure bé els Oficis divins, sino perque segons la Sagrada Lliturgia i la tradició dels temples cristians el lloc del chor no era aquell, sino an el presbiteri, en torn de l' altar i a cada banda del trono del Bisbe, posat damunt-graons an el fondo de l' àbside amb l' altar davant, de manera que, quant el Bisbe hi sega, el poble el

veja part damunt l'altar. Així estaven les basíliques primitives cristianes; així estava primitivament la nostra Sèu, com consta d'una partida de documents irrecusables; i així volgué que tornás estar. Això havia de dur els seus emperons i dificultats; massa que ho veia ell. Per tal motiu deia dins la *Pastoral*: «L'obra era ben complicada i costosa. Per dur-la a vies de fet, no s'havia de reformar, sinó restaurar i reconstituïr: no s'havia de rompre la tradició, sinó més tost restablir-la de rel: no se tractava de tramudar la forma de l'edifici, sinó de llibertar-lo de les violències que li havien fetes». «Sens èstar iniciats en la ciencia de construir, compenguérem que el document més clar i més fidedigne per descobrir el pla meravellós de l'arquitecte de la Sèu era sensa cap dubte la Sèu mateixa». Mirant de prim compte la Sèu mateixa, s'anava aficant el Bisbe més i més dins l'ànima la convicció de que s'imposava la restauració radical de la primitiva distribució del *Santuari*, construït cabalment a la nostra Sèu segons les exigències de la Sagrada Lliturgia i de la tradició de les basíliques cristianes primitives, això és, an el fondo de l'abside la *cadira del Bisbe*, fixa, de pedra, més alta que el cadirat dels canonges i demás clergues, que s'havien d'extendre a cada banda, ran ran paret amb l'altar davant tots, sensa retaules que tapassen el Bisbe assegut an el seu Trono durant els oficis divins, formant un mateix còs i una mateixa perspectiva Bisbe, clergues i poble entorn de l'altar, sensa noses ni birimboies de cap classe, i que part damunt tot això s'oferís a les mirades dels feels com una finestra del cel l'ideal, la sublim capella de la Trinitat.

Totes aqueixes idees li ballaven dins el cervell i li feien cloquetjar el cap an el Bisbe Campins; amb totes elles se'n anà l'any 1901 a Roma a fer la *Visita ad Limina*, això és, an el Sepulcre dels Apòstols St. Pere i St. Pau i a rendir homenatge an el Bisbe dels Bisbes. Allà, diu ell mateix dins la *Pastoral* tantes voltes citada, «varem veure amb els propis ulls que la disposició de les més antigues i de les més modernes basíliques, no sols era la mateixa que havíem colombrada dins la nostra Sèu, sino que expressava de la manera més perfecta i adequada la plenitud del pensament cristià».

Resolt a emprendre aquella obra formidable de restaurar la Sèu mallorquina restituint el *santuari* o *presbiteri* a son estat primitiu, con-

forme a lo que demana la Sagrada Lliturgia, celebra el Bisbe, tornant de Roma, una entrevista a Barcelona dia 19 d'agost (1901) amb «un home superior, que no sols coneix fonamentalment l'art de construir i tota la seua historia, sinó que l'exerceix sens interrupció desde temps enrera amb un domini indiscutible». Ja compreneu qui era aquest home: l'arquitecte genialíssim D. Antoni Gaudí i Cornet. El Bisbe li exposa el seu pensament de restaurar la nostra Sèu, En Gaudí s'hi entusiasma, però llavò li entra l'angunia de pensar que les dificultats que brollarien de tots vents capturarien el Bisbe de realisar tan suprem ideal. Era que En Gaudí no coneixia el trempe del Bisbe Campins, que no era gens bo de capturar quant ell s'aficava de bon de veres una idea dins el cap.

Arriba a Mallorca ben determinat a investir aquella obra magna; comença a escampar murta entre aquells que eren els qui de més aprop li havien de fer costat. Dia 7 de març de 1902 aplega an el Palau l'Il·lm. Capítol de Canonges i els exposa i esclovella el seu pensament de restaurar la Sèu, restituint an el *presbiteri* la seua distribució primitiva, i s'ofereix a pagar tot el llait dels estudis preparatoris pel projecte de restauració completa. El Capítol accepta tan bons oferiments i que faça tals estudis D. Antoni Gaudí. Me comanen a mi d'anar a Barcelona i convidar el gran arquitecte a venir a fer dits estudis. En Gaudí accepta i dia 27 del mateix més s'entrega a Mallorca i posa fil a l'agulla; dia 29 explica davant el Bisbe, el Degà, uns quants canonges i altres persones enteses el projecte que havia concebut de la restauració que se intentava. No para d'estudiar la Sèu per dadins i per dafora i de tots vents; dins breus dies s'espitxa a Barcelona per donar cap a altres obres que duia entre mans; torna dia 13 d'agost i dirigeix la construcció d'un model de fust d'així com hauria d'estar la *Capella Reial* amb el chor a cada banda de la cadira de marbre, Trono del Bisbe, del sigle XIV, i l'altar major davant de tot, a l'entrada de dita *Capella* i sensa retaule, i part-damunt la Cadira bisbal, uberta de dalt-abaix i idealment decorada la gentilíssima capella de la Trinitat, til·la suprema de tot l'edifici.

Se'n torna En Gaudí a Barcelona al cap de setmanes de fer faixina per llarc an el model que deixà casi acabat, estudiant-lo detengudament el Bisbe, els Canonges i altres persones entusiastes de la Sèu, armant-se llargues dis-

cussions sobre si era cosa d'acceptar sencer el projecte gaudinenc o si calia modificar-lo. Tantes foren les instancies de que s'hi fessen tals o quals modificacions, que el Bisbe me comanà, amb una de les meues freqüents anades a Barcelona, que proposàs an En Gaudí la principal de les modificacions que se desitjaven, que era que no donàs an el *presbiteri* tot el primer trast de la nau major, sino que just ocupàs la Capella Reial. En Gaudí se mantengué inflexible i el Bisbe acabà per veure que tenia raó i lo mateix va veure la Comissió Capitular encarregada d'atendre amb el Bisbe a les obres de restauració, i dia 22 de març de 1903 escriuen an En Gaudí que venga per preparar la realisació del seu projecte íntegre. Arriba aquí dia 5 d'abril, dia 11 exposa davant el Bisbe i la Comissió Capitular el projecte de vidrieres que havia pensat per la *Capella Reial* i agradà molt i le hi aprovaren. Se'n torna a Barcelona dia 21 (abril) començant la construcció de dites vidrieres; i ja en du mostres quant vé de bell nou dia 31 d'octubre, menant per ajudant l'altre arquitecte barceloní D. Juan Rubió, i tots dos seguiren els estudis preparatoris que s'eren mester per una obra tan grossa i tan trascendental. «Durant aquesta estada explicà el pla complet de la restauració, format després de pensar-hi molt i d'examinar-ho tot de prim compte, conforme amb la tradició genuïna, escrita dins la mateixa Sèu i reforçada pels documents del seu arxiu. Així lo que abans semblava controvertible adquirí completa fermesa i seguretat; i les mires parcials s'hagueren de rendir davant la totalitat d'una restauració raonable i inapel·lable.» (Mn. Rotger, *ibid.* p. 45-7). Com se tractava d'unes obres tan grosses i que havien d'impedir per mesos els oficis divins an el *presbiteri* i an el *chor*, acorden el Bisbe i la Comissió Capitular no començar les obres fins passat el *Corpus*.

No se pot dir que en la *restauració* de la Sèu hi hagués cap tropelleria. Quant el Bisbe se resolgué a fer la *restauració*, se passà prop de tres anys pensant-hi i preparant-la. No se volgué entre-cuitar gota, sino anar-hi amb seny de bistia vella, posant-hi tots els cinc sentits i les tres potencies per acertar, per no donar cap passa en fals. Després de pensat tot de prim compte i d'examinat tot ben arreu, començaren les obres de *restauració* dia 20 de juny (1904) i seguiren amb tot orde, pero també amb una activitat fora-mida durant juliol, agost,

setembre, octubre, novembre, fins que dia 7 de desembre hora-baixa pogué el Bisbe fer les Vespres de la Puríssima de Pontifical, assegut a la *Sèu* o *Cadira* de marbre alsada an el fondo de la *Capella Reial* desde el sigle XIV, amb el cadirat del *chor* a cada banda, seient-hi *Canon-ges*, *Beneficiats* i *Acullits*, quiscún an el lloc corresponent.

Durant aquells sis mesos de les obres vibra- ren els esperits de bona manera entorn de tal restauració, alguns censurant-la agrament, la major part celebrant-la coralment. El Bisbe atenia a tot; i, si li arribaven moltes d'enhorabones, tampoc no li mancaven ponyides ni sem- batudes, que resistia imperturbable i victorio- sament. Dia 30 de març el Papa li alaba l'idea d'emprendre tal restauració; i per moure els feels a que «ajudassen an aquella obra, concedí an el Bisbe i a tota la Diòcesi una Bendició Apostòlica especial i 300 dies d'indulgencia a tots els qui donassen res per tal restauració. El *Bolletí Oficial* que publicà aqueixes gracies pontificies, publicà també mateix la meravellosa *Carta Pastoral del Bisbe sobre la Restauració de la Sèu*, en castellà i en mallorquí, tan capdal- ment pensada, com fundament sentida, com magistralment escrita, a on, després d'espínzellar, d'una manera llampant lo que és la *Sèu*, la *Catedral*, pels feels, pintava l'estat de la Sèu Mallorquina, malmenada i enlletgida en la distribució del *santuari* per la inàlicia i miseries del temps i del mal gust i de l'oblit irritant de la Sagrada Lliturgia, i que per lo mateix pertocava i urgia redimir-la de tal afronta i restau- rar-la i restituïr-la a son estat primitiu, a lo que demanava la tradició cristiana i la Lliturgia divina. Aquella *Pastoral* resultava una explica- ció eloqüentíssima i una defensa contundent i incontrastable, una justificació la més com- pleta i absoluta de tal *restauració*, essent un dels documents més admirables que cap Bisbe de Mallorca haja publicat mai.

Pero el triomf gros del Bisbe Campins, com pocs n'haja obtenguts cap altre Bisbe de Ma- llorca, fonc el dia 8 de desembre d'aquell any (1904), que la Sèu s'omplí de gom en gom, i més gran fos estada, per assistir an el Pontifi- cal solemníssim que s'hi celebrà, sense el *chor* al mig ni cap nosa que tallàs ni capturàs la vista del *santuari*, de la *Capella Reial*, podent veure tothom, dalt el *presbiteri*, l'altar-major en primer terme i darrera l'altar el cadirat del *chor* a cada banda i a l'enfront de tot el Bisbe

assegut a la *Cadira* de marbre del segle XIV, dins aquella capelleta veneranda, dominant tot el chor i el poble feul. ¡Quin Pontifical fonc aquell! Dificilment se poria trobar una altra manera de celebrar el Cinquantenari de la Definió Dogmàtica de l' Inmaculada amb tanta de solemnitat i de una manera tan monumental!

Però la *restauració* de la Sèu no era acabada ni d' una bona estona; aisi és que seguiren les obres a pas de bou i segons ho permetien les circumstancies. En primer lloc s' anaren acabant les airoses i avengudes tribunes de cada banda del *presbiteri*, engirgolades d' elements del *prebisteri* barroc que acabaven de llevar i de l' embocada de la tanca del chor i dels elements *platerescs* del cadirat que se substituïren per elements purs ogivals, tribunes que venen de lo millor, les *baixes* per situar-s'hi corporacions o personalitats de *qui hi ha dalt*, i les superiors per cantar-hi els dies de gran solemnitat. Devers el setembre de 1905 començaren a posar les vidrieres de dos finestrals de la *Capella Reial*, representant una un estol de *Sants Confessors* i l' altre un estol de *Santes Verges*, que son una meravella de suavidad, fondaria, multiplicidad, armonia i netedat de color i de llum, gracies a l' alt enginy d' En Gaudí. Després de llargs estudis s' investí la decoració de les parets de la *Capella-Reial*, començant per la paret del fondo, a on s' obri la capelleta del Trono del Bisbe i més amunt l' estupenda capella de la Trinitat. Aquella paret l' endiu menjà En Gaudí amb incrustacions de test envernissat i tocs d' or formant uns rams d' olivera entrunyellats i sostenint els escuts d' armes de tots els Bisbes que han retgida la Diòcesi mallorquina, resultant una cosa delitosíssima i genialíssima. Llavo vengué l' estudi de la decoració de la *Capella* de la Trinitat amb els sepulcres dels Reis de Mallorca En Jaume II i En Jaume III i l' estudi del baldaquí de l' altar-major. Aqueis estudis han ocupada l' atenció d' En Gaudí tres o quatre anys, i encara no s' hi ha dita la derrera paraula; i el Bisbe Campins se'n és anat a l' altre món amb lo corcor de no poder veure acabada aquella part importantíssima de la *restauració* que ell inicià i dugué tan envant com negú mai ho havia somiat ni cregut possible.

Ecclesiæ Majoricensis generalis Recensio. Les cenres del Rei En Jaume III. Confraria de la Doctrina Cristiana. Observatori Astronòmic i Meteorològic en el Seminari i l' eclipse total de sol. Vicaria in capite a S' Hostalet d' En Canyelles. Visita Pastoral a la Calobra.

Dia 31 de desembre d' aquell any (1904) publicà el Bisbe *Ecclesia Maioricensis | sæculo V laudatæ et XIII restauratæ | Generalis Recensio. — Palmæ | Typis Amengual et Muntaner*—Un volum de 132 planes de 210 X 143 mm.— Això de publicar el *Cens* de l' Esglesia de Mallorca fonc una idea molt original i d' una utilidad evident. No sé que cap altre Bisbe d' Espanya haja fet res consemblant. Aquest *Cens* inclou tot això: a) Llista cronològica de tots els Bisbes que hi ha haguts a Mallorca densà de la Reconquista del Rei En Jaume I, que son 52. Dels anteriors a la Reconquista sols en coneixem un, que nomia *Elies*; i només sabem d' ell lo que en diu el seu contemporani Victor Vitense (Veiau Sirmondo, T. I, p. 430) que l' any 480 s' hagué de presentar a donar raó de la seua fe davant el rei dels Wàndals H.neric, arrià, ensenyorit del nord de Africa.— b) El *Breu* de 4 de maig de 1898 amb que el Papa Lleo XIII *preconisà*, això es, feu Bisbe de Mallorca Mn. Campins.— c) *Synopsis* o taula de totes les esglesies parroquials de Mallorca, que hi havia a-les-hores, començant per la Sèu, expressant si son *de terme*, o *de segón* o *de primer ascens*, o *d' entrada*, espinzellant les Vicaries *in capite* que hi ha dins cada *parroquia* i posant el *Sant* o *Santa Titular* de cada esglesia *parroquial* o *filial*, i distribuïdes totes aqueixes esglesies pels *vuit Arxiprestats* en que 's divideix la *Diòcesi*.— d) El *Canon* o llista de tot el *personal esglesiàstic* de la Curia Bisbal i cada una de les Parroquies i Filials, expressant el nom i llinatges de quiscún i el temps que fa que exerceix son càrrec, començant pel Bisbe mateix, personal de la *Cancelleria* o *Secretaria de Cambra*, *Tribunal Esglesiàstic*, Familiars de Sa Il·lma., *Expedició de Preces*, *Administració de Creuada*, *Habilitació pro Clero*, *Delegació de Capellanies*, *Junta Diocesana de Reparació i Construcció de Temples*, *Caixa Diocesana*, *Caixa Parroquial*, *Tribunal de Comptes*, *Arxiu Diocesà*, *Biblioteca* i *Bisbal*, *Visitadors de Convents*. *Notaris Esglesiàs*.

tics, Seminari Conciliar de St. Pere (Consell d' Administració Espiritual, Consell d' Administració Temporal, 'Prepòsits, Professors), la Sèu, (Capítol de Canonges: Dignitats, Canonges d' Ofici, de Gracia i d' Oposicions que primer eren de Gracia, Beneficiats del Concordat, Acullits). Llavò venen totes les *parroquies*, i *filials*, expresant el nom i llinatge de tots els preveres que les serveixen i els càrrecs que hi tenen i el nombre de cases i d' habitants de cada *parroquia* o *filial* i les altres esglésies que hi ha dins el districte d' aquelles i els preveres que les retgeixen. Finalment va la llista dels preveres i clergues mallorquins que són a fora Mallorca, això és, a Roma, a altres provincies d' Espanya, a l' Amèrica Llatina (l' any 1904 n' hi havia 39).

— e) *Taula alfabètica* de tots els preveres mallorquins, expressant el poble d' on són nadius, llur edat i anys de sacerdoci (n' hi havia dit any 717). Llavò vé la *Taula alfabètica* de tots els preveres morts des que començà el pontificat del Bisbe Campins fins dia 31 desembre 1904; després la llista de tots els *preveres* que durant el mateix període de temps *passaren a una altra jurisdicció* per esser entrats a qualque Orde Relligiosa o per haver obtengut benefici o altra prebenda a una altra diòcesi.— f) *Ordes o Congregacions Relligioses*. Se dona una relació de les *Ordes de Dret Pontifici* i de les de *Dret Diocesà*, es a dir, de les d' homes i de les de dones.

— g) *Llista de les cases i llocs* o terres que posseeixen les diferents esglésies *parroquials* i *filials*, això és, esglésies, oratoris públics, rectories, vicaries amb els corrals o jardins adjunts, i convents de frares i monges.— h) *Epítleg* que diu que l' Església Catedral de Mallorca existeix desde els primers sigles de la cristiandat, que sufrí persecució an el sigle V, que fou restaurada l' any 1230, que dependí immediatament de la Sèu Apostòlica fins l' any 1492, que entrà a formar part de la Província Esglesiàstica de Valencia, que avui de fet se limita a Mallorca, Cabrera i Palomera, per més que de Dret també s' extén a Eivissa, que té un Seminari Conciliar desde l' any 1700, que se divideix la Diòcesi en 8 *Arxiprestats*, 39 *parroquies* i 45 *vicaries in capite*, que hi ha 717 preveres i 262.000 habitants, tots ells catòlics fora uns quants malanats (que no passen de zèros a l' esquerra), que hi ha ONZE *Ordes Relligioses d' homes* i VINT I QUATRE *de dones* amb 140 convents, i que fora de la Sèu hi ha 317 esglésies i 155 *seminaristes*.

Figurau-vos la feinada que hi degué haver per replegar tot aquesta cosa. I no romangué esbraonat el Bisbe de fer aqueix *Cens*, puís l' any 1906 en feu una nova edició i els anys 1908, 1910 i 31 desembre de 1910 en publicà suplementos o apèndics, expressant les innovacions i variacions ocorregudes en tots aqueix anys.

La *Capella de la Trinitat* la feu fer el rei En Jaume II de Mallorca per estar-hi ell i sos successors enterrats, segons codicil que dit Rei otorgà dia 6 de febrer de 1306 a Perpinyà davant el notari Llorens Placensa, que el trobà a l' Arxiu Nacional de París (P. 1354, núm. 804) el nostre amic estimadíssim N' Estanislau Aguiló (*Boletín Oficial del Obispado de Mallorca*, any 1911, apèndic, p. 15). An aqueixa capella, com recorda el Bisbe Campins dins la seua *Pastoral sobre la Restauració de la Sèu*, altre temps s' oferia diàriament el Sant Sacrifici, hi celebraven (els Bisbes) ordenacions i hi havia un culte tan esplèndid, que s' hi aplegaven les tranquiles resplandors de vint i quatre llanties de plata. Aquesta capella an el darrer trast en fa una de petita a cada banda, i aquí ocorregué an el Bisbe posar dins un sepulcre digne el còs del Rei En Jaume II i el d' En Jaume III; el d' En Jaume II estigué, fins a la restauració de la Sèu, al mig de la Capella Reial, entre l' altar-major i el chor; el d' En Jaume III se guardava a la Sèu Metropolitana de Valencia. I: què fa el Bisbe nostre? Dia 7 de juliol de 1904 escriu a l' Il·lm. Sr. Vicari Capítular i a l' Exm. Capítol Metropolità de Valencia demanant los si s' oposarien a que duguessen les cenres d' En Jaume III de la Sèu d' ells a la Sèu de Mallorca, i reb contesta d' ells dia 19 del mateix mes de que, lluny d' oposar-s' hi ho favoririen si ho manava el qui ho poria manar. El Bisbe dia 23 en dona compte an el Capítol de Mallorca, i dia 4 d' agost demana amb el mateix Capítol an el Rey d' Espanya N' Anfós XIII les cenres d' En Jaume III per guardar-les allà on reinà. El Rei Anfós demana inform an el Capítol Metropolità i a la Diputació Provincial de Valencia, que el donen favorable; i a les hores Sa Majestat mana per Reial Decret de 2 de desembre (1904) que se faça la traslació de dites cenres a la Sèu de Mallorca. Reb el Bisbe el Reial Decret dia 7 de dit mes, en dona compte an el Capítol i s' elegeix una Comissió de dos Canonges per anar a Valencia a rebre i dur les dites cenres i una altra Comissió per que se cuit de que aquí los façen la rebuda

que pertoca. Dia 15 de janer 1905, la Diputació de Balears elegeix altres dues Comissions de Diputats per lo mateix que les dues de Canonges, totes les quals desempenyaren llur comanda admirablement. Dia 17 de març el Capítol Metropolità de Valencia entregà amb una solemnitat fora mida aquelles cenres, que les dugué a Mallorca el navili de guerra *Vicente Yañez Pinzón* amb un Ajudant d' Ordes de S. M. el Rei, enviat de Madrid just per això; i vuit *guardies marines*, enviats també expressament de Cartagena. El Bisbe aquell mateix dia publica una *Pastoral* fent a sebre que lo endemà arribarien les cenres del darrer Rei privatiu de Mallorca, mort l' any 1349, En Jaume III, convidant tothom a rendir a la seua memoria l' homenatge que calia. Fer rendir-le-hi vengueren a Ciutat representants de totes les Parroquies i de tots els Municipis de Mallorca. Dia 18 desembarquen les despulles mortals d' aquell Rei davora la Llotja, fent li les salves corresponents a persones reials les bateries de la plassa i l' acorassat *Numancia*, enviat del Govern aquí aposta per això, i tocant de mort totes les campanes de Ciutat. Totes les Autoritats, element oficial i una gentada immensa reben aquelles Reials despulles i les se'n duen en solemníssima processó a la Sèu, fent la Capa el Bisbe amb l' Il·lm. Capítol i tot el Clero Parroquial. Dins la Sèu les posen davant el *presbiteri* i comença un *Ofici de mort*, fent de Pontifical el Bisbe, i després se'n pugen la caixeta de les cenres d' aquell Rei a la Capella de la Trinidad, les posen i les deixen davora les d' En Jaume II, i finalment depositen la caixeta damunt una represa dins la capelleta o arc-soli que fa la Capella de la Trinidad an el costat de l' *epistola*, a on espera el sepulcre digne i definitiu que li pertoca, i Deu faça que sia prest que le hi construesquen. Amèn. Ja hi ha un projecte d' En Gaudí, que és tot una garridesa. Aquesta duita de les cenres d' En Jaume III a la Sèu de Mallorca, que el Bisbe Campins promogué i va sebre manetjar i dirigir tan admirablement, és una altra gloria i no petita d' aquell gran Bisbe que en conseguí tantes i tantes.

Dona el Papà Pius X, dia 15 d' abril (1905) l' Encíclica *Acerbo nimis* renovant tots els manaments dels seus Antecessors sobre l' ensenyança de la *Doctrina cristiana* an el jovent feel per part de tots els qui tenen cura d' ànimes i disposant que, per fomentar més i més tal ensenyança, se fundi a totes les parroquies la

Confraria de la Doctrina cristiana, enriquida de moltíssimes d' indulgencies. Arriba tal Encíclica aquí, i el Bisbe dia 27 de maig la publica i mana que se cumplesca en totes les seues parts; dia 4 de juny erigeix a la Sèu dita *Confraria*, que román agregada dia 24 a la que hi ha a Roma a l' esglesia de Santa Maria de *Planctu*, condició precisa per poder guanyar els confreres les indulgencies corresponents, i ensems romanen agregades a la mateixa de Roma totes quantes se'n fundin dins Mallorca, i per això el Bisbe en funda a totes les parroquies i vicaries *in capite*, dia 25 de juliol.

Dia 30 d' agost d' aquest any (1905) hi hagué eclipse total de sol, visible a la Ciutat de Mallorca. ¿Vos creis que li passaria per alt an el Bisbe tal fenomen o que no se'n preocuparia gaire? Bo estava ell per succeir-li res d' això! Resolgué inaugurar amb motiu de tal eclipse un *Observatori Astronòmic i Meteorològic* an el Seminari, armant lo dels aparats més indispensables, que fa venir de Paris i aprofita els que llegà an el Seminari lo M. I. Mn. Pere Juan Julià, que Deu tenga; i, per que començàs tal *Observatori* a prestar servici a la Ciencia, escriu el Bisbe an el Provincial d' Aragó de la Companyia de Jesús, ja dia 10 de juliol, demanant-li que enviàs qualche Pare dels que haguessen d' estudiar tal fenomen a fi de que pogués aprofitar els aparats que aquí hi havia i instal·lar dit *Observatori Astronòmic i Meteorològic*. El M. R. Provincial donà tant de gust an el Bisbe que li envià tot una Comissió científica, que arribà a Mallorca dia 25 d' agost i que la formavan lo Rt. P. Jusep Algué, Director de l' Observatori Meteorològic de Manila; lo Rt. P. Jusep Leonard, Prefecte d' Estudis del Col·legi de Jesuïtes de Barcelona; lo Rt. P. Vicens Munner, Professor de Física i Química del mateix Col·legi; lo Rt. P. Estanislau Domenech, Professor de Ciències Naturals d' allà mateix; lo Rt. P. Juan Sallaberry, Ajudant del Director de l' Observatori de Física Còsmica de l' Ebre i Encarregat de la Secció Magnètica de dit Observatori; i lo Rt. P. Ferràn Fuster, Professor de Matemàtiques de dit Col·legi de Barcelona. Se feu l' instal·lació de l' *Observatori Astronòmic i Meteorològic* an el Seminari, i s' inaugura el dia de l' eclipse, fent-s' hi *observacions de posició, astrofísiques, magnètiques i meteorològiques*.—Ja sabeu que el P. Algué es famós dins tot lo món científic come caporal en les ciències astronòmiques i còsmiques.—Aquesta *Comissió* fonc la única

espanyola que feu estudis de l'eclípsa a Mallorca, i això per iniciativa, no de l'Estat, sino del Bisbe Campins. L'importància d'aquella iniciativa se col·letgeix del fet de que en vengueren cinc de *comissions científiques* a estudiar l'eclípsa: una *Inglesa-Oficial*, una altra *Inglesa* de l'Observatori de Greenwich i de l'Universitat de Sheffield, una altra *Escocesa* de l'Observatori i Universitat d'Edinburg, una altra *Suïssa* dels Observatoris de Ginebra i Basilea, i l'altra *alemanya*, representant d'una Institució de Washington. El Bisbe anuncià l'instal·lació i inauguració d'aquell Observatori i els estudis de l'eclípsa que aquella *comissió científica* hi havia fets, publicant una magnífica Pastoral llatina dia 15 de setembre, document que bastaria ell tot sol per honrar la memòria del Bisbe Campins.

Lo Rvt. Vicari de So'n Servera Mn. Bartomeu Pastor i Mn. Antoni Servera, prevere d'allà, havien mogut, l'ivernada de 1904, de fer una església nova, per això compren un solar magnífic, al bell mig de la vila, el Bisbe els ajuda comprant-hi d'avora dues cases per completar dit solar i porer-hi fer amb el temps una Rectoria. Comana el Bisbe els plans de la futura església an el notable arquitecte català D. Juan Rubió, que fa un projecte d'església ogival, originalíssima i meravellosa; con no n'hi haurà cap a Mallorca de consemblant. S'hi entusiasmen els serverins, i dia 27 d'agost el Bisbe hi posa la *primera pedra* i s'hi deixa caure un sermó de pinyol vermei sobre la trascendencia de les construccions religioses que deixa amb un peu alt tots els qui el senten. Comencen tot seguit les obres de la nova església i segueixen encara i són l'admiració de tots els qui hi van a veure hu.

La barriada de *S' Hostalet d' En Canyelles* (Ciutat), casi tot obrers i gent de feina, des que començà ha tenguda sempre una gran creixença. Ja dia 17 d'agost de 1880 el Bisbe Mateu Jaume donà permís per començar-hi una església damunt un solar que D. Macià Picornell i Canyelles havia regalat, església que se'n pujà tan aviat que dia 15 d'agost de 1882 ja la beneïren, i hi posaren un capellà, i cobrà amb el temps tal importància per la creixença incessant de tal barriada, que el Bisbe Campins, dia 12 de novembre (1905) passà aquella església a Vicaria *in capite* i la dotà convenientment, publicant-ho damunt el *Bolletí Oficial*.

Sàbeu que és *Sa Calobra* i *Tuent*: Unes

muntanyes allà dassa el *Puig-Major*, entre aqueix puig, el *Torrent de Pareis* i la mar, aïlades de tota la resta de Mallorca. Com costa massa anar hi, la gent d'allà no'n surten casi mai. Hi ha una església, dedicada a St. Llorenç, a on no hi diuen missa més que qualche vegada que hi van els Pares Missioners de Lluch per sermonar i predicar aquella primitiva gent. ¿Quin Bisbe hi era anat mai a *visitar* aquella església? Anau-ho a aclarir! Donchs el Bisbe Campins s'hi entregà dia 29 d'octubre d'aquest mateix any (1905), rebent-lo tan bé com saberen el Bal·le *pedàneu* d'allà, D. Juan Mayol i tots els altres *calobrencs* amb telles enceses i arcs de triump. Se'n va tot dret a l'església, hi fa una estoneta d'oració, se'n va a roman-dre a Ca'n Palou de Tuent, a on el tracten com un príncep, i dia 22 fa la *Visita Pastoral*. Compareixen els *calobrencs* a l'església llur, el Bisbe els diu missa, predica i *confirma* cinc al·lotons i una al·lotona que encara no havien rebut tal Sagrament, i se'n torna per Sóller cap a Ciutat.

§. 11.

L'església de St. Antoniet de Sa Porta. Els Freres Terciaris Regulars Franciscans. Una Reial Orde atentatoria an el dogma catòlic i a una llei fonamental d'Espanya. Obra a les esglésies a balquena. Vicaria *in capite* a St. Jusep del Terme.

Ja ho sabeu a on era l'església de *St. Antoniet*, an el cap d'avall del *carrer del Sindicat*, encletxada dins la *murada* i d'avora la *porta* del seu nom. Segons el pla de l'eixamplament de la Ciutat, aqueixa església havia d'anar abaix per fer lloc a un carrer, continuació del *del Sindicat*. No essent aquella església de l'Ajuntament, que és el qui comanda del solar de les *murades*, essent de la Diòcesi, el mateix Ajuntament, abans de 1906, ja va comprendre que s'havia d'entendre amb el Bisbe sobre *St. Antoniet*, i per això hi anà una comissió de Retgidors, i acordaren amb el Bisbe que la Diòcesi posàs un home intès i l'Ajuntament un altre i les dues parts un *tercer*, i que aqueis tres diguessen quina cantitat havia de donar l'Ajuntament a la Diòcesi per porer tomar *St. Antoniet* i fer hi el carrer projectat. Quant ja s'eren pegats de preu i no estaven gaire enfora de cloure el contracte fixant la cantitat que havia de donar

l' Ajuntament a la Diòcesi, hi hagué qui bufà a l' orella de l' Ajuntament que l' esglesieta de *St. Antoniet*, deixant d' estar consagrada an el culte, passava a esser de l' Estat, i que per lo mateix que acudís l' Ajuntament a l' Estat demanant-li que li cedís tal edifici, i així s' escaparien d' haver de donar res a la Diòcesi. L' Ajuntament tengué la mala hora d' escoltar-se tan dolent consell, no esperant se mai que el Bisbe fés lo que feu, que fonc aconsellar-se bé sobre els drets de l' Esglesia i la manera de fer-los valer, i dia 30 de juliol (1906) publica un *Edicle* treient a publica subasta l' esglesieta de *St. Antoniet* amb objecte de lliurar-la an el que hi *digués* més i aplicar el producte a la construcció d' una altra esglesia més gran que s' era mester en aquelles barriades per atendre a les necessitats religioses de llurs habitants. Aquell acudit del Bisbe vengué molt de nou a la gent; els subjectes que havien feta donar a l' Ajuntament aquella passa tan poc airosa, romangueren veient visions y més de mig atxul-lats, i hi romangueren de tot quant dia 10 d'agost següent, dia senyalat del Bisbe per la subasta, se feu ella segons les prescripcions llegal, i sortiren diferents senyors molt respectbles a *dir-hi*, i se *lliurà* a favor del qui *hi digué més*, que fou el digníssim D. Francesc Blanes. Lo ferest per aquells fonc que el Sr. Blanes se presentà an el *Registre de la Propiedat* a registrar-hi l' esglesieta de *St. Antoniet*, i la hi registraren com dos i dos fan quatre. Tot Mallorca celebrà aquell triumpf del Bisbe Campins, i tothom donava gracies o Deu de tenir un Bisbe tan coratjós, ardit, entès i travessadís per defensar els drets de l' Esglesia contra tota classe d' usurpadors i d' espampoladors. — Perque lo pitjor fonc que llavò l' Ajuntament s' hagué d' entendre amb D. Francesc Blanes, propietari de la famosa esglesieta, el qual se feu pagar tot el valor d' ella, i l' Ajuntament l' hagué de pagar fins a doblar i malla, i hagué de donar un grapat de mils de pessetes més que no li hauria costat si hagués clos el contracte començat amb el Bisbe. Això en va treure d' aquell procedir seu; en camvi l' Esglesia hi guanyà tot allò per lo quant el Sr. Blanes cedí generosíssimament a l' Esglesia tota la ganancia que hi havia tenguda.

Brollà a Lluchmajor l' any 1893, a l' antic convent franciscà de St. Bonaventura, una *Comunitat de Germans de la Tercera Orde de St. Francesc, de vots simples*, i descendent de la *Provincia Franciscana* de la 1.ª Orde de Cata-

lunya. La llevor era bona i donà gran esplet; dins pocs anys, el 1897, aquella *Comunitat* ja pogué aixamenar enviant a Artà *Germans* per restablir-hi l' antic *Convent de St. Antoni de Padua*, los reberen els artanencs amb palmes d' or. Aqueis *Germans* sempre foren de molt bon esperit i uns grans escaraders de la Vinya del Senyor. El Bisbe Campins en feia gran cabal amb molta de raó i motiu; i, per que cobrassen mes força i poguessen servir millor l' Esglesia de Mallorca, els aconsellà que s' agregassen a la *Venerable Tercera Orde Regular Franciscana*, extesa per casi totes les nacions, amb Ministre General propi a Roma a l' esglesia de St. Cosme i St. Damià, amb *vots solemnes* i formant una verdadera Orde Relligiosa en tota l' extensió de la paraula, i que els *Convents* que ja tenien i que anirien formant, constituïssen una *Provincia* de Mallorca. Ja ho crec que aquells *Germans* feren bon sò a tan bella perspectiva, tant que dia 1.ª d' abril d' aquell any (1906) acudiren an el Rdm. P. General dels *Freres Terciaris Regulars de St. Francesc* demanant tal *agregació* per porer esser *Regulars* propiament dits i no just *confreres* d' una *congregació de vots simples*. El Bisbe dia 7 següent envià una recomanació molt calenta an el Rdm. P. General. El Rdm. P. General amb lo seu Consell *Definitori* admet aquells *Germans*, així com ells demanaven, i prega a la *Sagrada Congregació de Negocis i Consultes de Bisbes i Regulars* que los concedesqui esser vertaders *Regulars de Vots solemnes* i tenir un *Noviciat* còme tals *Terciaris Regulars Franciscans*; i la *Sagrada Congregació* digué que sí a tot, dia 7 de maig (1906). A les-hores el Rdm. P. General dia 13 de maig feu a sebre an els *Germans Terciaris Franciscans* dels convents de Lluchmajor i d' Artà que quedaven admesos dins l' *Orde Tercera Regular de St. Francesc* tal com ho havia decretat la *Sagrada Congregació* i que les concedia que formassen ells una *Provincia Franciscana* de Mallorca, anomenada *de la Inmaculada Concepció de Maria* i que tenguessen el *Noviciat* an el *Convent d' Artà*, i que per cinc anys fos *Provincial* lo Rt. Fr. Bartomeu Salvà, creant-lo llavò mateix *Lector en Sagrada Teologia*. — Die 3 de maig el Rdm. P. General ja havia escrita una carta an el Bisbe que vibra d' agraiment coral, tant que li diu que li és impossible donar-li les gracies que se mereix per lo que ha fet a favor dels *Terciaris Regulars Franciscans* de Mallorca, «per la pietat, bondat i benevolença»

que els demostra i que seran tals demostracions «un monument perpetu erigit dins el cor de tots els Frares mallorquins» i que tota l'Orde Tercera «pregarà per ell, per la seua prosperitat, per la seua felicitat», i que els Terciaris Regulars mallorquins «el tendran sempre per pare i li seran fills agraïdíssims que li faran costat en tot i per tot», i que el seu «nom» (del Bisbe Campins) «serà preclar i romandrà memorable dins els Anals» franciscans.—Dia 17 de setembre (1906) celebraren els novells Terciaris Regulars llur agregació a la Tercera Orde Regular de St. Francesc, assistint-hi el Bisbe nostre, a l'església de St. Francesc de Ciutat que acabava de donar a dits Frares (dia 19 juliol), com també totes les altres antigues esglésies franciscanes de Mallorca a on volguessen *fundar*, i tot seguit *fundaren* a Inca, a l'antic convent de St. Francesc.—El Bisbe el mateix 17 de setembre contestà an el Rdm. P. General, agraïnt aquella carta de 3 de maig tan afectuosa i laudatoria i manifestant-se ben resolt a seguir protegint la novella *Provincia Franciscana* de la *Tercera Orde Regular*, la qual dona un magnífic compte dins l'Església de Déu en l'edificació i santificació de les ànimes, i resulta una de tantes glories del Bisbe Campins, qualificat del Rdm. P. General com Pare de tal *Provincia Franciscana* per lo molt i molt que feu per ella.

Ja sabeu lo arriscat que era el Comte de Romanones, abans d'haver ocupada la Presidencia de Ministres, en materia d'atacar els drets imprescriptibles de l'Església desde qualsevol Ministeri que ocupàs. Una de les seues fetes més ferestes envers d'això fonc la *Reial Orde* que feu donar dia 27 d'agost, tirant abaix l'art. 42 del *Còdic Civil*, que estableix el matrimoni canònic com única forma de matrimoni pels catòlics espanyols, dient tal *Reial Orde romanonenca* «que la disposició de l'art. 42 del *Còdic Civil* no estableix cap precepte que escapsi gens la llibertat dels catòlics per acceptar una de les dues formes de matrimoni que estableix la llei.» Tal interpretació de l'art. 42, tan desbaratada, absurda i atentoria a la dignitat del Dogma catòlic i subversiva de la Llei fonamental d'Espanya, sublevà l'opinió pública espanyola, i casi tots els Bisbes feren sentir llur veu condemnatoria de tal atentat. Un dels qui parlaren més granat, més l'ampant, més a ferir, sens faltar a cap respecte degut, fonc el Bisbe Campins amb la seua *Pas-*

toral de 18 d'octubre (1906), que fibla i alsa terreta a luf contra els botxinadors del «matrimoni dels catòlics espanyols.» Venturosament aquella impia *Reial Orde* durà poc perque En Romanones aviat va caure del Ministeri de Gracia i Justicia, i llavò la darrería de janer de 1907 pujà Eu Maura i el novell Ministre de Gracia i Justicia tirà abaix aquella atrocitat *romanonenca*, que era lo que se mereixia, dia 27 de febrer següent.

Aquest any de 1906 i el de 1907 hi hagué gran moviment constructiu davers les esglésies de Mallorca, impulsat tot ab gran ardor de part del Bisbe: obra a les teulades i pinacles i cadirat del chor de la Sèu; obra a Sta. Eularia fent-s'hi la sacristia i soterranis davall capelles i l'arxiu; obra a Binisalem que hi feien el campanar parroquial; obra a l'església nova d'Esporles que hi acabaven la fatxada; obra a Manacor, a on el campanar de la parroquia se feia amunt i amunt; obra an el campanar parroquial de Sta. Maria que hi havia pegat un llamp; obra a Sóller a la parroquia que feien via ferm a la nova i magnífica fatxada; obra a Calonge a on tenfen molt envant l'església nova d'estil romànic, començada l'any 1903 i beneïda del Bisbe dia 29 de setembre de 1909; obra a Consell, a on feien el crever i campanar de l'església per engrandir-la i acabar-la d'afeitar; obra an el *Pont d'Inca*, a on següen la decoració de la vistosa església de St. Alonso Rodriguez; obra a St. Jusep *del Terme* o *Indioteria* que feien una capella nova i aplegaven materials per acabar l'església; obra a So'n Carrió a on tenfen també ben envant l'església nova; obra a So'n Servera, a on començaven amb gran coratge la meravellosa església ogival, projectada de D. Juan Rubió; obra a Vila-franca a on restauraven i decoraven l'església vella baix de l'intelligent direcció de l'Exm. Sr. Marqués de Vivot, que Deu tenga; i obra a l'antiga església de St. Bernat de *la Rcal* a on se feu una reforma i una restauració de gran elegancia i que costà milies an el Bisbe.

Una altra cosa feu el Bisbe aquest any (1907) per la església que hem dit de St. Jusep *del Terme*. Començada l'any 1878 segons plans de l'arquitecte D. Lloaixim Pavía, beneïda l'any 1883 quant n'hi hagué un troc de habitable provisionalment, varen prendre gran vol les obres amb el llegat de D. Miquel Frau i Oliver, que l'any 1888 hi deixà la seua possessió *So'n Nebot*, que s'aplicà casi tota a la construcció

de l'església i de la Vicaria; i, feren la solemne bendició dia 24 de juny de 1899. Lo que sobrà de la venda de *So'n Nebot* per la construcció de l'església, se destinà per la dotació del Vicari que l'havia de servir. Pero no bastaven per això aquelles sobres. Els habitants d'aquell contorn feren 2500 pessetes i el Bisbe hi posà lo que hi mancava, i dia 19 de març (1907) amb una magnífica *Pastoral* llatina declarà erigida aquella església en Vicaria *in capite* amb un goig i gaubança fora mida de la gent de tot aquell balear.

§. 12.

La Crònica Diocesana. Almoïna an el Clero Francès. La Congregació dels Sagrats Cors i el Col·legi de Preveres de Lluç. Sirventes de la Santa Família de Manacor. VII Centerari del Rei En Jaume I.

Desde la primeria del seu Bisbat, ja feu donar major amplitut dins el *Bolletí Oficial* a la *Crònica diocesana* fins an el punt que dia 10 d'abril de 1907 per un *Decret* llatí ben estirat instituí el càrrec de *Cronista Diocesà*, confiant-lo a Mn. Ildelfons Rullán, que Deu tenga, a-les-hores ple de vida, per que consignàs dia per dia els fets de la vida diocesana i religiosa que anassen succeïnt a fi de que la posteritat en tengués una idea clara; i per això manà que els *Notaris Eclesiàstics* o els Rectors de les parroquies i esglésies trametessen an el *Cronista* una relació exacta dels fets una mica notables que se succeïssen dins llurs districtes o esglésies, a fi de que la *Crònica Diocesana* fos tot lo completa i verídica possible. ¿No és ver que això fou una idea lluminosíssima i que, ben executada, seria d'una importància excepcional per la ciència històrica i pel bé de la posteritat religiosa? El Bisbe Campins era un homo així; no feia llobades, segava arreu i no deixava res per vert en pic que hagués de servir gens per la major honra i gloria de Deu, honor de l'Església i profit de les ànimes.

La darrería de l'any 1906 el Govern Francès, instrument rabiós de la Masoneria, promulgà l'impía i satànica llei de *Separació de l'Estat* i l'Església, un vertader atentat contra Deu, contra l'Església i contra França. Aplicada aquella llei desde el dia 1 de janer de 1907, i desposeïda l'Església de França de tots els remeis de subsistència amb que

abans contava, s'hagué d'entregá a la caritat dels feels, que per cert se portaren i se porten encara meravellosament donant a l'Església molt més que no li donava l'Estat dins el règim *concordatari*. Pero aquest acte de lliberalitat heroica de la França catòlica no s'era demostrat an els ulls de les altres nacions catòliques, que passaven, naturalment, una ansia fora mida per la situació del clero francès. I ¿què fa el Bisbe Campins a-les-hores? Doncs publica dia 18 de janer una *Pastoral* admirable de condol per la tribulació feresta que botxinava l'Església de França, fent-ne un elogi calentíssim per la incommovible adhesió que demostrava a la Sèu Apostòlica, sense la qual no és possible la vida de l'Església; i convidà els feels de Mallorca a enviar una almoïna an el Clero francès que estava donant un tan gros exemple de sublim heroïsme, almoïna que porien remetre a la Secretaria de Cambra, la qual enviaria la quantitat replegada a Sa Eminencia lo Cardenal-Arquebisbe de París per que l'aplicàs allà on cregués més urgent. Acabat dia 23 de juny el termini de tals almoïnès, resultà la quantitat de 1558'80 *francs*, que el Bisbe enviá amb una carta llatina preciosíssima an el Cardenal-Arquebisbe de París, que li contestá amb una altra de fondo agraiment dia 4 de setembre, fent a sebre que tal quantitat l'havien destinada an el *Diner de St. Pere*, això és, an el Papa, tota vegada que en virtut de les angunioses circumstancies que los afligien ja no porien seguir enviant periòdicament, com sempre ho havia fet, tal donatiu a la Santa Sèu, com un homenatge degut a la Suprema Autoritat de l'Església Universal.

Ja sabeu que aquell home tot de Deu lo Rt. P. Lloaxim Rosselló, després de molts d'anys d'haver evangelisada Mallorca com *Oratorià* de St. Felip Neri, sentint-se fortament cridat a la vida eremítica prengué redós l'any 1890 a St. Honorat del Puig de Randa; allà el seguiren dos deixebles seus Mn. Gabriel Miralles i Mn. Francesc Solivelles. Aquí el Bisbe Cervera, que Deu tenga, ple del zel de la Gloria de Deu, els proposa i els ginya a constituïr-se per la seua Autoritat Bisbal en *Missioners dels Sagrats Cors*, formant una *Congregació Diocesana*, i los dona a l'acte unas *Constitucions*, i los surt tanta de feina de predicar a festes, novenaris, exercicis espirituals i coremes, que tocaren amb les mans que no els era possible seguir a St. Honorat. El Bisbe l'any 1895 els

envia a servir el Santuari de Lluch; hi feren una prova fora mida, guanyant-se el cor de tots els mallorquins, i especialment del Bisbe Campins, gran admirador i devot, desde que era al·lotell, del Rt. P. Lloaxim Rosselló, que tengué la bona sort de treure uns fills espirituals, tan ablamats com ell del zel de la Gloria de Deu i de fam de la salvació de les ànimes. Així és que el Bisbe Campins ja los donà, essent Vicari Capitular, l'església de St. Gaetà de Ciutat, que tals *Missioners* n'han fet un sementer meravellós de treballs apostòlics i de bells esplets pels grans del cel. I no sols això, sino que l'any 1901 ja havia entregada an els mateis *Missioners* l'església i dependències de St. Bernat de *La Reial*, antiga abadía del Cistell, fent-la Vicaria *in capite*, a on ja eren de l'any 1897, i aquí obrí la Congregació son Noviciat amb gran profit de Mallorca.—Arreglada l'envitricollada qüestió de Lluch amb l'Estat, el Bisbe Campins volgué restablir l'antic *Col·legi de Preveres* d'aquell Santuari. I ¿què fa ell? Escriví l'any 1903 uns *Capítols de Reconstitució* de tal *Col·legi*, els somet a la Consulta de l'Il·lm. Capítol de la Seu, Patró de tal institució; l'Il·lm. Capítol els donà per bons; el Bisbe els presenta an els *Missioners dels Sagrats Cors*, que els accepten amb molt de gust; dia 12 de juny de 1904 restableix el Bisbe interinament el famos *Col·legi de Preveres de Lluch*, compost de tals *Missioners*; arribada dia 8 d'abril de 1905 la *Làmina intransferible* que l'Estat entregava an el Santuari, el Bisbe acudeix an el Papa per poder constituir definitivament dit *Col·legi de Preveres*, anomenant col·legials els *Preveres* diocesans que fossen més indicats per tal càrrec, el Papa dia 17 de juny de 1910 accedí a tot lo que el Bisbe demanava, segons Rescripte de 3 de desembre següent, i així romangué aquell *Col·legi* vinculat a la *Congregació de Missioners dels Sagrats Cors* amb gran profit del Santuari de Lluch i amb viva satisfacció de tots els bons mallorquins.—Desitjós el Bisbe Campins de fer prendre molta de vola an agueixa meritíssima Congregació, acudí dia 27 de juliol de 1907 an el Papa, demanant-li que la beneís i li concedís indulgències i que, sempre que dits *Missioners* predicassen *missions* i *exercicis espirituals*, poguessen donar la *Bendició Apostòlica* i beneir rosaris, creuetes, medalles i altres coses per l'estil; i el Papa, dia 24 d'agost digué que sí a tot lo que el Bisbe demanava pels virtuosíssims *Missioners*. Tot això fa veure i demostra que el Bisbe Campins

fou un insigne benefactor de la *Congregació dels Sagrats Cors*.

A Manacor feia molts d'anys que hi havia un estol de fadrines de bona casa que s'aplegaven els diumenges de cap-vespre per animar-se mutuament a la virtut i ensenyar les *oracions* del *Catecisme* a les al·lotelles que se sabien atreure per decantar-les dels perills del mon. Una de les caporals era N'Antonina Domenge, germana de Mn. Bartomeu, prevere meritíssim per la seua virtut exemplar, il·lustració i tasques apostòliques dins el confessionari i dalt la trona. Aquell estol de fadrines el prengueren per director i conceberen l'idea de constituir-se en *Congregació Religiosa* per santificar-se elles mateixes amb la pràctica de les virtuts apostòliques i aplegant sobre tot els diumenges les al·lotes que poguessen per ensenyar-los el *Catecisme* i anostrar-les a la pràctica de la virtut i de la vida sòlidament cristiana. Acudeix Mn. Domenge an el Bisbe a exposar-li tal idea, i el Bisbe la hi alabà de lo més i s'oferí a fer-li costat en tot i per tot. Amb això Mn. Domenge cerca i troba una casa que li agradà per la cosa, *Ca'n Toveil* del *Carrer-Nou*; la compra, i la seua germana Antonina i unes quantes companyones d'apostolat s'hi muden, començant la vida de Comunitat. La cosa anà creixent creixent, l'estiu de 1905 principiaren l'església, i abans de mig any ja en tengueren tres trasts fets i enlestits per comensar-hi el culte. Mentrestant el Bisbe escriví les *Constitucions* de la *Congregació*; an aquell entre-mig la Santa Seu disposon que totes les Congregacions que se fundin, han d'esser *Pontificies*, és a dir, que els ha d'aprovar les *Constitucions* la Santa Seu. Allò a primera vista desbaratava l'idea primordial de la novella *Congregació manacorina*; pero el Bisbe acudí a Roma i a força de forces conseguí que se pogués constituir tal *Congregació* així com l'havien concebuda sos iniciadors i ell. Arribà l'aprovació del Papa la primeria d'octubre de 1907, i dia 24 d'aquest mes per decret del Bisbe se erigí canònicament tan benemèrita *Congregació Diocesana de Sirventes de la Sagrada Família* i ensems se beneí solemnement la novella església. Sensa el costat que li feu el Bisbe Campins, sensa la protecció a tota ultrança que li dispensà, no se seria poguda constituir ni viure un dia tal *Congregació*, que ha fet, fa i està cridada a fer tantíssim de bé dins Manacor per la edificació i santificació de les ànimes. Tot això resulta una gloria del Bisbe Campins.

Arriba el dia 2 de febrer de 1908, *setè Centenari* de la neixor del rei En Jaume I lo *Conqueridor*. No li poria passar per malla an el Bisbe Campins una data tan gloriosa, així és que dia 13 de janer de tal any publica una bellíssima Pastoral en català de Mallorca i en castellà fent a sebre a la Diòcesi que trobava que havíem de celebrar tal *Centenari* tan bé com poguéssim, cantant-se lo menys un *Te-Deum* a cada església de Mallorca i que ell per la seua banda havia resolt fer de Pontifical a la Sèu el dia del *Centenari*, això és, la diada de la *Mare de Deu del Candeler*, perque tot això i molt més se mereixia aquell Rei incomparable, héroe de la Fe cristiana, a la qual restituí l' illa de Mallorca, deslliurant-la del jou vergonyós de la *Mitja-Lluna*, com també en deslliurà els reïnes de Valencia i Murcia. Arriba el dia de la *Mare de Deu del Candeler*, i a la Sèu hi hagué festa grossa en memoria del gloriós neixement d' aquell Rei meravellós. Davant l' altar de la *Capella de la Trinitat* cremaren tot lo dia *dotze ciris* gruixadíssims, que quiscún duia el nom d' un apòstol en memoria de lo que conta el mateix Rei En Jaume dins la seua Crònica (c. 5) que sa mare, la reina María de Montpeller, quant ell va néixer feu dur a l' església dotze candeles del mateix pes i de la mateixa grossaria, quiscuna amb lo nom d' un apòstol, per posar a son infant el nom de l' apòstol, la candel del qual duraria més temps encesa, i la que durà més fou la de l' apòstol St. Jaume, i per això li posaren Jaume an aquell infant que amb el temps havia d' ésser un dels reis més gloriosos que hi haja haguts mai baix de la capa de Deu. A l' Ofici Pontifical predicà en català de Mallorca Mn. Llorens Riber les glories del Rei Conqueridor, deixant-se caure un sermó eloqüentíssim, un himne entusiasta foranida, tot un torrental de poesia. La funció del vespre fonc també un prodigi de solemnidad i de magnificencia. El Bisbe presidí les Matines, i hi assistiren el Clero Parroquial, les Ordes Relligioses, el Seminari, casi tots els Col·legis; i an el moment d' entonar el *Te-Deum* entraren pel portal-major al mig de dues fieleres de *camioners* amb antorxes de vent enceses els Bal·les de Ciutat, Manacor, Inca, Felanitx, Binisalem, Lluchmajor, Sa Pobla, Porreres, Petra, Banyalbufar, Marratxí, portant l' *estandart del Rei En Jaume* (un ast de bandera llarguíssim que se conserva a *la Sala* de Ciutat i que el treuen només el dia de la festa de *la Conquista* [31 de-

sembre]). Darrera l' *estandart* presidia el Governador Civil amb comissions de Retgidors de tots els Ajuntaments de Mallorca. Tot aquesta comitiva venia de *la Sala*. Com foren an els retxats del Presbiteri, adressaren l' *estandart* posant-lo dins un encaix que hi havien fet aposta, se cantà el *Te-Deum* i *Laudes* tot seguit amb una sol emnidat mai vista, cantant un verset perhom el chor i el poble. Després se feu una processó amb la *Vera-Creu* per dins la Sèu, i acabà tot donant el Bisbe la benedicció amb la mateixa preciosíssima relliquia, tornant-se'n els Bal·les, Ajuntaments i demás gent grossa cap a *la Sala*, restituint hi el venerable *estandart*.—Això feren a Ciutat; a totes les altres viles i llogarets de Mallorca o dedicaren tota la diada a celebrar el *VII Centenari* del Rei En Jaume unint-lo amb lo misteri de la *Purificació de Maria* o al menys cantaren un *Te-Deum* solemníssim en memoria del neixement del nostre Rei sens igual.—Ara bé: tot aquest enfilall magnífic de solemníssims homenatges an el gran *Conqueridor*, ¿los haurien fets si no fos estat pel Bisbe Campins? Creim que no.

§. 13.

El 50e Aniversari de l'ordenació sacerdotal de Pio X. El XXV Aniversari de la Coronació de la Mare de Deu de Lluch; grans obres que se fan a Lluch per la celebració de tal Aniversari. Consagració de l'església de Lluch.

L' any 1908 feia 50 anys que el Papa havia presa missa. Tot lo mon catòlic se preparà per celebrar dignament aquest *Aniversari*, i el Rei d' Espanya N' Anfós XIII comana a la seua germana la Sereníssima Sra. Infanta D.ª María Teresa que formi una *Junta* per aplegar els presents que Espanya dedicarà an el Papa amb motiu del seu *Jubileu Sacerdotal*. El Papa havia fet a sebre que desitjava que tots els presents que li fessen, fossen robes i objectes de culte per compartir entre totes les esglésies del mon. Sa Altesa se dirigeix dia 18 de novembre de 1907 en carta atentíssima an el Bisbe de Mallorca, pregant li que li fés costat. El Bisbe li contesta vuit dies més tard que feia devers una mesada que n' hi havia que preparaven robes i ornaments d' altar amb el piadós objecte que el Papa senyalava, i que ell i sos diocesans prendrien part de tot cor en tal homenatge an

el Papa. Efectivament dia 15 de març (1908) endreça una fervorosa *Circular* a tota la Diòcesi, convidant els mallorquins a tal homenatge, recomanant-ho especialment a Rectors i Vicaris *in capite* i a les Comunitats Religioses, i constitueix una *Junta Diocesana* per fer anar endavant la cosa i donar unitat a tot aquell moviment; i mana que el diumenge davant Pasqua els Rectors li donin relació de les ofrenes que tenguen preparades per enviar an el Papa i de les que desitgin haver per llurs esglésies amb motiu de tal Jubileu, i llavò que remetin a la *Secretaria de Cambra* les almoines replegades dels feels per tal objecte. Aqueixa *Circular* fou tan eficaç que dia 1 d'octubre següent el Bisbe en publica una altra de més expressiva donant les gracies a tota la Diòcesi per lo bé que tot-hom havia respost a la seua crida de 15 de març, puis eren tants els ornaments fets i oferits de totes les viles an el Papa, que hi havia hagut pertret per fer una exposició que resultà tot un èxit, contrapassant totes les esperances; i llavò, per acabar de confitar la cosa, el Papa envià a dir que donava tots aquells ornaments a les esglésies que els hi havien dedicats. El Bisbe dona les gracies an el Papa i fa avinent an els mallorquins que ells, que han demostrat amb tots aquells donatius estimar de cor el Papa, els pertoca fer el gust del Papa, això és, aprendre i sebre bé el *Catecisme*, combregar sovint i prendre part an els càntics llitúrgics de l'Església. Per lo del *Catecisme* anuncia el Bisbe un *Certamen Catequístic*, és a dir, que se facen uns exàmens de *Doctrina* a totes les Parroquies i senyala premis per tots els qui ho facen millor. I llavò diu que han de consistir amb això les festes del Jubileu del Papa: exàmens generals de doctrina, comunions freqüents i generals i funcions a les esglésies cantant, conforme mana el Papa, la música gregoriana i que hi prenga part el poble. Així se feren dins tot Mallorca aquelles festes amb una gran solemnidad, resultant sobre tot el *Certamen Catequístic* un èxit colossal. Els premis només costaren an el Bisbe MÉS DE CINC MIL PESSETES. Només a Ciutat se presentaren a tal *Certamen* DOS MIL DOCENTS TRENTA QUATRE INFANTS, que els examinaren CENT I DEU SACERDOTS, formant CINQUANTA QUATRE TRIBUNALS, i s'hi donaren DOCENTS ONZE PRIMERS PREMIS, SET CENTS TRENTA SEGONS i DOCENTS NORANTA TRES TERCERS. Com el Papa Pio X va sebre de tal *Certamen*, envià an el Bisbe per via del Cardenal Secretari d'Estat

una carta d'enhorabona lo més coral i efusiva la primeria de l'any 1909. I és que en materia de complir les ordes i fins els desigs del Papa, el Bisbe Campins no se donava per negú.

Dia 10 d'agost de l'any 1909 era el XXV Aniversari de la Coronació Pontificia de la Mare de Deu de Lluch. Amb lo devot que n'era estat sempre el Bisbe Campins, no és gens extrany que volgués celebrar amb tota la solemnidad possible tal Aniversari. Dia 10 d'agost de 1908 publica una *Pastoral* en mallorquí i en castellà convidant els mallorquins a fer-ho de tot per celebrar dignament dit *Centenari*, proposant-los totes aqueixes coses: a) Acudir-hi en pelegrinació durant aquell any totes les viles de Mallorca, i que hi deixassen «qualque testimoni visible de llur fe i devoció a la *Mare de Deu*, que fés del Santuari i del seu redol un monument digne de llur arrelada pietat, i recomanava a les pelegrinacions que pujassen a Lluch, que, interpolats amb el *Rosari*, cantassen els tres càntics evangèlics (el *Magnificat*, el *Benedictus* i el *Nunc dimittis*) i alguns himnes llitúrgics, i llavò els *salms Graduals*, anomenats així perque els cantaven els israelites quant pujaven an el *Temple de Jerusalem* per celebrar-hi les grans solemnitats. Per facilitar an els feels tot això, el Bisbe feu sortir un bell volum (de 66 planes de 145 X 85 mm.) baix del nom de *Manual de Pelegrinacions de la Diòcesis de Mallorca, publicat d'orde del Rdm. Sr. Bisbe en el XXV aniversari de la Coronació Pontificia de Nostra Senyora de Lluch (1884-1909)*—Palma de Mallorca, 1909.—Allà hi ha tots aqueixos càntics, himnes i salms en llatí i en mallorquí i amb la solfa corresponent, tot cosa prim cernuda ferm, així com volia el Bisbe Campins que's fessen totes les coses religioses. — b) Decorar tot el dadins de l'església de Lluch així com era decorada l'àbside, és a dir, revestir-ho tot d'obratge escultòric, pintat i daurat a fi de que resultàs aquella església una verdadera *Casa d'or (Domus Aurea)*, que és un dels noms que l'Església dona a la Mare de Deu. b) Posar els *Quinze Misteris* del Rosari, esculpits en bronzo, an el camí delitósissim que anava a fer el Bisbe desde el Santuari fins a la cuculla del pujol, tot alzar, a on és fama que trobaren la *Mare de Deu* dins l'enclotxa d'un penyal.— c) Engrandir l'*Hostatgeria* del Santuari a fi de que s'hi poguessen acobitiar moltíssims més de pelegrins i amb major como-

didat.—Recorda el Bisbe que an el sigle XVI ja feren un alberc a Lluch pels pelegrins, ben notable per l' elegancia de la seua estructura, i que a mitjan sigle XVII l' engrandiren amb grans corredors i cel·les espaioses, i que l' any 1891 els *Missioners dels Sagrats Cors*, tot d'una que hi foren, feren una ala i mitja del pati de davant l' esglesia per augmentar les cel·les per pelegrins i per la *fonda* que hi posaren. Doncs bé, el Bisbe anunciava que seguiria aquella *ala* mig feta fins a la cantonada de l' antiga *Rectoria*, que era el cap del grandios corredor del sigle XVII que treu cara a la *plassa dels Pelegrins* i que ademés faria una ala transversal per cloure el magnific pati de davant l' esglesia. I acabava dient que, per completar la cosa, havia comanat a l' Arxiuer Diocesà (Mn. Mateu Rotger) que fés l' *Historia de Lluch*.—Tal *Pastoral* fou rebuda amb viu entusiasme de cap a cap de Mallorca. Per que hi hagués orde i bona distribució en les moltes de pelegrinacions que se preparaven per quant els dies s'alçarien passat l' ivern, anomenà el Bisbe una *Comissió* a qui haguessen d' acudir tots els qui tractassen d' organisar tals pelegrinacions, que ja començaren dins l' abril (1909), i no s' aturà d' haver-n'hi fins a l' entrada de l' ivern, i no just d' aquesta o d' aquella vila, sino de totes les viles i llogarets.—Dia 12 de setembre (1908) ja començà a publicar-se per impuls del Bisbe un setmanari anomenat *Lluch* que l' escrivien preveres joves que eren estats *blauets* del Santuari. Tal setmanari fou una bona palanca per moure la gent cap a Lluch.—Ja dins el juliol havia haguda raó el Bisbe amb l' arquitecte En Guillem Reinés sobre les grandioses obres que anava a emprendre an el Santuari. Dia 13 d' octubre se'n hi va amb els arquitectes Gaudí, Rubió i Reinés per estudiar els projectes d' ornamentació de l' esglesia i del *Camí del Rosari* fins a la cuculla del pujol de la *troballa* de la *Mare de Deu*. Dia 7 de novembre En Reinés romàn encarregat de projectar i dirigir l' engrandiment de l' *Hostatgeria*, això és, fer arribar l' ala de la *fonda* fins a la cantonada de l' antiga *Rectoria* i fer tota l' ala transversal per cloure el pati de davant l' Esglesia; En Gaudí i En Rubió ultimaren el projecte d' ornamentació de l' esglesia, començant-hi a feinetjar escultors i pintors. Dia 30 de novembre, aplegats aquells tres arquitectes amb l' enginyer D. Guillem Carbonell, discuteixen llargament lo del *Camí del Rosari* i s' avenen tots quatre de

parer; i romàn encarregat de projectar i dirigir la construcció el Sr. Carbonell, i dia 7 de janer (1909) ja començaren els empressaris a tenir-hi talls de gent, i s' afanyaren tant que dia 8 d' agost vinent deixaren llest aquell delitósissim camí. Després calgué fer-hi quelques modificacions, i les hi feren tan aviat que dia 7 d' octubre ja romangué tot llest a la vela. Tot d' una que hi pogueren passar, ja l' inauguraren dia 23 de maig (1909). Aquest camí té cinc replans amb un monument a cada un de tres Misteris del Rosari, això és, un *de goig*, un *de dolor*, i un *de gloria*. Aqueis *Misteris* són uns magnifics alts-relleus en bronzo, dibuixats del gran escultor barceloní En Jusep Llimona i d' altres artistes notables i fusos a la fundició de N' Esteva Barberí d' Olot. Aquests *Misteris* les pagaren diferents Corporacions i Associacions religioses i llavò les viles de Mallorca, fent estol les petites per poder aplegar entre totes la cantidat que calia. Els alts-relleus no estigueren llests tan aviat com volia el Bisbe; així és que els tres primers que posaren, *el IV de Goig*, *el IV de Dolor* i *el IV de Gloria*, fonc dia 14 de setembre de 1909, i després en posaren dia 23 de maig de 1910, dia 11 de juny i 24 de juliol del mateix any, i els derrers dia 5 d' octubre de 1913. Dia 9 d' agost de 1911 posaren a la cuculla del pujol de la *Mare de Deu trobada* la creu monumental de 7'10 metres d' alt per 3'18 de creuer, que la *Pelegrinació espanyola a Terra Santa* d' aquell any hav'a duita de Jerusalem i que ens enviaren per posar-la a Lluch, i que el Bisbe hi pujà per posar-la amb tota solemnidad.—Dia 6 d' agost de l' any 1912 posaren dins l' encletxa a on trobaren la *Mare de Deu* un alt-relleu que representa la trobada de la veneranda figura, i això se pagà de les almoines que deixà la pelegrinació d' Eivissa que organisà lo Rdm. Sr. Dr. Mn. Juan Torres, Bisbe de Menorca, nadiu, com sabeu, de Eivissa també. Bé ho poreu creure que el Bisbe Campins anà a Lluch a rebre tal pelegrinació, que demostrà la ardent devoció que tenen els eivissencs a la Mare de Deu de Lluch.

S' embarca dia 10 de maig de 1909 el Bisbe cap a Roma per assistir a la Canonisació del Bt. Jusep Oriol i per fer la *Visita ad Limina*. Alcança del Papa, dia 18 de dit mes el porer donar a Lluch la Benedicció Papal el proper dia 10 d' agost, XXV Aniversari de la Coronació Pontificia de la *Mare de Deu*, amb indulgencia per tots els qui confessats i combregats

hi assistíssen; i torna de Roma i arriba a Mallorca dia 4 de juny, mentres que no s'aturaven les viles d'enviar pelegrinacions i més pelegrinacions a Lluch. Setze ja n'hi havien fetes quant hi anà la grossa el dia de l'*Aniversari*, uns deu mil pelegrins. Ja feia tres dies que hi era el Bisbe per dirigir personalment tot el grandios preparatiu de la magna solemnidat. Convertiren l'*Host Gran* en església, engirgolant hi una gentil i colossal enramada que feia tres naus de 70 metres de llarc per 30 d'ample i 5 d'alt, amb vuit altars i el major pel Pontifical, tot endiumenjada l'abside que'l soplujava, de ramatges i de les banderes que hi deixaren l'any de la Coronació totes les viles de Mallorca. A les quatre del matí amb tota la solemni majestat possible varen dur la veneranda figura de la Mare de Deu adamunt aquell altarmajor. Se posen a dir misses a tots els altars i n'hi digueren **DOCENTES QUARANTA CINQ**, i no pararen mai de donar la Comunió an aquells esbarts de pelegrins que se presentaven de tots vents. I ¿què en direm del Pontifical? Se celebrà majestàticament, solemníssimament, cantant-se la missa d'*Angels*, prenent-hi part tothom, i el Rt. Sr. Rector de Felanitx, Mn. Sebastià Planes, el Degà dels Rectors Mallorquins, s'hi deixà caure un dels seus eloqüentíssims sermons. Acabat l'ofici, dona el Bisbe la Benedicció Papal; al capvespre, després de solemníssimes *Vespres*, tornen en processó la veneranda Figura de la Mare de Deu an el seu cambril, la hi adoren els milenars de pelegrins, i llavò se'n tornen casi tots cap a llurs viles, contentíssims i alegríssims d'haver pogut assistir a una solemnidat tan grossa i tan extraordinaria.

I no vos cregueu que l'arquitecte Reinés i els seus talls de picapedrers estiguessen mans fentes, sino que se desteixinaven per acabar la grandiosa *Hostatgeria*. Els primers dias de janer de 1910 acabaren l'ala que de la *fonda* anava a fer cantonada recta amb l'antiga Rectoria, i la primeria de febrer següent quedà llesta l'ala transversal que clovia el gran pati de davant l'església, destinades una i altra ala a dependències pels pelegrins.—Enratjolen i aixauben casi totes les dependències antigues. Abans de tals obres només hi havia a Lluch un excusat; el Bisbe n'hi feu fer dos a la *Plassa dels pelegrins*, sis a la planta baixa dels corredors i altres sis an el pis principal; fa canalisar l'aigua de la *Font Cuberta*, fent una cisterna de 100.000 litres darrera el Santuari desde on va

aigua per tot l'edifici, tanta en vulguen, i a la *Plassa dels pelegrins* fa posar una font de la mateixa aigua, i així ja no importa haver d'anar a la *Font Cuberta* per beure aigua-fresca. Ademés de tot això s'obriren unes clavagueres en forma que se'n duen les aigües-brutes de tot aqueil grandios casal an el Torrent del *Clot d'Aubarca*.

Vertaderament no s'assembla Lluch d'ara a primer. Primer no més hi havia 22 cel·les pels pelegrins; ara n'hi ha 80, com qui no diu res. Ademés, hi ha tota l'habitació pels Pares Col·legials i els llecs de llur servici amb totes les dependències i badiu corresponent, i llavò hi ha tota l'habitació dels *blauets* i de tot un estol d'altres al·lots que van amb aquells i reben la mateixa instrucció de lletra i solfa, pagant una mica de pensió; i ben satisfets que n'estàn els pares que hi poren tenir fills. El Bisbe que tanta d'habitació havia feta pels altres també se'n enlestí una per ell an el corredor de més aprop de l'església, una cosa modesta, pero digna.

I ara anem a la ornamentació de l'església, que la començà l'any 1684 el Dr. Vives, decorant l'abside i el fris de la gornisa que roda per tota l'església, i aquí s'aturà l'ornamentació, esperant que vengués el Bisbe Campins, 225 anys més tart, a completar-la esplendidíssimament, començant ho dins el novembre de 1908 i deixant-ho llest a la vela dia 30 de juny d'antany (1914). Així resulta tota l'església policromada: tots els fondos són color de cel i l'obratge esculturat tot platetjat o daurat, enquadrant una partida de pintures, que representen els dotze apòstols i els quatre evangelistes a la cúpula i a l'abside, i Maria Verge dins la casa de Nazaret i a les Noces de Canà i zones de sants més avall an els dos caps del creuer; i a la volta de la nau l'*adoració dels Reis* i la *fuita a Egipte*. A la capella de les Fonts del Batisme, com entram a mà esquerra, que patia de fosca, obriren un finestral, guarnint-lo d'una polida vidriera de colors; el batiport del *portal dels homos* el feren de vidre perque fos més clar; i llavò engirgolaren les escales del Cambril, millorant la vella i fent-ne una de nova an el costat de l'epístola, per lo qual fou precís tomar tres parets mestres, gruixadíssimes. Las banderes que les viles de Mallorca deixaren a la Mare de Deu l'any de la Coronació, com ja no porien estar dins l'església perque haurien tapada la magnífica decoració novella, les penjaren a les parets d'aque-

lles dues escales, i molt de bo que hi fan. — Qui també va romandre transformat, fou el presbiteri: l'abaixaren, hi feren els tres graons litúrgics per l'altar, i aquest l'endiumenjaren amb un adreç de canelobres i candelers de ferro forjat, de trassa gentilíssima, que formen tot un còs sense tocar l'altar i aguanten a l'aire el sacrari, de coure daurat, i part-damunt vola un edicle airosíssim pel Crucifici i per l'exposició del Santíssim Sagrament.

Tal volta qualcú dirà: ¿I d'on varen treure els diners per fer unes obres tan colossals com les que acabam de descriure? Fora dels alts-releus de bronzo dels *Quinze Misteris del Rosari*, que ja hem dit qui ho pagà, i fora d'alguns altres donatius insignificants, de tota la resta se'n cuidà el Bisbe Campins, i ho deixà tot pagat, sense deure un cèntim a negú.

Tanta d'obra demanà molt de temps, més que no se creia el Bisbe; així és que fins an el juliol d'antany (1914) no pogué realisar la seua idea de consagrar l'església de Lluch. Dia 2 de juliol ho anuncià an el Rt. P. Prior del Santuari per que se preparàs la cosa i dia 17, XVI aniversari de la Consagració Bisbal del Rdm. Campins, se feu amb tota la solemnitat i amb tota la majestat del Pontifical Romà la consagració de l'església de la *Mare de Deu de Lluch*.

§. 14.

Concepte del Bisbe Campins sobre eleccions polítiques. Círcols d'Obrers Catòlics. El Bisbe Campins i la bona premsa.

El Bisbe Campins era un home eminentment pràctic i del seu temps, vull dir, no era d'aquells que se passen la vida tirant trons i llamps an el Govern, donant-li la culpa de tot lo dolent que patim, anant ben alerta a donar cap passa de les que pot i deu haver de donar tot ciutadà espanyol per contribuïr a que hi haja un bon Govern dins Espanya, això és, donant el vot a persona digna sempre que hi haja eleccions *legislatives, provincials i municipals*. El Bisbe Campins era del sentit de que tothom havia d'anar a votar i fer valer sempre els drets que dona la ciutadania per intervenir en la cosa pública. Per això, quant se convocaven eleccions solia recordar dalt el *Bolletí Oficial* que era un dever dels catòlics anar a votar i votar segons consciència i davant Deu, i fins i tot dies abans de

les eleccions feia dir a la Missa dins tot Mallorca l'oració de l'*Esperit Sant* per que Ell inspiràs els mallorquins per votar segons Deu. Per això, quant el Ministeri Maura l'any 1907 presentà a les Corts el *Projecte d'Administració Local i Provincial*, a on s'introduïa, per constituir els Ajuntaments, el *vot corporatiu* i se donava vot a les *societats obreres* de cada vila per elegir un *Retgidor* del *Municipi*, envià el Bisbe un *Delegat* seu a totes les viles de Mallorca per promoure-hi la fundació de *Círcols d'Obrers Catòlics* segons totes les prescripcions llegalis a fi de que an el seu dia poguessen gaudir d'aquell dret de tenir un *Retgidor* dins l'Ajuntament. Aquell Delegat tengué tan poca sòn amb l'empena que el Bisbe li havia donada, que dins l'any 1907 i 1908 romangueren fundats *Círcols d'Obrers Catòlics* a totes les viles de Mallorca. Si ells no feren tot et xeu que era d'esperar, no fou culpa del Bisbe, sino dels apàtics que no el secundaren així com calia. El Bisbe Campins estava en que hi havia que donar la batalla a la Revolució no amb paraules que se'n du el vent, no amb xorques i avalotades declamacions, sino amb obres, amb fets constants, ben meditats i pesats i retgits sempre per la prudencia i per la disciplina i baix de les ordes dels qui són posats de Deu per comandar. — D'aquells *Círcols d'Obrers* lo que resultà foren moltes de *caixes rurals i sindicals agrícoles*, que han donat casi per tot molt bons fruits, gracies a Deu.

Una de tantes de coses en que demostrà el Bisbe Campins esser home del seu temps, fonc el costat gros que feu sempre a la *bona premsa*, convençut com estava de la força immensa que exerceix damunt els esperits un periòdic ben orientat, ben informat i ben escrit. N'estava ben convençut ell de que qui té la Premsa, comanda el món. Per això ell no perdonava sacrifici ni esforç per lograr que tots els periòdics dòcilment catòlics de Mallorca estiguessen a la major altura possible per que poguessen influir de casta forta dins l'opinió pública i se'n ensenyorissen. Per això, quant els primers dies de desembre de 1900 acabà cop en sec el vell diari *El Ancora* per una curtor de geni dels qui l'inspiraven, que no se saberen adondar a les altíssimes mires del Bisbe, aquest, lluny de romandre estafaril·lat, lo endemà feu començar a sortir *El Diario de Mallorca*, que va viure amb el costat del Bisbe Campins fins dia 30 de juny de l'any 1907, que començà a sortir *Ga-*

ceta de Mallorca. Si aqueis sis anys i set mesos hi hagué a Mallorca un diari exclusivament dedicat a sostenir la bandera catòlica, ho podem dir ben fort sense gens de por de que negú ens puga fer mentiders, se degué casi exclusivament an el Bisbe Campins.—Quant la darrería de 1906 brollà l'idea de congriar una societat anònima per replegar un capital respectable per crear un diari exclusivament *catòlic* que estigués a més altura que tots els altres diaris de Mallorca, el Bisbe celebrà amb entusiasme tal idea i hi feu tot el costat temporal i moral que va sebre, sensa la més llunyana intenció de manyuclar la cosa per res que no fos an els seus ulls encaminat an el bé públic de l'Esglesia i de la Patria. Ell va prendre el doble d'*accions* dels qui en vàrem prendre més. Amb tot i això, ell mai volgué intervenir en la constitució del diari ni en la seua vida; no exigí altra cosa sino que professàs i defensàs en tot i per tot les Doctrines de l'Esglesia amb la deguda sumissió a la Seu Apostòlica i a l'Autoritat Diocesana. Era lo més poc que poria exigir. Comença a sortir la *Gaceta de Mallorca* dia 9 de juliol (1907) amb una gran envestida d'articles originals i de telegrams de son exclusiu servici, cridant una cosa de no dir l'atenció de la gent més il·lustrada de Mallorca i d'entiments capdals de fora Mallorca. I quant esclatà una disidència entre els fundadors del diari sobre l'*orientació* d'aquest envers de les questions *socials*, el Bisbe Campins se sabé mantenir molt superior a tots els parers, i els amics i inimics de la *Gaceta de Mallorca* s'hi pogueren acostar a exposar-li el *pro* i el *contra* de tot aquell maruell, sensa que mai el trobassen gens apassionat ni prevengut en cap sentit. Els que li atribuïren determinades actituds *de favoritisme* i d'*oblit dels vertaders interessos* de l'Esglesia i de la Societat, cometeren envers d'ell una injusticia feresta.—Aquella *desconcordia de criteri* i d'*orientació*, produïda dins tota l'illa respecte de la *Gaceta de Mallorca*, era un mal grossísim. Així ho compreníem tots, i a força de forces arribàrem dins el febrer de 1910 a una *solució salvadora*, entregant el diari i la direcció de la *societat anònima* que el sostenia, an els representants de la tendència contraria, per veure si serien ells més sortats que nosaltres en lo de donar gust an el públic relligiós. A-les-hores se morí *Gaceta de Mallorca* i començà a sortir *Correo de Mallorca*, que s'ha sabut aguantar ben rebent tots aqueis anys, gracies a Deu, i

segueix amb més coratge que mai, ben resolt a tirar endavant sempre. ¡Que Deu nostre Senyor el conserv i el prosper tot lo que jo voldria i demán, Amén! Ara bè, aquella *solució salvadora* qui contribuí més que tots a fer la possible, costant-li un gros i dispendiós sacrifici, fonc el Bisbe Campins. Jo en puc dir la prima porque se passà tot per les meues mans.—El concepte que el Bisbe Campins tenia de l'importancia, significació i trascendencia de la premsa, l'expressà sobiranament dins la bellíssima *Circular* n.º 90, de dia 20 de janer de 1907 «sobre l'establiment a Palma de l'Associació anomenada *La Buena Prensa*». Sí, ell l'estimava molt la *Bona Prensa*; pero volia que fos *bona*, no sols *de nom*, sinó *de fets*. Es bo de fer *dir se catòlic*; lo que devegades no és tan bo de fer és *obrar com catòlic* i conseguir la sumissió pràctica a l'Autoritat que Deu ha posada per que baix d'ella visquem i obrem així com pertany a catòlics. An aquest escull, an aquest sobam han trevelat desgraciadament certs periodistes *catòlics*, duits de tota la bona fe del mon. que volgueu, pero també d'una caparrudesa i obstinació llamentabilíssimes. I aqueix fou el cas d'un setmanari que sortí al mig la primería de l'any 1909 amb l'idea manifesta de donar *ventim* a un altre periòdic catòlic, atribuïnt-se un magisteri que no tenia i contravenint lo que manaven l'Encíclica *Cum multa* de 8 de desembre de 1882, la *Circular* de la Nunciatura Apostòlica de Madrit de 30 d'abril de 1883, i l'*Instrucció* dels Rdms. Srs. Arquebisbe i Bisbes d'aquesta Provincia Esglesiàstica, un d'ells l'Ordinari de Mallorca, donada dia 12 d'octubre del mateix any, que prohibien les polèmiques i les baralles entre periòdics catòlics. La Santa Seu havia donades an els catòlics d'Espanya, no feia gaire, unes *Instruccions i normes de conducta* per evitar tals batalles; i aquell setmanari en lloc d'observar estrictament aquelles *Instruccions i normes* pontificies, s'entretenia comentant-les. Allò no poria anar, i fetes les tres amonestacions qu'eren del cas, sense que produïssen efecte, se procedí a desautorizar oficialment aquell setmanari com e periòdic catòlic demunt el *Bolletí Oficial del Bisbat*. La mateixa desautorisació oficial s'hagué de repetir amb una nova publicació continuadora de la mateixa campanya.—Havía corregut la veu de que certs elements a les hores mourien alguer sobre tals questions dins el *Congrés Regional* que les Congregacions marianes de Balears, Catalunya i Va-

lencia anaven a celebrar aquí; el Bisbe, per lo que pogués esser, publica dia 16 de juliol una *Circular* excitant els futurs *congressistes* a mantenir-se de cor dins els límits de la més exquisida prudència i circumspecció, fent-los veure que no treia cap en lloc anar a sucra els alls sobre certes questions, endressant-los aquestes memorables paraules: «Sobrado tiempo se ha perdido aquilatando conceptos, repitiendo pavorosas palabras, fulminando anatemas sin potestad de anatematizar, guerreando briosamente sin vencer un solo enemigo, moviéndose sin descanso para no adelantar un paso, y agitándose en el vacío sin transmitir el más leve impulso a ninguna obra buena. De un trabajo inmenso no han resultado con frecuencia más que confusión, rencores y escándalos; pudiendo afirmarse que todo el bien que se ha producido en este ya largo período, existe a pesar de esa exacerbación insana. . . .». ¿No és ver que el Bisbe amb aquestes fiblants paraules pintà de mà mestre i feu benes tota la trescalamena sempiternament fantàstica i caparruda dels elements aludits?—Pero encara feu més el Bisbe Campins per la bona premsa: fundà dia 1 de janer de 1910 el *Bolletí Dominical de les Parroquies de Mallorca*, que du cada dissapte a) les *Festes de la setmana següent*, els *dies de precepte* i *dijunis* que hi cauen, b) l' *Epístola* i l' *Evangeli* de la missa del diumenge i una breu reflexió sobre una i altre, c) la *vida* d' un dels sants d' entre-setmana o l' explicació d' un punt de doctrina cristiana. Aquest *Bolletí*, escrit tot en bon català de Mallorca, el reparteixen de franc dins totes les esglésies de la Diòcesi el diumenge dematí, i té una tirada d' uns deu mil, com qui no diu res. Sols deu del cel sab el bé que ha fet i que fa aqueix bo de *Bolletí* dins els enteniments i dins els cors dels milenars i milenars d' ànimes que el lletgeixen.—¿No és ver que el Bisbe Campins resulta un eminent benefactor de la bona premsa, bona de bon de veres?

§. 15.

El Bisbe Campins i les pelegrinacions: la de Lourdes de 1907 i la de Roma de 1910. Aplecs contra les escoles laiques. L'Arregle Parroquial de Mallorca.

Sempre se demostrà molt devot de les pelegrinacions el nostre Bisbe i les fomentava tant com poria: les de Lluch, les de tots els altres

Santuaris de Mallorca, les de Lourdes, les de Roma, les de Terra Santa. Duit de l' entusiasme que sentia per tals manifestacions de fe, manà que s' escrigués i que se publicàs el delitósissim *Manual de Pelegrinacions*, de que ja hem parlat més amunt. Les pelegrinacions més favorides d' ell foren les de Lluch, Roma i Lourdes. En les de Lluch va prendre part un sens fi de vegades; en presidí una a Lourdes l' any 1907, i una a Roma l' any 1910. Totes les altres les beneïa, i empenyia suau i amorosament sos diocesans per que hi anassen, i malavetjava que tals manifestacions se distingissen entre totes les de les altres diòcesis per lo ben organitzades i per lo ben ateses i satisfetes que s' hi veien les necessitats més insignificants dels pelegrins que les componien. No en sentien cap mai que en tornàs amb mala boca del tranc i maneig dels qui dirigien. A Lourdes hi anà amb 375 pelegrins, partint dia 7 de juliol, arribant allà dia 9, tornant ne dia 11 i a Mallorca dia 13; reinà sempre gran entusiasme, i el Bisbe de Tarbes-Lourdes obsequià molt el nostre i els pelegrins mallorquins per amor del Bisbe que los presidia. Pero lo que resultà molt notable i de gran ressonancia fou la pelegrinació a Roma de 1910, d' uns 250 pelegrins i presidida del Bisbe. Partiren dia 12 de juny, arriben a Civitavecchia dia 14 i a Roma devers les vuit del vespre, i dia 17 el Papa los va rebre en Audiencia pública dins la *Sala del Consistori*, lletgint el Bisbe un discurs de presentació, adhesió i sumissió, que impressionà vivament tot hom. Les circumstancies d' Espanya envers de la Santa Seu eren molt especials. En Canalejas era el President de Ministres amb la seua significació ubertament anti-clerical. S' acabaven d' obrir les Corts i dins el Missatge de la Corona hi havia apuntats tot un enfilall de projectes contraris a l' Esglesia, a les Ordes Relligioses i a l' ensenyança cristiana. Els bons espanyols se sentien indignats contra tot allò i avergonyits de que el Govern de l' Espanya Catòlica hagués posades en boca del Rei aquelles paraules tan ofensives a les orelles cristianes espanyoles. El Bisbe amb lo seu discurs sabé interpretar meravellosament aqueix estat d' ànim dels catòlics d' Espanya, dient que, si Mallorca se demostrava tan devota de Roma i del Papa, tenia an-e qui semblar, el Bt. Ramón Lull, «apòstol i màrtir de la fe catòlica, home extraordinari i portentós», que «no el pogueren empresonar ni les fites de la seua terra ni les influencies del seu temps»,

i que per ell la «Sèu Apostòlica fou sempre com el centre de les seues llargues repetides excursions i el punt de vista permanent de sos vastíssims plans i de sos escrits sens nombre. Si visita les principals ciutats d'Europa i pelegrina per Terra Santa i recorre casi tot el nord d'Àfrica, si consulta i exposa i discuteix dins les més famoses Universitats, si se presenta i parla a l'Emperador Rodolf i an els Reis més poderosos, tot amb l'idea de convertir els sarraïns, sempre posa atenció preferent an aquesta insigne Roma; an el Romà Pontífic és que ho somet tot i personalment acudeix i proposa els seus projectes an els Papes Nicolau III, Honori IV, Nicolau IV, Celestí V, Bonifaci VIII i Clement V». Tot seguit demanà an el Papa que un dia arribàs a fer la *beatificació solemne* d'aquell gran escriptor i màrtir de la nostra santa Fe. «Molts són, digué després, els qui an el parèixer» s'afanyen a «omplir» «d'amargors» el vostre «cor paternal», i no 'n falten d'aqueis fins i tot dins la nostra Catòlica Espanya. Alabat sia Deu per haver compost que siguem els mallorquins els primers que d'Espanya venim personalment a consolar-vos an els moments actuals». El Papa contestà a tan bell dictat amb un discurs vibrant fora mida, recordant les glories de l'Espanya antiga, catòlica de tot cor, començant pels seus Reis, i excità els pelegrins a seguir en tot i per tot aquells alts exemples, i que «units en la mateixa fe» anassen sempre ben «units i concordats en l'acció». I llavò les digué: «Vel·lau per la defensa dels principis sagrats i relligiosos i oposau-vos an el mal que amenassàs aqueix preciós tresor vostre». I acabà per donar-los l'Apostolical Benedicció de tot lo seu cor.—El discurs del Bisbe de Mallorca causà tal impressió que el diari *Osservatore Romano*, orga oficiós del Vaticà, el publicà sencer lo endemà, i en parlaren els periòdics de París i de Madrit, comentant-lo de diferents maneres. Quant el lletgía davant el Papa, la major part dels pelegrins esclataren en plors i el Bisbe mateix s'hagué d'aturar perque les llagrimes brollaven abundoses de sos ulls: fou un esclat d'amor, adhesió i entusiasme a la Santa Sèu que omplí de consol i de dolçor el cor magnànim del Sant Pare.—Dia 21 sortiren de Roma els pelegrins i dia 23 arribaren a Mallorca sans i bons, contents i alegres de lo bé que els era anat tot gracies a Deu, i el més satisfet de tots era el Bisbe per l'èxit indiscutible d'aquella manifestació de fe catòlica i d'adhesió i amor

an el Papa que acabava de fer Mallorca davant tot lo món catòlic.

Aqueix any hi hagué també mateix la multitud d'*aplecs* dins Espanya contra les escoles laiques i a favor de l'ensenyança cristiana dins les escoles, esglaiats els catòlics davant els horrors que les escoles ateuas de Catalunya havien produïts durant la *setmana tràgica* a Barcelona i a altres ciutats catalanes. Començà tal moviment de protesta a Madrit i se va estendre per tota l'Espanya, celebrant-se centenars d'*aplecs* contra tals *escoles*. El Bisbe Campins fomentà poderosament aquesta protesta, i se celebraren els grandiosos *aplecs* de la Ciutat dia 3 d'abril i el de Manacor dia 10, el de Marratxí dia 17, a on acudí una gran gentada, sobre tot an el de Ciutat, que hi prengué part tota Mallorca, acompanyant-lo amb conferencies que se donaren abans i després a una partida de viles, com Artà, Inca, Sóller, Petra i altres viles. A tots aqueis *aplecs* el Bisbe envià una carta ben afuada i a ferir per encalentir la gent contra l'*ensenyança laica*. L'actitut del Bisbe enardí tot Mallorca contra aquelles *escoles* del dimoni; i damunt el *Bolletí Oficial*, dia 20 de juliol, per la *Circular* n.º 133, se congratulà de que fossen tants i tants els qui havien presa part an aquells *aplecs* i envià l'enhonorabona més coral i les gracies més expressives an els organiadors, an els qui hi havien sermonat i a tots els qui hi havien comparegut.

Ja es hora de parlar d'un altra gesta gloriosíssima del Bisbe Campins, sens dupte la de més trascendencia per Mallorca que se fos feta de molts de sigles ensà, l'*Arregle Parroquial* de la Diòcesi mallorquina. Pujat dia 9 de febrer (1910) an el Poder D. Jusep Canalejas, i fetes les eleccions legislatives dia 8 de maig, surt elegit diputat per Mallorca, el Cap dels *Canalegistes* mallorquins l'honorable i excellent amic D. Juan Valenzuela, ple de bona voluntat per tothom i envers de tota cosa digna, el qual s'ofereix an el Bisbe Campins a fer-li costat amb còs i amb cordes per conseguir que el Govern concedís a Mallorca l'*Arregle Parroquial*, que el Bisbe Salvà l'any 1868 havia format i demanat a l'Estat, i el Bisbe Jaume l'any 1879 havia fet lo mateix, i el Bisbe Cervera l'any 1895 havia fet altre tant i conseguit que en el Ministeri de Gracia i Justicia, que l'ocupava a les hores D. Antoni Maura, li aprovassen l'expedient, quedant però enrocat quant arribà l'hora del Govern manar l'execució,

perque tal *Arregle* suposava un augment d'unes 42.000 pessetes cada any per la dotació de les noves parroquies i vicaries. An aquell temps corria la veu que havia costat una batalla formidable a l'Arquebisbe de Toledo el conseguir l'*Arregle Parroquial* de la seua Arquidiocesi sense gens d'augment an el Presupost. Per això se considerava impossible conseguir mai el de Mallorca. Pero el Bisbe Campins i D. Juan Valenzuela volgueren provar ho, ben resòlts a fer ho de tot fins a sortir ne amb la seua. Posen fil a l'agulla, i veuen que lo millor es prendre còme base l'expedient que formà el Bisbe Cervera i que ja tenia l'aprovació del Govern de 1895. Amb aqueixa base ja foren partits a treüllar sense aturall i de tots vents, i foren tan sortats que dia 5 de janer de 1911 el Govern acorda per un Reial Decret l'execució de l'*Arregle* aprovat l'any 1895, i dia 16 de març següent el Rei dona la *Reial Cédula Auxiliatoria* manant l'execució. Llavò mancava que s'inclogués dins el *Presupost de Gracia i Justicia* el crèdit suficient per la dotació de les noves parroquies i vicaries, 43.800'75 pessetes, com qui no diu res. Ja no era possible incloure tal cantitat dins els presuposts de 1911 perque ja eren fets ni dins el de 1912. A la fi les encletxen dins el de 1913; pero quant les Corts els hagueren de discutir, tot d'una no admeteren aquell crèdit, i no el varen admetre fins a la derreria de tot, dia 10 de desembre de 1912, quedant inclòs dins la *Llei de Presuposts* de dia 24 de dit mes i any. Lo que costà tot això de cartes, visites, corregudes, estrais i malaveigs an el Bisbe Campins i a D. Juan Valenzuela, sols Deu del cel ho sab. De teulades en avall foren ells dos que ho conseguiren, i fou ben re-de-poc lo que els aidaren altres que an el parèixer los havien de aidar. Bé les pot posar una corona l'Esglesia de Mallorca an el Bisbe Campins i a D. Juan Valenzuela per tot allò que feren per ella, la dotació de tantes de parroquies i vicaries noves. Les parroquies noves son 33 i les vicaries noves son 18. Primer en tot Mallorca hi havia 38 parroquies i 36 vicaries *in càpita*; ara hi ha 71 parroquia i 19 vicaries *in càpita*. Quant havia fet negú un benefici tan gros a la Diocesi de Mallorca com resulta aqueix *Arregle Parroquial*? Per trobar res que s'hi assembl, és precís remuntar-nos an el sigle XIII quant el Rei En Jaume I dotà l'Esglesia de Mallorca i se fundaren les parroquies que hi havia hagudes fins ara. No, del Rei En Jaume ensà l'Esglesia de Ma-

llorca no ha tenguts benefactors tan grossos com el Bisbe Campins i D. Juan Valenzuela. Que el Bisbe s'hi desturmellàs tant per conseguir un benefici tan gros per la seua Diocesi, se comprèn; que ho fés D. Juan Valenzuela, seglar, és molt més d'admirar, d'alabar i d'agraïr. I també hem de fer constar una cosa aquí: que, si D. Juan Valenzuela conseguí aqueix bé tan gros i tan extraordinari, el conseguí perque le hi concedí l'Exm. Sr. D. Jusep Canalejas còme President del Govern. L'Esglesia de Mallorca té que haver de recordar amb respecte i agraiment el nom d'En Canalejas. Una altra persona hi ha que també feu molt per això de l'*Arregle Parroquial* perque sugerí an En Valenzuela l'idea de provar de conseguir-lo, i li donà coratge i li feu costat sempre fins que l'*Arregle Parroquial* fou un fet. Aquesta persona és lo M. I. Mn. Mateu Rotger, Canonge, Arxiuer Diocesà i autor d'un enfilall d'obres d'història mallorquina d'allò superior.

Tot d'una que el crèdit de 43.800'75 pss. estigué dins la Llei de Presuposts per la dotació de les Parroquies i Vicaries noves, el Bisbe dia 2 de janer de 1913 crida oposicions per proveïr aquelles 33 parroquies noves i 16 de velles que n'hi havia de vacants; se feren les oposicions els dies 7 i 8 de febrer; forma llavò el Bisbe les *Ternes*, les envia a Madrit i el Ministre dia 23 d'abril accepta per Rectors quiscún dels sacerdots que anaven en primer lloc de cada Terna, i dia 28 d'abril publica el *Bolletí Oficial del Bisbat* els noms dels 49 Rectors novells, que començaren, rebuda oportunament la col·lació canònica, a exercir llur càrrec dia 1 de juny, essent tots molt ben rebuts de llurs respectives parroquies, admirant tothom el bon ull que havia tengut el Bisbe per sobre triar tan bé la persona més apta per les necessitats especials de cada parroquia. Aquesta feta de l'*Arregle Parroquial* no és duptós que és la més gloriosa i la més trascendental de tot el Pontificat del Dr. Campins; el'a tota sola bastaria per immortalisar-lo.

§. 16.

**Sisè Centenari del Rei En Jaume II de Mallorca.
Un discurs acorat contra l'impunitat de la
propaganda subversiva de l'orde social.**

Dia 28 de maig de 1911 feia sicents anys que se morí el Rei En Jaume II de Mallorca.

Aquesta feta no li havia de passar per malla an el Bisbe Campins, ell que era tan mallorquí de cor, i ja ho crec que resolgué de celebrar tal Centenari convidant per una *Pastoral* de dia 17 de maig tot Mallorca a un Ofici de Pontifical a la Seu en sufragi d'aquell bon Rei que hi està enterrat i de qui guarden tan bona memoria els mallorquins. Dins aquella *Pastoral* espinzellà el fonament i la raó teològica que hi havia per oferir sufragis per una persona morta sicents anys anrera, puis si no està canonisada, bellament poria esser encara an el purgatori i aprofitar li tals sufragis; i, si ja és an el cel, tampoc se perdríen ells perque Deu les aplica sempre així com troba més convenient la seua infinita Sabiduría. Després feu un resum del reinat d'aquell Rei tan excel·lent, això és, de les coses que dugué a cap per bé de Mallorca, i que bé mereixia que els mallorquins se recordassen d'ell i prenguessen part en aquelles exequies sis voltes centenaries, i hi convidà especialment els Ajuntaments de les Viles que dit Rei fundà, que foren, com bé sabeu, Lluchmajor, Porreres, Felanitx, Campos, Santanyí, Sant Juan, Sa-Pobla, Manacor, Binisalem, Selva i Algaide.—Com el dia 28 queia en diumenge, el Pontifical fonc lo endemà, dia 29. Hi assistí una gran gentada, i comissions del Clero i dels Ajuntaments de totes aquelles viles que el Rei En Jaume II hem dit que fundà, i llavò hi assistí igualment l'Ajuntament de Ciutat amb el Sr. Governador Civil de Balears, el Capità General, la Diputació Provincial, els Majors de les diferents Armes, el Bal·le del Reial Patrimoni i molta de gent grossa, celebrant tothom que el Bisbe hagués tenguda aquella idea tan avenguda i patriòtica de celebrar d'aquella manera tal centenari.

Ja recordareu que dia 18 de setembre d'aquell any (1911) esclatà a Cullera (Valencia) un esvort de revolució republicana, a on un estol de bandetjats i assassins mataren de la manera més cruel el Jutge de 1.ª Instancia de Sueca, i un dels seus Escrivans i un dels seus Esgotzins, que l'acompanyen per exercir an aquella vila tots tres llurs funcions en defensa de l'orde públic, tan selvatgement alterat per part d'aquell avalot de tigres i lleoparts. Dia 5 d'octubre següent l'Exma. Audiencia Territorial de Balears feu dir un funeral a la esglesia de Sta. Praxedis del Palau de l'Almudaina, i el Bisbe hi assistí, com assistí també a l'acte de destapar la làpida que en memoria d'aquelles tres víctimes dels odis revolucionaris col·locà la

mateixa Audiencia dins la seua *Sala Segona*; i, entre els qui prengueren la paraula per rendir homenatge a la memoria d'aquells héroes, cridà poderosíssimament l'atenció el Bisbe Campins, que se destirà d'un discurs que alçà terreta. Després de presentar aquells tres heroics funcionaris judicials còme egregis exemplars de ciutadania, que tots els espanyols haurien d'imitar; després de pintar amb pinzellades magistrals la necessitat de que, si la societat humana no se'n ha d'anar a fons, tothom tenga el valor de cumplir els devers que la consciencia, la Relligió i la Patria imposen, per exposat que sia el cumplir-los; després de fiblar, ple de santa indignació, les propegandes anti-racionals, anti-humanes i anti-relligioses, subversives de tota idea d'orde, de justicia i de civilisació, que se permeten avui en dia,—digué tot això que aborronà els oients per lo espantablement ver i oportú que resultava, i que valgué an el Bisbe mil enhorabones i mostres eloqüents d'acceptació coral. Vetassí lo que digué: «Representaos aquellos cadáveres (de Cullera) horriblemente maltratados, y deducid, si podeis, cuántas tinieblas y cuántas tempestades condensaron manos criminales en aquellas conciencias. ¡Y pensar que tan desesperantes tinieblas y tan devastadoras tempestades invaden millares y millares de almas, y que el afán de hoy es no impedir que crezca la avenida, mirando confiadamente los muros de contención! ¡Suerte desastrosa la de la sociedad cuya conciencia colectiva es deturpada sin cesar por los errores más perniciosos y por el predominio de los más bestiales instintos! En ella no podrán menos de oscurecerse las nociones de lo justo y honesto, y el utilitarismo y la sensualidad sustituirán las virtudes que ennoblecen y hacen apacible y fecunda la vida. En esta vasta conspiración contra la verdad y la moralidad, el ánimo se contrista y desfallece viendo la urdimbre de tantas complicidades funestas. Quien por simpatía, quien por condescendencia, quien por curiosidad, quien por pereza, quien por bajas miras y por intereses viles ó por infatuado egoismo, resultan innumerables los que son reos de esta difusión del mal, en una ú otra de las múltiples formas con que inficiona todo el organismo social. En un tiempo en que para la salud de los cuerpos la higiene es antepuesta á la medicina, y en que todos sabemos que el Listurí sólo obra prodigios cuando le sigue inseparable la asepsia, es nece-

sario ser locos de atar para sostener que son lícitas é inofensivas esas continuas inyecciones virulentas en los cerebros y en los corazones de tantos desgraciados hermanos nuestros. Y como la locura tiene casi siempre refinamientos de crueldad, sólo así se explica que se trituraren las manos que ejecutaron el daño, y sean coronadas de laurel las cabezas que lo dictaron. ¡Cuántas veces se habrá estremecido de ira la justicia humana al asentarse en los estrados, sintiéndose impedida para capturar á los verdaderos criminales que, á mansalva hicieron de un hombre infeliz el instrumento responsable de su malicia?—¡Jacobo López de Rueda! ¡Fernando Tomás Pastor! ¡Antonio Dolz García! ¡Víctimas inmoladas por la revolución! No solamente os sobrevive y es venerada vuestra memoria; sino que el heroísmo con que sucumbísteis para el cumplimiento del deber, suscita y enardece el sentimiento de justicia que no puede extinguirse jamás en el alma humana. Hablando en nombre de una Religión de paz, que mira é invita siempre á la inmortalidad, no puedo desear para vosotros, que debéis de gozar de ella, vindictas efímeras que solo reparan superficialmente el orden violado, sin llegar jamás al restablecimiento perfecto de la armonía que Dios puso en el hombre y en la sociedad.—Día vendrá en que la vindicta completa y absoluta se realice y consume, sin que quede escondida ninguna responsabilidad, ni inulta la sombra del delito. La justicia no será aquel día una aspiración indecisa y vaga, ni el juicio una fútil discusión, ni la sentencia acto revocable.—Dios nos dió la ley, ley natural grabada en el alma y ley positiva que ha manifestado de muchas maneras en la sucesión de los tiempos. Esta ley la promulga en todos y en cada uno la conciencia, código viviente que la familia humana lleva siempre consigo, y según el cual se ha de examinar a sí misma hasta el fin. El resumen definitivo de este examen está reservado al gran Primogénito de esta familia, quien, con ser Hijo de Dios, tuvo sus complacencias en llamarse el Hijo del Hombre. Es que Dios no se corrige ni retracta, y así será como fulguración última de la conciencia que ha de iluminar todas las virtudes y consumir todos los delitos, la potestad de juzgar que ha recibido y ejercerá Jesús precisamente porque es el Hijo del Hombre».

Impuls a tot moviment catòlic. Lo del Catecisme obligatori a les Escoles. El Centenari de Constantí. Monument a Fr. Ginebró Serra. Aplecs contra la blasfèmia i els mal-parlants.

Sempre se distingí el Bisbe Campins per l'impuls apostòlic que donava a tots els actes de moviment religiós que brollaven a Mallorca o que arribaven aquí del Continent. Mai cap moviment catòlic hi trobà fredor ni indiferència, sino fonda simpatia i vitenc entusiasme. Quant devers el març de 1913 se mogué el marruell de si l'ensenyança del Catecisme dins les escoles de l'Estat havia de deixar d'esser obligatoria, com volia tot el rotam anti-clerical i que l'opinió general del país se pronuncià a favor del caràcter obligatori de tal ensenyança, i se constituí a Madrit una *Comissió de Dames d'acció catòlica* per capturar aquell moviment *laicista*, suscitant-li reclaus i sobams dins tota Espanya i que no fés xeu dins les regions governamentals; el Bisbe Campins secundà poderosament l'acció d'aquelles *Dames* fins an el punt que dia 14 de març telegrafiaren an el President del Govern contra aquell intent *laicista* 43 *associacions piadoses* de Ciutat i 9056 senyores *associades*; i quatre dies més tart telegrafiaren en el mateix sentit i an el Govern mateix 149 *associacions d'homes* compostes de 24.374 ciutadans espanyols de la Ciutat, viles i llogarets de Mallorca; i el mateix dia també telegrafiaren de bell nou an el President del Govern per lo mateix les senyores del dia 14, pero ja no eren només 43 *associacions* i 9056 *senyores*, sino 184 *associacions* i 57.000 *associades* de Ciutat i de la *Part forana*, demanant tota aquesta gentada que se mantengués obligatoria l'ensenyança del Catecisme dins les *escoles públiques*. I, per conseguir lo mateix, dia 18 d'abril dona el Bisbe una *Circular* recomenant ardidament a tots els Rts. Rectors i Vicaris *in capite* i a tots els preveres i demés feels que se dedicaven a l'Ensenyança, que organisassen comunions generals de nins i nines de les escoles per la propera diada de l'Ascensió, per que no tengués efecte el Reial Decret que el Ministeri d'Instrucció Pública acabava de donar restringint qualque mica l'obligació de l'ensenyança del Catecisme dins les escoles públiques; i fou tan escoltat el Bisbe, que aquell dia combregaren dins les parroquies de Mallorca amb aquella intenció 28.254 infants que anaven a escola.

I ¿què en direm del Centenari d' En Constantí? Acullí el Bisbe l' idea de celebrar-lo amb tant d' entusiasme, que dia 9 de janer (1913) anomena una *Junta Organisadora* i una *Junta Consultiva* de catòlics *militants* per fer anar endavant la celebració de tal *Centenari*; i dia 21 d' abril publica una magnífica *Pastoral* sobre tal celebració, pintant de mà mestra tota l' extensió i la transcendència de l' obra de l' emperador Constantí respecte del Cristianisme, fent veure els grans servicis que prestà a l' Església, pero també els grossos inconvenients que resultaren de la protecció que ell i sos successors varen dispensar a la Relligió, perque sovint sense donar-se'n compte la volgueren manuyclar una mica massa, d' on brollà la pesta del *cesarisme*, que tant de maig ha fet, fa i farà dins la Relligió i l' Estat Esglesiàstic. Aquella *Pastoral*, per les grans veritats que enflocava, cridà fora de Mallorca l' atenció de la premsa catòlica d' altura. Comana el Bisbe an els Rectors de Parroquies i d' esglésies que li donin compte de les festes que facen per tal Centenari, els quals n' envien nota a la Secretaría de Cambra, i el *Bolletí Oficial del Bisbat* ho publica tot; resultant que dins tot Mallorca se celebrà aquell *Centenari* amb gran solemnidad, contribuïnt-hi molt l' entusiasme amb que el Bisbe ho va prendre, celebrant ell de Pontifical a la Sèu dia 4 de maig, amb assistència de les Autoritats i d' una gentada foramida que casi omplí l' immensa Basílica.

Promou a Petra Mn. Francesc Torrents l' erecció d' un monument an el Venerable Frai Ginebró Serra, fundador de les Missions de California, amb motiu del segon centenari del seu naixement; el Bisbe li fa tot el costat que pot, s' alça el monument, i, per inaugurar-lo, va a Petra dia 28 de setembre (1913) una pelegrinació de devers 5000 persones, un general, l' Exm. Sr. Brualla, representant del Rei, Mr. Carles E. Chapman, representant de l' Estat i de l' Universitat de California, el Governador Civil i davant de tots el Bisbe Campins, que en l' acte de la bendició del monument se deixa caure un discurs que vengué com l' anell al dit. ¿No se tractava d' una gloria de l' Església i de Mallorca, com era el P. Serra? Doncs no hi poria faltar del veu del Bisbe per exaltar-la i donar vola an el sentiment religió i patriòtic.

¿Hi ha a Felanitx un malanat dins un *aplec* socialista-republicà que entaferra un raig de blas-

femies, i els Congregants de Maria Immaculada dia 6 d' abril fan un altre *aplec* de protesta i desagravi, i s' hi aplega tot Felanitx? Doncs allà se lletgeix una carta del Bisbe, rebuda el dia abans, beneïnt l' idea de celebrar tal acte i encoratjant ardidament aquells excel·lents joves a treure cara sempre pel Bon Jesús.

¿Dia 13 de juliol de 1909 organisam amb Mn. Aragó i altres amics un *aplec* a la Llotja de Ciutat contra la blasfemia? Doncs el Bisbe ens dona l' empenta i beneeix l' idea, i l' *aplec* resulta tot un èxit, acudint hi el floret de la gent bona de Ciutat, que sent amb viva complacència l' espinzellament que fa Mn. Aragó de tot el seu vastíssim pla de la *Lliga del Bon Mot* contra l' horrend crim de la blasfemia i del mal parlar.

¿Tracten els *Congregants de Maria Immaculada* de tot Mallorca de celebrar l' any 1912 una gran assemblea a Sóller? El Bisbe aculleix l' idea amb gran entusiasme, fent costat resoltament an els organisadors, i dia 21 d' abril s' apleguen a Sóller molts de centenars de Congregants, havent-hi nombroses comissions de totes les ciutats i viles de Mallorca. El Bisbe no hi fa fa'ta, presidint dita *Assamblea* que revest una importància extraordinària i una solemnidad fora mida.

¿Mouen els representants mallorquins de la *Lliga del Bon Mot* de fer un gran *aplec* a Sóller contra la blasfemia dia 12 d' actubre de l' any 1913? El Bisbe ja ho crec que els encoratja granat a dur la cosa avant, i la hi duen tan fort, que venen oradors de Barcelona per prendre part en l' *aplec*, i aquest resulta una manifestació grandiosa contra la blasfemia i els mal-parlants, acudint-hi una partida de Rts. Rectors i Magnífics Bal·les d' una partida de viles, i s' hi adhereixen tots els Ajuntaments de Mallorca, una partida de Jutges Municipals, 12 centres polítics, 6 periòdics, 15 Bancs i Caixes Rurals, 15 Sindicats i Cooperatives, 15 Círcols d' Obrers, 5 Centres Industrials, 5 Societats Deportives, 140 Escoles Nacionals i Privades, 48 Comunidades Relligioses, 42 Congregacions de *Filles de Maria*, 32 Congregacions *Marianes*, 18 *Associacions de Mares Cristianes*, 30 *Associacions de l' Apostolat de l' Oració*, 10 *Germandats de Terciàris Franciscans* i 48 *Associacions piadoses*. Envià també la seua adhesió l' Exma. Diputació Provincial de Balears, l' Il·lm. Capítol de Canonges de la Sèu i altres desset Corporacions i Entitats civils, científiques, comercials

i industrials de Ciutat i de la *part forana*. L'*aplec* resultà una solemnitat imponent for a mida p'els discursos que s'hi pronunciaren. per la gentada mai vista que hi feu acte de presència, i hi produí una explosió d'entusiasme delirant la lectura de la carta que el Bisbe hi envià, que xapava de mig a mig la qüestió de la blasfèmia i del mal parlar.—I segueixen fent-se *aplecs* contra la blasfèmia i els mals parlants, sempre amb la benedicció del Bisbe, a Campanet dia 23 de novembre (1913), dia 14 de desembre a Binisalem, dia 26 següent a La-Vileta, dia 13 d'abril de 1914 a La-Pobla, dia 26 del mateix més a Inca, a on concorren dévers 10.000 persones i s'hi lletgeix una carta del Bisbe, i dia 7 de juny a Andraitx, reinant per tot un entusiasme extraordinari.

Amb una paraula, el Bisbe Campins malavetjà sempre fer costat i donar l'empenta a tota bona obra que brollàs del zel i de la bona voluntat de qualsevol en benefici de l'Església, de la Religió i de la Patria, sentiments per ell sacratíssims i suprems.

§. 18.

El Bisbe Campins i la Lliturgia.

N'era un enamoradíssim el nostre gran Bisbe d'aquesta serie de lleis de l'Església que regulen totes les funcions i actes del sagrat culte i que s'anomenen *Lliturgia*. De l'amor ardentíssima que hi tenia el Bisbe ha fet un admirable estudi el nostre amic del cor lo M. I. Mn. Juan Quetgles i Prats, Canonge de la Sèu, damunt *Correo de Mallorca* els dies 30 i 31 de març i dia 3 d'abril d'anguany. Pel nostre objecte ens bastarà extractar lo que diu Mn. Quetgles. El Bisbe Campins fou un dels primers bisbes d'Espanya se feu eco del sanitos moviment llitúrgic que la meritíssima i gloriosíssima Orde Benedictina promogué i que el Bisbat belga i el francès fomentaren poderosament. Aqueixa actitud del Bisbe Campins a favor de l'observança estricta i implacable de les lleis de l'Església sobre les sagrades funcions, li valgué censures ben llamentables i sense cap ni peus.

Essent el cant esglesiàstic una part integrant i principalíssima de la Lliturgia, el Bisbe Campins emprèn entre el clero i el poble la dignificació de dit cant, donant-li una importància major, tota la que li dona l'Església. Ja abans del *Motu proprio* de Pius X, quant publicà

L'edicta d'oposicions pel Benefici de l'Orga de la Sèu, dia 1 de janer de 1901, ja imposà an el futur Beneficiat l'obligació de «informar el Capítol de Canonges sobre les composicions musicals de tot genre que, o per haver-les introduïdes el mal gust o per haver-les viciades la rutina, pertoc suprimir-les o revisar-les; i aïdar a la reforma de la música relligiosa dins la Diòcesi sense mancab del servici de la Sèu». Dia 3 d'octubre de 1903 quant creà amb l'Illm. Capítol la plaça de *Mestre de Capella* de la Sèu, li imposà l'obligació de «influir en que la melodia gregoriana fos lo més pura possible» i de vel·lar i malavetjar que el cant relligiós resultàs mesurat i digne.—Vé a Mallorca lo P. Clop, franciscà de la 1.ª Orde, dia 5 de novembre de 1903 per ensenyar an els Terciaris Franciscans Regulars d'aquí al vertader cant gregorià, i el Bisbe el convida a estar an el Seminari uns quants mesos per anostrear els seminaristes an el mateix cant i llavò amb l'Illm. Capítol el convida a donar una serie de conferencies a tot lo Clero; el P. Clop fa tot això i resumint dites conferencies compòn un *Breve Método de Canto Gregoriano*, dedicat an el Bisbe, que li paga amb el Capítol de la Sèu l'edició, i així se'n pot aprofitar tothom. I passa més avant el Bisbe: logra que el P. Clop instruesca en el cant gregorià la senyoreta D.ª Esperança Obrador per que aquesta pugua anostrear en dit cant les monges de clausura de tot Mallorca. Aquella senyoreta sortí aprofitadíssima i així se va estendre la depuració del cant llitúrgic a tots els convents, lo qual fou una gran cosa.

Dona Pius X dia 22 de novembre de 1903 el seu famós *Motu proprio* restaurant la Música sagrada; i el Bisbe reb tal document per via del Nunci dia 14 de janer de 1904, que confirmava plenament les seues idees de tants d'anys, i el mateix dia ja mana dur a la pràctica les ordes del Papa referent a música sagrada; i per això constituïx una Junta amb dues *seccions*, *tècnica* una i *executiva* l'altre. La *tècnica* era per estudiar de prim compte el *Motu proprio* i dir lo que hi havia de fer per cumplir-lo estrictament i contestar a totes les consultes que li fés la *Secció executiva*, la qual quedava encarregada de dur a la pràctica dins tot Mallorca tots els dictàmens i declaracions de la *Secció tècnica*. Aqueixes dues seccions posaren fil a l'agulla, i feren feina per llarc, que se donà a conèixer ben aviat per tot arreu. Dia 12 de març d'aquell any ja cantaren els Seminaristes baix de la direcció

del P. Clop la Missa *Fons Bonitatis* per la festa de St. Gregori. No eren tot berbes l'oposició que trobaven les *Seccions tècnica i executiva* de part dels músics i cantadors d'església; pero el Bisbe se servava fort, i no hi havia altre llivell que subjectar-se a les seues ordes, que eren just les del Papa. D'acort amb la *secció* respectiva, dia 28 de novembre (1904) manà que a cada església se destinassen unes quantes distribucions per comprar llibres lliturgics i formar un repertori de música sacra, que primatxers i organistes tenguessen *el doble* per esperonar-los a l'estudi del cant gregorià, que tots els primatxers s'haguessen d'examinar de tal cant, que e's organistes no poguessen *improvisar*, que els directors de Congregacions piadoses malavetjassen que els *congregants* o *congregantes* aprenguessen de cantar les respostes breus de la missa i les parts fixes (*Kiries, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei*) per poder prendre part activa en los divins oficis. D'acort amb la mateixa *comissió*, mana dia 16 de janer de 1905, que no cantin res a les esglésies que els papers de la solfa no duguessen el segell de la *Comissió*, que demostràs que era cosa aprovada degudament, i comanà an els Rectors Arxiprestes que se cuidàssen escrupulosament de fer complir tot això dins totes les esglésies de llurs Arxiprestats.

Coneixent lo bo de fer que és que la *música d'orquestra* degener en teatral, la privà dins les esglésies ja l'any 1904, i mantengué tal privació fins el dia de la seua mort. Be comprenia ell que era impossible que els clergues indoctes de solfa i d'alguna edat aprenguessen bé el cant gregorià; per això a lo que tirà ell d'un principi fonc a fer-hi instruir els seminaristes. Per això p' el curs de 1903 a 1904 dispongué que dins la Capella del Seminari no cantassen altra música que la gregoriana; dia 15 de setembre de 1904 posa an el Seminari un Professor de Cant gregorià que enseny segons el sistema de l'Abadía de Solesmes, a on se conservava amb tota sa puresa la tradició musical-litúrgica; dia 31 de janer de 1909 recorda an els primatxers de tota la Diòcesi que los pertoca estudiar bé el *Gradual* perque result llur cant així com vol el Papa; dins el juliol del mateix any envia el Professor de cant gregorià del Seminari a l'abadía benedictina de l'illa de Wigh (Inglaterra), refugi dels monjos de Solesmes, per que hi pugua perfeccionar sos estudis d'interpretació i paleografia musical am el mestre caporal d'aquesta ciència el Rt. P. Andreu de Mocquereau, amb

l'idea de que l'ensenyança gregoriana que se donàs an el Seminari fos una cosa ben segura i recolada. Dins l'edicte de 12 setembre del mateix any p' el futur curs seminarístic exalta l'utilitat del cant polifònic i estableix allà l'*Schola Cantorum* per que pogués servir per cantar a la Sèu en les funcions de *Setmana Santa* i per via dels seminaristes se pogués estendre a poc poc per totes les esglésies de Mallorca tan sanitosa influencia. De llavò ensà tots els alumnes del Seminari, desde que hi comencen llurs estudis fins que els hi acaben, han d'assistir a les classes de cant gregorià, que consta de quatre cursos; i, per ordenar-se, les han d'haver aprovats tots. Desde l'any 1911 posà el Bisbe an el *Cartell* del Certamen seminarístic un tema d'anàlisis rítmic i melòdic dels *graduals d'un modo*. Quant l'any 1911 vacà un *Benefici Reial* a la Sèu, establí d'acord amb l'Il·lm. Capítol que fos per un *segón organista*, exigint-li coneixements tècnics molt especials amb l'idea de millorar sempre la part musical de la Sèu. Aquell mateix any hi vaca un altre *Benefici Reial* i el Bisbe fa que se destín per un *Mestre de Capella i Chor* per «promoure i vel·lar l'execució del cant litúrgic, tant el gregorià com el figurat, i dirigir els assaigs diaris que han de tenir els primatxers de les melodies del dia següent, malavetjar que els llibres de chor sien conforme les disposicions pontificies, vel·lar i perfeccionar l'educació musical dels *vermellets de chor*, regentar les *clases de cant litúrgic* del Seminari i donar conferencies quinzenals sobre música relligiosa an els primatxers de la Sèu i a tots els altres clergues. Publica dia 15 de juliol de 1912 un edicte d'oposicions a *Beques* del Seminari, i posa que els qui voluntariament se subjectin a un examen de *cant gregorià*, siguen preferits an els altres en igualdat de circumstancies. Tot això motivà que l'Il·lm. Capítol i el *Venerable Conçell de la Confraria de St Pere i St Bernat* fundassen sis *beques* an el Seminari per sis al·lots que anassen cada dia a cantar an el chor de la Sèu i que fossen els antics *vermellets* d'allà, havent-hi d'entrar per *oposició*, fomentant així entre la gent menuda el cant litúrgic i les vocacions an el *Mestre de Capella* a anostrar aquells sis *vermellets*. Amb la promoció a Bisbe de Lleida de l'Il·lm. Dr. Miralles i Sbert romà vacant una canongia, i la destina el Bisbe amb el Capítol dia 10 de setembre (1914) a «promoure i vel·lar a la Sèu el compliment de les disposicions canòniques

sobre música sagrada», facultant el futur canonge per dispondre tot lo que convengués envers d'això fins i tot respecte de cada una de les persones encarregades d'executar aquelles disposicions. Gràcies a Deu hi hagué a Mallorca per ocupar tal canongia un home de tanta de talla intel·lectual i musical com Mn. Antoni Sanxo.

Fa estona que se toquen els resultats favorabilíssims de tantes de disposicions del Bisbe a favor del cant llitúrgic. Dins la Corema de 1909 els Seminaristes ja pogueren anar a la Seu els diumenges a cantar totsols el *Gradual* i el *Tracte*. I succeeix que aquells seminaristes tan ben anostrats, acaben llurs estudis, i ordenats de preveres passen a servir les diferents esglésies de la Diòcesis, i hi són mestres de cant gregorià, i així apoc poc se va arrelant per tot arreu la música gregoriana, que és lo que vol el Papa.

Molt feu el Bisbe Campins per dur la gent a prendre part en el cant llitúrgic. Després d'haver-ho recomanat dia 28 de novembre de 1904 an els directors d'associacions religioses, a fi de que hi hagués la deguda uniformitat i la gent d'una parroquia se pogués aplegar amb la d'una altra per cantar, s'acullí per cantar el poble la Missa d'*Àngels*, el *Te-Deum more romano*, el *Pange lingua* tema I i el *Sacris solemnis* tema IV (Edicte de 1908); i per això se feu una edició de tots aqueis càntics per orde del Bisbe i en repartiren a balquena a tothom i de franc. Desde l'any 1908 el Bisbe damunt el *Bolletí* convidava cada any els feels a unir-se més íntimament a la processó del *Corpus* cantant els himnes propis de tal solemnidat, i la *Secretaria de Cambra* comanava an els Rectors de Parroquies i Directors de Col·legis que fomentassen tan sanitaosa pràctica; i per estendre-la per tot el Bisbe feu una edició de tots els himnes i càntics propis d'aquella festivitat, edició que se repartí de franc entre la gent. Quant convidà tots els mallorquins a celebrar el XXV Aniversari de la Coronació Pontificia de la Mare de Deu de Lluch, expressà el seu vivíssim desig de que els qui hi anassen en pelegrinació, cantassen, entrepol·lats amb les desenes del Rosari, els *Psalms graduals*, que cantaven els israelites tot pujant an el Temple de Jerusalem, i llavò els tres càntics evangèlics (*Magnificat*, *Benedictus* i *Nunc dimittis*). Per lograr que se fes això feu compondre el Bisbe i publicar el *Manual de Pelegrinacions de la Diocesi de Mallorca*, de que

hem parlat més amunt, a on hi ha dits psalms i càntics en llatí i en Català de Mallorca. També hem vist més amunt que convidà els mallorquins a celebrar el *Jubileu Sacerdotal* de Pius X amb les tres obres que aquell Papa més recomenava: *ensenyança del Catècisme*, *major freqüència de comunions* i que els feels s'unissen an els Clergues an el cant llitúrgic dels Divins Oficis. Dins el *Decret Diocesà* n.º L, publicat dia 13 de febrer de 1910, manà que els Rectors expliquin an els infants la Santa Missa i els himnes llitúrgics eucarístics, i que els ho mostrin de cantar, i llavò donin compte cada any a la Secretaria de Cambra de com se fa a cada parroquia la *primera comunió* dels infants.

Per conseguir més plenament la participació del poble an el cant llitúrgic, manà el Bisbe l'any 1909 que el Mestre de Capella de la Seu durant les vacances d'estiu anostràs an el cant llitúrgic trenta monges de les Congregacions Diocesanes, perteneixents a les diferents viles de Mallorca que s'havien de replegar a la Ciutat per poder rebre tal ensenyança. Per aidar a tot això, el *Bolletí Dominical* ha publicades un sens fi d'instruccions i exhortacions referents a la participació del poble an el cant llitúrgic.

La crònica que el *Bolletí del Bisbat* posa de les funcions religioses que se celebren dins les diferents parroquies de Mallorca, son una prova feent de que fou eficaç l'acció del Bisbe per arribar an aquella participació; sí, son moltíssimes les esglésies a on s'és conseguit que el poble prengue part en tal càntic an els Divins Oficis, lo qual agrada ferm a la gent i representa ademés una grossa economia dins el llait de les esglésies.

Amb això del poble prendre part en el cant llitúrgic, la Seu doná el cap davant per fer el gust del Bisbe, i el poble hi cantà en les grans solemnidats, com per exemple el *Jubileu Sacerdotal* del Papa l'any 1908, la *Consagració* del Bisbe de Segorb, l'Il·lm. Sr. Mn. Antoni M.ª Massanet, l'any 1909, la *Consagració* del Bisbe de Lleida, l'Il·lm. Sr. Mn. Jusep Miralles i Sbert l'any 1914, el *VII Centenari del Neixement del Rei En Jaume I* (1908), el *Congrés Regional de les Congregacions Marianes* (1909), les *Festes Constantinianes* (1913), i la major part dels altres Pontificals que celebrava el Bisbe a la Seu.

En las processons celebrades amb motiu dels *Congressos Eucarístics* de Madrid i Lourdes i en la processó del *Corpus* de la Seu desde l'any 1908 totes les comunidats, associacions i col·legis

canten els himnes llitúrgics eucarístics, i alternen amb el chor en cantar el *Te-Deum* i el *Tantum ergo*, resultant-ne un acte extraordinàriament emocionant.

Anguany per la Corema el poble havia de cantar a l'ofici cada diumenge, i per això havien feta una edició de la missa propia d'Advent i de Corema, i ja havien començat els assaigs; però tot s'esborrossonà amb la greu malaltia del Bisbe declarada el primer dia de Corema, que dins sis dies li hagué ocasionada la mort.

Per fer anar avant tot això de la participació del poble an el cant llitúrgic el Bisbe havia promoguda l'estampació d'un *Himnari* llitúrgic i extrallitúrgic, a on els himnes estaven en llatí i en català de Mallorca. Això no hauria de romandre enrocat.

Quant el Bisbe restablí les *conferències* mensuals de preveres dia 28 d'agost de 1900, ja hi posà un *tema llitúrgic*, manant que hi haguessen de dedicar al menys un quart d'hora; ademés establí an el Seminari la *Càtedra de Llitúrgia* amb exercicis pràctics de *Rúbriques*. La restauració de la Sèu fou una obra fonament llitúrgica, perquè feu possible l'observança del Pontifical Romà i posà el chor i l'altar així com estaven dins les primitives Basíliques, conforme a les prescripcions llitúrgiques.

Vacà l'any 1911 una Canongia, que s'havia de proveir per oposicions. i l'edecte de convocatòria imposà an el futur canonge el càrrec de «dirigir i procurar la més exacta execució de la Sagrada Llitúrgia a la Sèu i promoure l'estudi i l'aplicació de la mateixa dins tota la Diòcesi, especialment per via de conferències quinzeuials en el Seminari.

Per promoure l'instrucció llitúrgica del poble, se serví el Bisbe del *Bolletí Dominical de les Parroquies de Mallorca*, que fa cinc anys que se publica, com hem vist més amunt, a on són sortits centenars d'articles explicant i espinzellant fil per randa totes les parts de la Santa Missa i demés funcions sagrades.

Ademés tenia el Bisbe el projecte de publicar un *Ritual* petit pels feels i un *Missal* amb les misses dels diumenges i festes de precepte, *Ritual* i *Missal* traduït en català de Mallorca i amb notes per que la gent ho pogués entendre tot ben bé, i lo mateix duia idea de fer de l'*Ofici de Difunts* a fi de que el poble se'n pogués penetrar de cor dels tresors de pietat i devoció que hi ha dins tota la Sagrada Llitúrgia. Aqueis projectes ja havien començat a

realisarçe, i si Deu ho vol passaràn avant, Deu ho faça qui pot.

Tot això que acabam de dir demostra fins a quin punt era devot de la Sagrada Llitúrgia el Bisbe Campins; se pot dir en bona veritat que la vivia amb la seua ànima i xalava una cosa de no dir amb l'observança puntualíssima de totes les seues prescripcions. Per poder beneir amb un ramet d'hisop, com prescriuen les *Rúbriques*, les esglésies noves, feu dur a Mallorca llavor de tal arbre, i comanà an els ermitans que en sembrassen a fi de tenir-ne en haver-ne mester.— I ¿què en direm de la *Consagració d'ares màximes (altars fixos)*, que és una funció tan llargaruda i complicada, que dura una partida d'hores? Doncs el Bisbe hi passava un pler fora mida de fer tals *consagracions* amb tota solemnidat, sense deixar el més petit detall. Així ho feu amb l'altar-major de la Sèu dia 1 d'octubre de 1905, i més envant amb l'altar-major de Monti-Siòn de Porreres i finalment dins el juliol d'antany a Lluch, que no sol consagrà l'altar-major, sino tota l'església, com hem vist més amunt. No és que no el cansassen corporalment aquelles funcions tan llargues; pero la seua ànima, tan fonament cristiana i bisbal, hi tenia totes les seues més íntimes complacencies; per això també desde l'any 1911 establí de donar les Ordes Major fent de Pontifical a la Sèu, desplegant-hi tota la solemniat magnificència del Pontifical Romà. A Mallorca no hi havia memoria d'unes *Ordenacions sacerdotals* tan imponents, tan majestuoses, tan devotes.

Com el seu llitúrgisme li sortia del cor, hi posà la darrera pedra quant se va veure la mort davant. Quant li varen dir de rebre els Sagraments se feu lletgir el capítol *De Episcopo aegrotante* del *Ceremonial ae Bisbes* per observar-lo puntualíssimament; després se feu lletgir la *Recomanació de l'ànima* i ell deia darrera darrera amb una devoció de sant; i lo que més comanà, que an el seu enterrament i funeral observassen estrictament lo que manen el *Ceremonial* i *Pontifical* Romà.

§. 19.

La qüestió de l'església dels Caputxins. Lul·lisme del Bisbe Campins. Lo que feu per la Canonisació de la Bta. Catalina Tomás i per la beatificació de Sor Aina Cirer.

Una qüestió delicadíssima hagué de tenir el Bisbe Campins amb la Diputació sobre l'església

dels Caputxins alçada amb el convent del mateix nom la darrería del sigle XVIII, després de gros malaveig davora la *Porta Pintada*. Quant l'any 1835 tregueren els frares, l'Estat s'apoderà del Convent i el concedeix l'any 1842 (dia 12 de maig) per presò a la Diputació Provincial. L'Autoritat Esglesiàstica, lo endemà de trets els frares, posa un *Custos* a l'esglesia dels Caputxins, a on se conservà sempre més o menys el culte diví; i quant dia 30 de novembre de 1865 l'*Administració Principal de Propiedats i Drets de l'Estat* d'aquesta Provincia entrega la *Llista* de totes les propiedats que l'Estat regoneixia còme de l'Esglesia, hi posa l'esglesia dels Caputxins. Fort el Bisbe Campins amb aquesta *Llista*, que és tot un document oficial i un títol solemne dels Drets de l'Esglesia, quant dia 2 de juny de 1906 l'Orde Caputxina li demanà tal esglesia per establir-hi una Comunitat de frares caputxins, los ho concedeix dia 27 de dit mes i any i s'hi estableix a l'acte tal Comunitat. Hi hagué qui anà a ponyir la Diputació, suposant que sols la Diputació i no el Bisbe poria dispondre de tal esglesia perque era de la Diputació i no de l'Autoritat Esglesiàstica. Dia 3 de juliol el mateix President de la Diputació manifestà an el Bisbe que la Corporació Provincial se considerava propietaria de l'esglesia *dels Caputxins* i que la tenia registrada a favor seu. Dia 23 d'agost següent la *Comissió Provincial* feu avinent d'ofici tot això an el Bisbe, que lo endemà contesta reivindicant els drets de l'Esglesia no sols damunt la dels Caputxins, sino damunt la de *L'Anunciació* de l'Hospital Civil, de *la Misericordia*, de *l'Inclusa*, de *la Llotja* i dels *Banyes de St. Juan* de Campos, esglesies totes enclavades dins edificis *Provincials*. La *Comissió Provincial* se ratificà en les seues pretensions dia 4 de setembre, comunicant-ho an el Bisbe dia 10, acompanyant-li copia de la Reial Orde de 12 de maig de 1842, a on se fundava la Diputació per dir que l'esglesia dels Caputxins era seua. El Bisbe contesta dia 29 de dit mes demostrant incontrastablement, amb raons solidíssimes que tal esglesia no era de la Diputació, sino de la Mitra de Mallorca, i acabava el seu contundent al·legat invitant la Diputació a estudiar serenament i amigablement a favor de qui estava la raó i la justícia. La Diputació comanà aquest estudi a una *Comissió* de Diputats Lletrats, que dia 21 de desembre donaren dictamen, jugant tot llur enginy, que no era poc ni manxol, per veure si desfarten la

formidable dialéctica del Bisbe, lo qual estigueren molt lluny de lograr, i acabaren proposant que la Diputació acudís per via del Ministre de la Governació an el d'Hisenda per que digués en rudes si en la concessió que l'Estat feu del *Convent de Caputxins* a la Diputació de Balears per Real Orde de 12 de maig de 1842 hi anava incluída o no l'esglesia aferrada a dit *Convent* i si tal esglesia estava ben posada dins la Relació de 30 de novembre de 1865 dels bens que l'Estat regoneixia còme de la Mitra de Mallorca. Elevada aqueixa consulta an el Ministre d'Hisenda, aquest demanà diferents informs a la Diputació, an el Bisbe i a l'Ajuntament de Ciutat, passà temps i temps, fins que dia 28 de març de 1911 el Ministre d'Hisenda sentencià a favor de la Mitra, declarant que la Reial Orde de 12 de maig de 1842 no se referia per res a l'esglesia, sino just an el *convent* dels *Caputxins*, i que per lo mateix l'esglesia dels *Caputxins* estava molt ben incluída dins la *Relació de bens* que l'Estat regonegué dia 30 de novembre de 1865 còme de la Mitra de Mallorca. Aquella sentència tan lluminosa i llampant acabà tota la qüestió, i dia 1 d'octubre de 1913 el President de la Diputació en nom de la mateixa me donà a mí còme representant del Bisbe possessor de totes les dependències de l'esglesia (tribunes, alts de la sacristia, pati posterior i part de l'atri) que feia tants d'anys la Diputació i l'Ajuntament ocupaven per presons i altres servicis anàlegs. S'hi possaren les parets i se taparen els portals que pertocaven a fi d'evitar ulteriors i sempre enutjosos conflictes, i la cosa romangué plana i igual, gracies a Deu, com si res fos estat. Fonc allò també un dels grans triumphs del Bisbe Campins en profit de l'Esglesia de Mallorca. Tots els altres que obtingué foren lo mateix. No 'n servi mai d'altra de causa més que l'Esglesia de Deu. Era un dels motius perque sempre guanyava.

ANTONI M.ª ALCOVER, VIC. CAP.

(Continuarà).

OFICIS CONFERITS A PERE JORDÁ

CAVALLER, DOCTOR EN ARTS Y EN MEDICINA

(1455)

a.— *Ofici de Frothomèdich y examinador dels metges.*

Noverint universi quod die veneris secunda mensis julii anno a nativitate Domini millesimo CCCC.º quinquagesimo sexto, existente nobili et magnifico viro domino Francisco de Erillo, milite, majordomo et consiliario regio ac locumtenente generali serenissimi domini nostri Aragonum Regis in presenti Regno Majoricarum et insulis Minorice et Evice, intus carcerem regium presentis civitatis Majoricarum et ibidem audientiam palam et publice vt in diebus veneris solitum est tenente et celebrante, venit et comparuit coram dicto domino locumtenente eximius et honorabilis vir dominus Petrus Jorda miles, artium et medicine doctor, et presentavit dicto domino locumtenenti, et per me Georgium Bagoni notarium et scribam curie gubernationis Majoricarum, eidem legi et intimari requisivit et fecit, duo privilegia seu cartas pergameneas dicti serenissimi domini Regis, cum earum regiis sigillis impendentis munitas, una cum duabus executoriis litteris ejusdem domini Regis, quarum omnium tenores sequuntur sub hiis verbis.

Alfonsus Dei gratia Rex Aragonum, Sicilie citra et vltra Farum, Valentie, Hierusalem, Hungarie, Majoricarum, Sardinie et Corcice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie, ac etiam Comes Rossilionis et Ceritanie, dilecto consiliario et fisico nostro Petro Jorda militi, artium et medicine doctori precipuo, salutem et dilectionem. Perutilissimum nobis fore videtur personas ydoneas perquiri et eligi debere cum officiorum concessionem illorumque exercitium, si ipsa presertim officia talia sint que non solum utilitatem rei publice concernere videantur verum etiam circa ea salus hominum versetur. Considerantes itaque quod in regno nostro Majoricarum ejusque pertinentiis atque insulis ei adjacentibus Minorice et Evice, ob defectum Prothomedici sive ad infrascripta potestatem habentis, non nulla et quidem propter inscientiam seu impericiam exercere volentium artem atque res inferius designatas, inconveniencia et dampna plurima assequuntur, non sine magno periculo vite egrotantium et rei publice detrimento. Decrevimus

igitur ea re atque periculo de aliquo obtimo prothomedico providere, que unumquemque ad praticam artis medicine absque matura sui precedenti examinatione accedere non permitat. Et tanto ad id maxime flectimur providendum quanto cernimus majora pericula et irreparabilia in sanandi officio evenire; equidem ad nostram in dies pervenit noticiam quod si imperiti apothecarii, barbitonsores, obstetrices, alieque mulieres, nec non plurimi ignorantes medicine exercitium, absque ullo examine peritorum in ipsa medicine arte, illud attentare et exercere presumunt. Nec non aromatarii atque chirurgici sub ipsius apothecarie et chirurgie examine manus amplificant metas eorum examinis transiendo, sicque incongruas tradunt medicinas, vnde magne hominum strages sequitur ac seivissima et diuturna calamitas, ex qua multociens incurabiles fiunt egritudines et interficiendi corpora potius quam sanandi pululant effectus. Revolventes igitur in mente nostra cui predictum prothomedici officium comitteremus, nam quod magnum quidem est exactam exigit diligenciam, ex quo de vita hominum utique certatur, atque ideo in eo comitendo cautius et maturius agendum est. Tandem hiis et aliis per nos profecto discussis atque digestis, vos dictum medicum nostrum Petrum Jorda, cujus scienciam, sapienciam, mores et in hujusmodi medicinalis scientia theoreticam et praticam in persona nostra experti sumus, adeo non solum hoc munere verum etiam ampliori dignum et benemeritum reputamus. In aliqualem igitur premium et remunerationem vestrorum in nos obsequiorum liberali animo prestitorum, ubique pericia vestra uberiolem in ipso regno nostro rei publice afferat fructum, tenore presentium, scienter, deliberate atque consulte, vobis eidem Petro Jorda dictum officium prothomedici in dicto regno Majoricarum, ipsiusque pertinentiis atque insulis ei adjacentibus ut predictur, cum salariis, prerogativis, jurisdictionibus, potestatibus, preheminentiis, emolumentis, lucris et juribus debitis et consuetis atque ad ipsum officium debite pertinentibus et spectantibus, cum quibus aliis similes prothomedici in aliis nostris regnis constituti tenuerunt, rexerunt et exercent, tenent, regunt et exercent, toto tempore vite vestre, recepto prius a vobis de ejusmodi officio fideliter exercendo debito ad sancta Dei evangelia juramento, concedimus penitus et fiducialiter comittimus et comendamus, ita quod deinceps vita vestra ut prefertur durante

vos dictus Petrus Jorda et nemo alius sitis prothomedicus dicti regni et insularum predictarum, eaque pro inde recipiatis vestrisque utilitatibus applicetis pro vestris salario et labore salaria, jura, lucra, obventiones et emolumenta que predictos similes prothomedicos in dictis aliis nostris regnis et terris percipi et haberi sunt solita. Volumus tamen sicque fieri omnino dicimus et mandamus, quod si quis absque matura preeunte dicti vestri prothomedici examinatione, praticare quoquomodo attentaverit aut metas sui examinis egressus fuerit, pro vice qualibet florenos viginti auri de Aragonia solvat, quorum tertia pars fisco nostro reliqua vero vobis predicto prothomedico irremissibiliter applicari habeant. Verum quos sufficientes eorumque praticam inveneritis probe et debite admittatis, quos vero imperitos noveritis absque mora repellatis. Illustrissimo propterea Regi Navarre fratri carissimo et in regnis et terris nostris occiduis locumtenenti generali hunc nostrum incommutabilem significamus intentum, nec non locumtenenti nostro in dicto Majoricarum regno, Gubernatoribus ac Regiis Procuratoribus, vicariis insuper et subvicariis, bajulis et subbajulis atque juratis, consiliariis et quibuscumque sindicis consiliis et universitatibus, ceterisque officialibus tam majoribus quam minoribus quocumque nomine nuncupatis, ac officio, jurisdictione, dignitate preheminentia uel potestate fungentibus, et aliis subditis nostris in dictis regno Majoricarum et insulis predictis adjacentibus constitutis et deinceps constituendis, et ipsorum cuilibet, dicimus, precipimus et mandamus, scienter, consulto et expresse, ad penam florenorum auri de Aragonia duorum millium, de bonis cujuslibet secus agendis sine spe venie exigendorum, nostroque applicandorum erario, quatenus circa predicta et eorum singula prout casus evenerint vel euenerit per vos Petrum Jorda prothomedicum antedictum suis casu et loco exequenda, nullum vobis impedimentum, obstaculum seu molestiam faciant seu impendant, nec fieri seu impendi sinant modo aliquo sive causa, immo ad solam uestri simplicem requisitionem circa eam rem vobis faveant ope, opere, auxiliis et favoribus opportunis, neque contrarium faciant seu fieri permittant aut patiantur ratione aliqua sive causa, sicut dictus Illustrissimus Rex nobis complacere, ceterique officiales nostri et aliis precontenti gratiam nostram caram habent, iramque et indignationem ac penam

predictam cupiunt non subire. In cujus rei testimonium presentes fieri jussimus nostro communi sigillo impendenti munitas. Date in Turri Octave die decimo mensis julii anno a natiuitate Domini M. CCCC^o quinquagesimo quinto, regnorum nostrorum anno quadragesimo, hujus vero ceterioris Sicilie regni anno vicesimo primo.—Rex Alfonsus—Yo e leydo la presente e plazeme que asi se faga.—Dominus Rex mandavit mihi Francisco Martorell Vis. pro Cons. generale. Vidit P. Cons. generalis.

b.—*De vehedor y desuspitador de nafrats.*

Alfonsus Dei gratia Rex Aragonum, Sicilie citra et ultra Farum, Valentie, Hierusalem, Hungarie, Majoricarum, Sardinie et Corcice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie, ac etiam Comes Rossilionis et Ceritanie, dilecto consiliario et fisico nostro Petro Jorda, militi, artium et medicine doctori precipuo, salutem et dilectionem. Decet principem ea maxime circumspicere atque diligenter considerare que non solum circa subditorum suorum salutem verum etiam iusticie equitatem ac eorundem subditorum juris conservationem concernunt. Cum itaque in memoria habeamus in civitate Valentie esse officium pro comuni habitatorum salute, illud est previdentia et cognicio erga vulneratos in mortis suspensionis atque metu satis satisque utilissimum, cogitavimus volumusque pro innata nobis in subditos nostros pietate atque amore, ad iddem officium in Regno Majoricarum et ei insulis adjacentibus Minoricarum et Evicę et ipsarum pertinentiis, pro comuni incolarum salute, et ipsius conservatione atque ejusdem Regni incolumitate, ac dictorum subditorum nostrorum juris administrationem; ordinare statuereque, quorum adversante opposito, clamores ad nostram curiam sepe numero emanarunt quod in dicto Regno et insulis predictis letaliter vulnerati metu atque partis adverse minis, subornationibus, precibus seu pecuniis, sepe a medicis et chirurgicis desuspitantur antequam extra periculum sint, ymmo inde quamplurimi moriuntur, neque parti ipsi iusticia valet ministrari, nostreque curie fraus atque dampnum inde progreditur, atque etiam crimina remanent impunita. Cumque apud pectus nostrum sepe revolverimus quisnam maxime et dignus fuisset officio, tandem occurristis vos dictus dilectus medicus noster Petrus Jorda,

cujus scientiam virtutem et sufficientiam in fisica et cirurgia in persona nostra nos experti sumus, vosque preesse ceteris in hac re idoneum et sufficientem recognovimus. Igitur predictis et aliis considerationibus digne moti, tenore presentium, gratis et de certa nostra scientia et expresse, predictum cognitoris sive desuspectoris erga vulneratos officium in dicto Regno Majoricarum et insulis ei adjacentibus, dum vitam comitem habueritis, cum universis et singulis juribus, obventionibus, jurisdictionibus et preheminentiis ipsi officio debite pertinentibus et spectantibus, donamus, concedimus et fiducialiter commendamus, prestito tamen per vos primitus de ipso officio bene fideliter et legaliter exercendo, ad sancta Dei evangelia juramento, ita quod ex inde vos vel substitutus a vobis ut subjungitur et nemo alius vita vestra durante ut premititur, in universis et singulis civitatibus, villis, locis et partibus dictorum Regni Majoricarum et insularum ei adjacentium, desuspitare et in vulneribus cognitionem habere possitis et teneamini ac debeatis; recipiatque pro vestris salario et labore pro quolibet vulnerato duas libras monete Majoricarum, illasque vestris utilitatibus aplicetis; volentes et expresse jubentes, atque ita fieri volumus et mandamus, quod nullus vulneratus absque vestri precedenti desuspitatione consensu aut interventu ullo pacto desuspitari valeat sive posset, etiam si aliorum quorumcumque phisicorum et chirurgicorum sine vobis ad eam desuspitationem copia interfuisset; atque talem sine vobis desuspitatum pro non desuspitato haberi volumus et censemus, neque vulnerantes aut ipsorum fidejussores, si qui sunt vel fuerint, per talem sine vobis factam desuspitationem modo aliquo liberentur, ymmo prout ante nostre Curie teneantur et parti damnum passe seu alias prout juris fuerit obligentur. Illustrissimo propterea Regi Navarre fratri carissimo et in regnis et terris nostris occiduis locumtenenti generali hunc nostrum incommutabilem significamus intentum; nec non locumtenenti nostro in dicto Majoricarum Regno, gubernatoribus quoque ac regiis procuratoribus, Vicariis insuper et subvicariis, bajulis et subbajulis atque juratis, conciliariis et quibuscumque sindicis, conciliis et universitatibus, ceterisque officialibus tam majoribus quam minoribus quocumque nomine nuncupatis, ac officio jurisdictione, dignitate, preheminentia et vel potestate sint fungentibus, et aliis subditis nostris in dictis Regno Majoricarum et insulis ei

adjacentibus constitutis et deinceps constituendis, ac ipsorum cuilibet dicimus, precipimus et mandamus, de eadem scientia nostra certa et expresse, ad penam florenorum auri de Aragonia duorum millium a bonis cujuslibet secus agentis sine spe venie exigendorum nostroque applicandorum erario, quatenus forma presentium per eos et ipsorum quemlibet diligenter attenda, eam vobis dicto phisico nostro Petro Jorda auc substituto vel substitutis a vobis, in eis tamen de quibus eligendis vobis per presentes potestatem concedimus, de quorum culpis vos ipse curie et parti teneamini, firmam teneant et observent, tenerique et observari faciant inviolabiliter per quoscumque juxta sui seriem et tenorem, atque circa predicta et eorum singula prout casus evenerint aut evenerit, suis casu et loco exequenda, nullum vobis impedimentum obstaculum seu molestiam faciant seu impendant, neque fieri aut impendi sinant, ymmo caveant propterea ne contra ea aut ipsorum aliquod modo aliquo sive causa secus agant, sicut dictus illustrissimus Rex nobis complacere, ceterique officiales et alii supradicti gratiam nostram caram habent, iramque et indignationem et penam predictam cupiunt non subire. In cujus rei testimonium presentes fieri jussimus nostro communi sigillo impendenti munitas. Datas in Turri Octavi die decimo mensis julii anno a nativitate Domini Millesimo CCCC.^o quinquagesimo quinto, regnorum nostrorum anno quadragesimo, hujus vero citerioris Sicilie regni vicesimo primo. Rex Alfonsus. Yo e leydo la presente e plazeme que asi se faga. Vidit P. Conservator generalis.

c.—Manament de continuar en el servici real y autorizació per exercir per sustituts els oficis conferits.

Alfonsus, Dei gratia Rex Aragonum, Sicilia citra et ultra Farum, Valencie, Hierusalem, Vngarie, Majoricarum, Sardinie et Corcice, Comes Barchinone, Dux Athenarum et Neopatrie, ac Comes Rossilionis et Ceritanie; Illustrissimo Regi Navarre fratri carissimo et in Regnis et terris nostris occiduis locumtenenti generali, prosperos ad vota successus, nec non gubernatoribus ac regiis procuratoribus, vicariis insuper et subvicariis, bajulis et subbajulis atque consiliariis, consiliis et universitatibus,

ceterisque officialibus, tam maioribus quam minoribus, quocumque nomine nuncupatis atque officio jurisdictione dignitate, prehemencia et vel potestate fungentibus, et aliis subditis nostris in dictis Regno Majoricarum et insulis ei adjacentibus constitutis et deinceps constituendis, et ipsorum cuilibet dictorum officialium locumtenentibus, salutem et dilectionem. Recolimus his aut longe decursis diebus, non nullis respectibus atque causis animum nostrum ad id digne mouentibus, nostris cum opportunis litteris seu provisionibus in carta pergamenea descriptis nostroque communi sigillo pendenti munitis, quarum prime date fuere in Turri Octavi die decimo mensis julii anno subscripto, providisse de officio Prothomedici in Regno Majoricarum atque insulis ei adjacentibus vos dilectum et fidelem medicum nostrum Petrum Jorda militem, artium et medicine professorem, causis et rationibus in dictis nostris litteris seu provisionibus contentis; atque vos certis considerationibus moti nostris cum aliis litteris seu provisionibus in simili carta descriptis nec non eodem communi sigillo pendenti munitis, datis in Turri Octavi die decimo mensis julii anno predicto et subscripto, similiter providisse de officio dessuspitatoris vulneratorum in dictis Regno et insulis existentium seu declinantium, ut in eisdem latius est videre. Et quoniam dicta officia prothomedici et dessuspitatoris vulneratorum vobis dicto medico nostro Petro Jorda per vos in dictis Regno et insulis ei adjacentibus tenenda et regenda et exercenda commissimus, oporteret vos si ad ea exercenda officia personaliter accederitis a nostris serviciis profecto desistere, quod longe e mente nostra utique est, ex quo vos in eisdem nostris esse et stare serviciis omnino volumus et jubemus. Volentes propterea super hiis debite providere vobis eidem medico nostro Petro Jorda licentiam et facultatem damus ac posse plenissimum impartimur quod dum in dictis nostris serviciis personaliter vacaveritis possitis est valeatis libere et absque contradictione seu impedimento quocumque, quocienscumque volueritis, in dictis vestris officiis et unoquoque ipsorum conjunctim et seu divissim substituere et inmittere aliquem vel aliquos probos sufficientes et circa expertos viros de quibus sit merito confidendum, de quorum et unius cujusque ipsorum culpis et defectibus curie nostre principaliter teneamini, qui dicta officia prothomedici et vel dessuspitandi vulneratorum in eisdem

Regno et insulis loco vestri regant et exercent, atque salaria lucra et obventiones debita et consueta ac debitas et consuetas loco et nomine vestro recipiant et habeant, prout in et cum dictis litteris seu provisionibus vobis per nos concessum fuit. Quamobrem dicto Illustrissimo Regi Navarre hunc nostrum incommutabilem significamus intentum, ceterisque officialibus et aliis supradictis et eorum cuilibet dicimus precipimus et mandamus, ad penam florenorum auri de Aragonia duorum millium, a bonis cuilibet secum agentis irremissibiliter exigendorum, nostroque erario applicandorum, quatenus quemcumque vel quoscumque probos ydoneos et sufficientes viros circa predicta officia et illorum exercitium vos dictus medicus noster Petrus Jorda loco et parte vestra in eisdem Regno et insulis duxeritis substituendos nominandos et immittendos, illos statim et neminem alium vassis presentibus ad regimen et exercitium eorundem officiorum admittant, atque illis de juribus lucris salariis et obventionibus predictis respondeant ac per quos decet responderi faciant juxta vestri dicti medici nostri libitum voluntatis, pro ut vobis per nos in et cum dictis litteris seu provisionibus per nos ut predictum concessum fuit, neque contrarium faciant seu fieri permittant ratione aliqua sive causa, si dictus Illustrissimus Rex complacere, ceterique officiales nostri et alii precontenti gratiam nostram caram habent iramque et indignationem ac penam predictam cupiunt non subire. Data in Castello Novo civitatis nostre Neapolis die vicesimo mensis Augusti anno Domini Millesimo CCC.° quinquagesimo quinto. — Rex Alfonsus. — Vidit P. conservator generalis.

E. K. AGUILÓ.

Arx. del Regne. Lib. Reg. Litt. 1454-57, fol. 175.

PUBLICACIONES REBUDES

BOLETÍN DE LA REAL ACADEMIA GALLEGA. Corunya. 1914. Abril.—Angel del *Castillo*. Por las montañas de Galicia: Origen de las «pallazas» del Cebrero (con cuatro grabados). Eugenio *Carré Aldao*. Guerra de la Independencia: El alzamiento contra los franceses en Galicia. Pablo *Pérez Costanti*. Linajes Galicianos (continuación). César *Vaamonde Lores*. Gómez I érez das Mariñas y sus descendientes (apuntes históricos y genealógicos) (continuación).—*Sección oficial*: Junta Ordinaria de 14 de Marzo de 1914. Obras recibidas para la Biblioteca de la Academia.—*Noticias*.